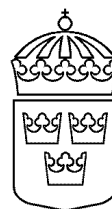

Riksdagens protokoll

2001/02:100

Tisdagen den 23 april

Protokoll
2001/02:100

Kl. 14.00 – 16.22
18.00 – 20.02

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15, 16 och 17 april.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 25 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, jordbruksminister Margareta Winberg, försvarsminister Björn von Sydow, socialminister Lars Engqvist och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att eventuella arbetsplenum måndagen den 29 och tisdagen den 30 april skulle utgå.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2001/02:351

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:351 av Sten Andersson (-) om EU och svensk flyktingpolitik

Interpellationen kommer att besvaras den 23 april 2002.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 18 april 2002

Näringsdepartementet

Mona Sahlin

Enligt uppdrag

Åsa Kastman Heuman

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:344 av Ola Karlsson (m) om avveckling av försvarsmateriel

Interpellationen kommer att besvaras den 21 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är att överlämnandet av interpellationen till Försvarsdepartementet fördröjdes några dagar vilket har lett till att försvarsministern inte kunnat finna en debattdag som passar både honom och interpellanten.

Stockholm den 15 april 2002

Försvarsdepartementet

Björn von Sydow

Enligt uppdrag

Ingvar Åkesson

Expeditions- och rättschef

Interpellationerna 2001/02:359 och 365

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:359 av Cristina Husmark Pehrsson (m) om förskrivningsrätter för legitimerade sjuksköterskor och interpellation 2001/02:365 av Cristina Husmark Pehrsson (m) om patienträttigheter

Interpellationerna kommer att besvaras måndagen den 27 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och inbokad tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 17 april 2002

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2001/02:372

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:372 av Chatrine Pålsson (kd) om utbildningsnivån och tillsynen inom äldreomsorgen

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och inbokad tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 18 april 2002

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:362 av Sten Tolgfors om adoptionslagstiftningen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 12 april 2002

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

5 § Svar på interpellation 2001/02:330 om Västsahara

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Gunilla Wahlén har frågat vad jag avser att göra för att Houstonöverenskommelsen, dvs. FN:s fredsplan för Västsahara, ska förverkligas, för att försäkra mig om att folkrättsliga principer och folkens rätt till självbestämmande beaktas samt för att livsmedelssituationen i flyktinglägren förbättras. Vidare frågar Gunilla Wahlén vad jag gör för att förmå EU:s medlemsstater att verka för fredsplanen liksom för att medlemsstaterna ska förmå sina företag att avstå från utmanande uppträdande i konfliktområdet.

Regeringen stöder FN:s ansträngningar att nå en snar och varaktig lösning av den nu mer än kvartssekellånga konflikten i Västsahara och att FN:s roll i Västsaharakonflikten förblir central. Det innebär också att regeringen fortsätter att stödja FN:s fredsplan – inklusive Houstonöverenskommelsen – liksom andra lösningar som parterna kan komma fram till i samverkan med generalsekreterarens personliga sändebud, James Baker. Det är min bestämda uppfattning att sådana lösningar måste baseras på folkrättsliga principer och folkens rätt till självbestämmande.

I den senaste säkerhetsrådsresolutionen, som förlängde Minursos mandat t.o.m. den 30 april i år, beslöt säkerhetsrådet att överväga de fyra alternativ som generalsekreteraren lade fram i sin rapport från den 19 februari 2002, nämligen att rådet arbetar utifrån fredsplanen, ramavtalet eller en delning av territoriet eller att FN-insatsen avvecklas. Sverige anser att konflikten måste få en snar lösning, och vi vill inte se en avveckling av FN-insatsen. Som jag tidigare framfört stöder vi fredsplanen men kan även ställa oss bakom andra alternativ om parterna själva kan nå enighet kring detta och om demokratiska former och folkrättsliga principer beaktas. Sverige fortsätter att följa utvecklingen nära och föra fram vår uppfattning.

Västsahara diskuteras löpande i EU inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Jag har bl.a. tagit upp Västsahara med Spaniens utrikesminister Piqué, och Västsahara finns på dagordningen när jag träffar utrikesministrarna från involverade länder. EU stöder FN:s insatser och roll i konflikten. Det finns även en generell beredskap att medverka i nära samråd med FN för att stödja FN-processen. När det gäller synen i enskilda frågor är det inte någon hemlighet att det råder delade uppfattningar mellan medlemsstaterna, och det

gör att EU:s möjligheter att agera begränsas. Sveriges linje är att EU bör axla en tyngre roll i Västsaharakonflikten för att bistå FN-processen.

Om amerikanska och franska företags oljeprospektering i Västsahara finns det olika uppfattningar. FN:s rättstjänst har konstaterat att de nu aktuella kontrakten ej är olagliga så länge det bara handlar om prospektering. Om däremot utvinning av naturresurserna skulle ske emot det västsahariska folkets intresse och önskan skulle förhållandet bli ett annat. Jag håller med Gunilla Wahlén om att man i det känsliga läge som råder i dag i Västsahara bör undvika alla former av provokation för att inte försämra utsikterna att nå en lösning, och det gäller företag såväl som regeringar.

Det finns en oro för hur livsmedelssituationen utvecklats. Sverige har kunnat bidra med ca 19 miljoner kronor sedan november förra året, och vi är som bekant en viktig bidragsgivare bilateralt men också via EU och multilaterala organisationer som UNHCR och World Food Programme. UNHCR och World Food Programme planerar ett nytt besök i Tindouf i april, och vi får avvakta ny rapportering. Jag ser med tilltagande oro på utvecklingen av de humanitära frågorna i samband med Västsaharakonflikten.

Inte bara flyktingarna har det svårt. Vi måste också uppmärksamma de marockanska krigsfångarna och de västsaharier som fortfarande är försvunna. De marockanska krigsfångarna, numera 1 362 till antalet, sitter fortfarande efter tio års vapenstillestånd, i strid med internationell och humanitär rätt, fängslade. Det är regeringens uppfattning att dessa personer bör friges omgående. Alla parter i konflikten skulle vinna på en sådan åtgärd.

Anf. 2 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Jag ska be att få tacka utrikesminister Anna Lindh för svaret. Det är en mycket viktig och angelägen fråga, som tidigare debatterats i denna kammare.

Det är intressant att ta del av utrikesministerns svar. Hon säger att Sverige stöder FN:s fredsplan för Västsahara men kan tänka sig att ställa sig bakom andra alternativ om parterna själva kan nå enighet kring detta och det sker under demokratiska och rättsliga former. Det finns då olika alternativ som man kan tänka sig att ha. Det är att dela territoriet, att FN-insatsen avvecklas eller att generalsekreteraren lade fram sin rapport och sade att man ska fortsätta att jobba ifrån fredsplanen.

De länder som det handlar om, Västsahara och Marocko, är väldigt skilda storheter. Polisario är en befrielserörelse och ett embryo till en självständig stat med små resurser men med en stor del av sina framtida medborgare i flyktingläger i Algeriet. Marocko är sedan länge en etablerad självständig stat med alla de resurser som tillkommer en självständig stat. Polisario har, såvitt jag uppfattat saken och säkert även utrikesministern, det västsahariska folket och rätten på sin sida, medan Marocko använt alla till buds stående medel för att förhindra att folkrätten ska ha sin gång. Att ha rätt och få rätt är två skilda saker. Men som jag uppfattat rättslig och politisk verksamhet för Sveriges del går det ut på att få dessa två ting att stämma överens, att den som har rätt ska få rätt.

Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är riktigt att det här en viktig fråga. Vi har flera gånger diskuterat den i riksdagen. Det är bra. Det är ett sätt att inte tappa bort konflikten, att inte förlora den ur sikte. Vi fortsätter att se till att både Sverige och andra är engagerade.

Det är också därför som jag i mitt frågesvar sade att det är ett av de här alternativen som vi inte kan acceptera. Det är att FN lämnar konflikten, därför att man inte klarar av att hantera den och inte ser någon lösning. Vi menar tvärtom att det allra bästa är att man kan fullfölja den fredsplan som finns – om det fortsätter att vara stillestånd och om man inte tar några steg framåt och parterna själva, inklusive Polisario, kan tänka sig en annan lösning, som FN:s generalsekreterares ombud James Baker har talat om. Sverige ska naturligtvis inte gå emot en lösning som parterna själva kan acceptera. Men för att James Baker och FN ska kunna hitta en annan lösning krävs det att Polisario accepterar en sådan.

Det är naturligtvis så att ”ha rätt” och ”få rätt” är två viktiga sidor. Det är inte alltid samma sak, men det är två viktiga sidor. Vare sig de får det enligt den traditionella fredsplanen eller man hittar en annan lösning är det viktigt att det västsahariska folket får rätt till ett eget bestämmande.

Anf. 4 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Jag har i en av mina frågor frågat vad utrikesministern kan vidta för åtgärder för att förmå EU:s medlemsstater att understödja genomförandet av en folkomröstning om Västsaharas framtid.

Av svaret framgår att utrikesministern har talat med Spaniens utrikesminister Piqué om Västsahara och framtiden och att det råder delade meningar mellan medlemsstaterna. Utrikesministern säger också att EU bör axla en större roll i Västsahara. Men hur ska detta ske? Vad talar man om? Vad säger den spanske utrikesministern i diskussionerna? Finns det några konkreta saker som man kan föreslå EU att göra för att få till stånd en folkomröstning?

Detsamma gäller de oljeprospekteringar som försiggår. De är inte olagliga, men det är ett mycket känsligt läge som råder. Man bör, precis som utrikesministern säger, undvika provokation för att inte försämra utsikterna. Vad kan EU göra för att förmå företag i medlemsländerna att inte göra sådana här prospekteringar och att inte utvidga verksamheten? Den sker ju på Marockos villkor. Det är inte västsaharierna som är med i förhandlingarna om hur man ska prospektera i framtiden. De är inte med och förhandlar om formerna för att göra det nya landet till ett område där man kan leva och bo i framtiden.

Dessa människor bor både bildligt och bokstavligt talat i en öken. Det vilar ett stort ansvar på oss i EU att göra någonting åt den här frågan och inte bara avvakta. Vi har ett mycket aktuellt exempel på vad som händer när stridande parter inte kan diskutera sig fram till en lösning. Då inträffar det mest katastrofala, det som inte får inträffa. Sådant ska inte få inträffa mellan Marocko och Västsahara. Det skulle påverka hela befolkningen och försvåra matförsörjningssituationen för människorna i lägret.

Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vad kan EU göra när det gäller Västsahara? EU:s främsta roll är att stötta FN så att det inte blir flera olika organisationer som försöker hitta lösningar och agera medlare. Allas uppgift i dag är att stötta James Baker och FN:s generalsekreterare i de ansträngningar som de gör. FN:s generalsekreterare lade fram de fyra alternativen den 19 februari. Efter det har diskussioner pågått i säkerhetsrådet. Innan vi föreslår ett nytt EU-agerande vill vi gärna se vad FN:s generalsekreterare och säkerhetsrådet kommer fram till för alternativ. Sedan är det EU:s uppgift att på alla sätt också verka för att detta stöds, att man politiskt starkt verkar för att genomföra det alternativ som Kofi Annan kommer fram till.

Tyvärr kan vi se, som jag sade tidigare, att det finns olika engagemang i olika medlemsstater. Det finns också olika konflikter mellan medlemsstaterna kring denna fråga. Att stötta FN bör vara en självklarhet för oss alla som är FN-medlemmar.

När det gäller företagen har jag i och för sig respekt för att FN:s rättstjänst säger att deras handlande inte är olagligt, men jag kan instämma med Gunilla Wahlén att det, även om det inte är olagligt, är olämpligt. Det kan upplevas som provokationer. Det är dock de berörda länderna som måste agera. Vi har, tack och lov, inga svenska företag med i prospekteringen.

Anf. 6 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Nej, vi har, tack och lov, inga svenska företag som är med i prospekteringen, men det finns planer på sådant. Jag har fått uppgifter om att Sverige ska vara med i en diskussion om en månad. Den 21–22 maj ska flera företrädare för utländska oljeföretag diskutera bl.a. de västsahariska oljetillgångarna. Detta ska inte helt oväntat ske på ett hotell i Frankrike. Där kommer också Lundin Oil från Sverige att vara med och företrädas av ordföranden Ian Lundin.

Det är alltså ett stort problem att vi inte kan gardera oss emot sådana här provokationer i ett känsligt läge. Det finns ingenting som i dag tyder på att processen kommer att gå fortare fram. EU måste via FN allvarligt se till att Marocko sätter sig vid förhandlingsbordet och att man kommer fram till en lösning på hur den här folkomröstningen ska gå till. Sedan får man gå vidare för att komma fram till hur det ska se ut i det framtida Västsahara.

Anf. 7 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag kan helt och hållet hålla med Gunilla Wahlén. Jag hoppas att vi kommer att få ett starkt engagemang från EU-länderna för att bistå FN i att verkligen nå en lösning på den här oerhört långa konflikten.

Uppgifterna om Lundin Oil var nya för mig. Vi har ingen möjlighet att förhindra svenska företag att delta i oljeprospektering, men jag kan naturligtvis hoppas att svenska företag väljer att inte delta i oljeprospektering när det handlar om känsliga områden som detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida, Murad Artin och Inger Lundberg har frågat mig om konflikten i Mellanöstern. Eftersom de tre interpellationerna har mycket gemensamt vill jag besvara dem vid samma tillfälle.

Murad Artin har frågat mig om jag avser att verka för en internationell fredsstyrka. Svaret är i princip ja. Sverige och EU står sedan länge bakom kravet på en internationell närvaro i regionen. Det finns dock problem: En sådan styrka kräver parternas godkännande – såvida inte säkerhetsrådet tvingar fram en insats under FN-stadgans kap. 7 – och säkerheten för styrkan måste lösas.

Israel har hittills inte accepterat omvärldens krav på en internationell styrka, och säkerhetsrådet har hittills inte varit förmöget att fatta ett sådant beslut. Tiden är mogen för internationella observatörer eller en internationell styrka som kan hjälpa parterna att ta sig ur den pågående våldsspiralen. Sverige och EU kommer att fortsätta att driva denna fråga, i nära samråd med USA.

Murad Artin har också frågat mig om jag kommer att kalla konflikten för krig. Han gör en skillnad mellan ”krig” och ”väpnad konflikt”. Dessa två begrepp används i olika sammanhang. Även om de inte är motsatta har de heller inte exakt samma betydelse. Väpnad konflikt är en folkrättslig fackterm, som gäller i både interna och mellanstatliga konflikter, medan ordet krig i dag används i en vardagligare betydelse.

Det finns fog för att beteckna de aktuella israeliska militära åtgärderna som krigsföring. Däremot är jag mycket tveksam till att beteckna hela konflikten som krig eller väpnad konflikt. I en väpnad konflikt har båda parter rätt att anfalla allt som kan betecknas som militära mål, vilket kan gälla även civila byggnader med ett strategiskt läge. Regeringen vill tvärtom att Israel omedelbart avbryter sina militära åtgärder.

Murad Artin har vidare frågat vilka initiativ jag tänker vidta i EU eller FN för att få stopp på konflikten. Det finns redan flera fredsplaner som syftar till att få ett slut på konflikten. Problemen uppstår när parterna ska genomföra dessa planer. Just nu är det angeläget att få till stånd ett israeliskt tillbakadragande, en vapenvila och förhandlingar mellan parterna. Sverige och EU har därför krävt detta och gett sitt fulla stöd för de ansträngningar som USA genomför för att få till stånd ett eldupphör, senast genom utrikesminister Powells besök i regionen.

Detta besvarar också Inger Lundbergs fråga om vilka åtgärder jag vidtagit för att Sverige tillsammans med EU ska medverka till att Israel drar tillbaka sina trupper från de palestinska områdena. Förutom det stöd vi gett de senaste amerikanska medlingsinsatserna har EU uppmanat Israel att omedelbart genomföra säkerhetsrådets resolution 1402 om ett israeliskt tillbakadragande. EU har också genom besök av det spanska ordförandeskapet och den höge representanten Solana försökt främja en fredlig lösning. Sverige har också i direktkontakter med den israeliska regeringen tagit upp dessa krav.

Inger Lundberg har frågat hur jag kan medverka till att stärka FN:s möjligheter att vara pådrivande så att förhandlingar nu kommer i gång

mellan Israel och den palestinska myndigheten. Vi behöver gemensamma och samordnade ansträngningar av alla internationella aktörer för att få ett slut på våldet och för att få tillbaka parterna till förhandlingsbordet. Inom den s.k. kvartetten samverkar USA, EU, FN och Ryssland med detta som mål. Den gemensamma deklarationen i Madrid den 10 april från denna kvartett var en viktig manifestation av enighet vad gäller målen.

FN:s generalsekreterare spelar en viktig roll för att få förhandlingar till stånd. Även säkerhetsrådet har varit aktivt under den senaste månaden och antagit resolutioner som angett en tydlig färdriktning för den fortsatta fredsprocessen.

Inger Lundberg har också frågat vilka åtgärder jag kan vidta för att få till stånd ett klarläggande av hur Israel agerat i Jenin och andra palestinska områden under de senaste månaderna. Jag ser oerhört allvarligt på de rapporter om omfattande övergrepp som inkommit från framför allt Jenin. Bilder av lemlästade kroppar och hus som jämnats med marken kan inte lämna någon oberörd. Att humanitära organisationer och sjukvårdspersonal under elva dagar vägrades tillträde till skadade och nödställda är fullkomligt oacceptabelt.

När nu omvärlden ges tillträde till dessa platser är det oerhört viktigt att vi får klarlagt vad det är som faktiskt inträffat. FN och Röda korset kommer att spela en viktig roll i detta arbete, och vi kommer att ge dem allt stöd de behöver. Regeringen välkomnar säkerhetsrådets resolution 1405 och generalsekreterarens initiativ att skicka ett team för att utreda händelserna i Jenin. Det internationella samfundet har under det senaste decenniet visat att omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna och den humanitära rätten inte passerar opåtalat. Framtidens dom kan bli hård. Sverige har i FN:s kommission för mänskliga rättigheter gett sitt stöd till Mary Robinson att utreda vad som skett.

Murad Artin har frågat vilka åtgärder jag tänker vidta för att tvinga Israel att uppfylla folkrättens krav och lämna de ockuperade områdena. Här måste jag konstatera att Sverige inte har några medel för att på egen hand tvinga Israel att göra detta. Ytterst ligger det på FN:s säkerhetsråd att se till att dess resolutioner efterlevs.

Till sist har Murad Artin frågat om jag avser att verka för att associationsavtalet mellan EU och Israel fryses. Jag tror inte att detta är rätt sätt att få Israels regering att upphöra med den nuvarande politiken. Det finns också en risk att den israeliska opinionen i stället skulle vända sig mot EU. Så länge vi arbetar med att få parterna med oss i en positiv utveckling är det inte aktuellt med en uppsägning av associationsavtalet eller liknande åtgärder. Låt mig tillägga att vi i våra kontakter med de krafter i Israel som fortfarande söker främja fredsprocessen mött enträgna vädjanden om att inte verka för sanktioner. De har framhållit att sådana åtgärder inte skulle gynna deras goda sak.

Yvonne Ruwaida har frågat om jag kommer att verka för att svenska representanter vid den 58:e sessionen i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna ska stödja FN:s särskilde rapportörs rekommendation om en omedelbar utredning av det israeliska militära rättssystemet vad gäller de fängslade palestinska barnen.

Jag delar helt Yvonne Ruwaidas oro för barnens situation i de ockuperade områdena. När det gäller frågan om specialrapportören och hans

rekommendationer antog FN:s kommission för mänskliga rättigheter den 15 april resolutionen som endosserar rapporten och dess rekommendationer. Bland de rekommendationer som endosserades finns den som Yvonne Ruwaida nämner i sin interpellation. Sverige röstade för resolutionen och verkade aktivt för en ja-röst bland EU:s medlemsländer inför omröstningen. Det är nu upp till världssamfundet att få Israel att efterleva rekommendationerna.

Den humanitära rätten, särskilt den fjärde Genèvekonventionen, innehåller bestämmelser som skyddar barn. Där stadgas att barn ska behandlas humant och att de ska hållas åtskilda från vuxna, såvida de inte vistas med familjen. Så sker uppenbarligen inte. Det är oacceptabelt att barn hålls fängslade under de beskrivna förhållandena.

Anf. 9 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Det är inte bara några hus som har jämnats med marken. Det är över ett halvt flyktingläger som har jämnats med marken, liksom många andra bostadsområden i delar av Nablus och Gaza. Människorna lever under beskjutning från israeliska krypskyttar. Jag har själv upplevt det i går och i förrgår på Västbanken, inte bara i Jenin. Människor hindras och beskjuts av pansarvagnar. Jag såg hur en kille kom till sjukhuset beskjuten av en pansarvagn i Jenin i förrgår. Därtill kommer alla minor, som är en fara för alla som finns där.

Det palestinska styret, det palestinska parlamentet, har inte fått träffas under dessa 18 månader. Bara en del av parlamentarikerna på Västbanken har kunnat samlas vid ett fåtal tillfällen under 18 månader.

Samhällena är helt isolerade från varandra. Man förstör vägar och sätter upp nya *checkpoints* och kontroller, vilket omöjliggör att människor kan röra sig från ett område till ett annat. Jag träffade ungdomar, inte bara i de belägrade städerna, som inte har gått i skolan på 28 dagar.

Det här är ett krig och ingenting annat. Och det är ett krig som omvärlden måste agera emot.

Jag vill också ta upp de palestinska fångarna. Egentligen tycker jag att detta skulle ha kunnat vara en egen interpellationsdebatt. Under de senaste månadernas invasion har israelerna återigen fängslat tusentals människor. Alla vet vi inte namnet på, vilket också är en skandal. Men man fängslar också barn från 14 år och uppåt och sätter dem i israeliska fängelser. De får inte ha kontakt med sina föräldrar. Föräldrarna vet inte ens var de sitter. Det är helt oacceptabelt! Ibland kallar man dem för män, men alla under 18 *är* faktiskt barn enligt Genèvekonventionen. Detta borde absolut stödjas!

Det är ett krig som pågår mot palestinierna. Enligt FN-resolutioner är Gaza, Västbanken och östra Jerusalem palestinska, och Israel ockuperar och annekterar dessa områden mot det internationella samfundets riktlinjer. Därför måste det internationella samfundet agera. Det är inte så att israelerna har dragit sig tillbaka; det kan jag intyga, även om det ibland ges sken av detta i medierna – ungefär två gånger i veckan. Så är det inte, utan kriget pågår. Det är oerhört viktigt att omgivningen inte bara säger att det som händer är fel. Man måste också agera. Det agerande som skett hittills är inte tillräckligt.

Tyvärr känns det som om den svenska regeringen och EU ofta väntar in vad USA gör och träffar kompromisser med USA som inte är accep-

Prot. 2001/02:100
23 april

Svar på
interpellationer

tabla. Vi kan försöka påverka USA:s politik, men EU kan också föra en självständig politik som skiljer sig från USA:s.

Jag tror att det är dags att visa att vi menar allvar med att vi inte anser att det som händer är acceptabelt, t.ex. genom att använda sanktioner som ett medel.

Det är också skandal att omvärlden inte har fått tillgång till vissa områden för att kunna bevittna vad som händer och säkra bevisning för de krigsbrott – för det är krigsbrott och ingenting annat – som har begåtts. Omvärlden beklagar detta, och man skickar nu en *fact finding*-grupp som inte på något sätt är tillräcklig. Den har inte mandatet att säkra bevis utan ska bara utreda lite grann vad som har hänt. Vi har fortfarande ingen aning om huruvida Israel ens kommer att tillåta denna grupp, som FN har utsett, att komma in. Kanske skjuter man detta på framtiden, och risken är då stor att bevisen försvinner.

Anf. 10 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Jag fäster mig särskilt vid inledningen till Anna Lindhs svar. Utrikesministern ställer sig positiv till en internationell fredsstyrka men påpekar sedan att det krävs båda sidors godkännande för en sådan. Ariel Sharon ger inget sådant godkännande; det vet vi. Alltså blir det inget. Men det handlar inte om ett ingripande mot Israel i Israel. Vad det handlar om är att få slut på en 35 år lång olaglig ockupation av Palestina. Palestina är inte Israel.

Det är denna ockupation som är upphovet till allt våld i regionen.

Det handlar om att skapa respekt för folkrätten och ge palestinerna vad som folkrättsligt tillkommer dem. Det handlar om att upprätthålla internationell lag och ordning. Det handlar inte om en juridiskt knepig tvist. Här är det mycket enkelt vad som är rätt och fel. Hade det varit fråga om Jugoslavien och inte om Israel hade ett ingripande utifrån för länge sedan varit självklart. Folkrätten borde tillämpas konsekvent.

Sverige och EU har gett sitt fulla stöd till de ansträngningar som USA genomför för att få till stånd ett eldupphör, senast genom utrikesminister Powells besök, säger Anna Lindh i sitt svar. Jag tycker att det är en smula märkligt vilken förtröstan utrikesministern har när det gäller USA:s förmåga att skapa frihet i Mellanöstern. Vem är det som bistått den israeliska staten så att den kunnat bli en militär stormakt i Mellanöstern? Varifrån kommer attackhelikoptrarna, stridsvagnarna, och vem har i slutändan betalat dem? Det är märkligt vilken förtröstan Anna Lindh känner inför det USA som lägger ned större delen av sin kraft på att kräva av en instängd och maktlös Arafat att få slut på självmordsbombandet samtidigt som attackhelikoptrar, stridsvagnar och annat mas-sakrerar palestinier.

I Dagens Nyheter den 21 april skrev professorn i internationell rätt Richard Falk: "Flera betydelsefulla regeringar grep gladeligen tillfället att koppla ihop sina försök att tysta självständighetsrörelser med det amerikanska kriget mot global terrorism. Ingen utnyttjade detta mer än Ariel Sharons israeliska regering."

Genom att inte begränsa och precisera vad som menades med terrorism menar Falk att Bushs regering tagit på sig ett omöjligt uppdrag utan slut. Endast palestinskt våld utmålades som terrorism, medan det statliga israeliska våldet genomfört med överlägsna resurser inte betrak-

tas som terrorism. Det är det som inträffade i Jenin, Ramallah, Nablos och vid födelsekyrkan i Betlehem som är statlig terrorism av format.

Många är upprörda över självmordsbombare. Jag kan dela den upprördheten. Men man måste också ställa sig den fråga som Richard Falk ställer i DN: "Vilken rätt till motstånd åtnjuter ett ockuperat folk när den ockuperande makten struntar i internationell lag och vägrar att retirera?" Våld löser inga konflikter, bara fördjupar dem. Den olagliga ockupationen är i sig en våldshandling som alstrar våldshandlingar bland de ockuperade palestinierna.

Anf. 11 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret, som ger en mycket fyllig och tydlig bild av Sveriges aktiva roll i Mellanösternpolitiken. Det känns väldigt bra att vi nu får besked om en undersökningskommission för Jenin. Det måste ske en granskning. Nyligen var Palme-fondens representanter i området. Man är oerhört bekymrad. Människor är mycket starkt berörda av det som har hänt i Jenin. Det är viktigt för människovärdet och människorätten att alla regimer, oavsett om de är demokratiska eller ej, känner att deras agerande gentemot civila kommer att granskas.

Fru talman! Det finns all anledning att ha respekt för båda folkens rätt till fred och säkerhet. Men det finns lika stor anledning att känna upprördhet över Israels agerande i dag, över övervåldet mot de civila, över att man krossat infrastrukturen i Palestina, att satsningar som flygfält, statistisk centralbyrå, grundläggande infrastruktur, många gånger bekostad med EU-medborgares och svenska skattebetalares biståndspengar, skoningslöst krossas av den israeliska övermakten.

Det finns anledning att se med väldigt stor sorg på den förnedring som den palestinska myndigheten utsatts för av den israeliska regeringen. Därför är det bra att Sverige är aktivt, att Sverige deltar i dialogen och pressar på EU, Ryssland, USA och FN.

Men det finns också, fru talman, anledning att känna sorg över att FN inte kan vara starkare än FN är i dag. Man gör viktiga insatser. Man har antagit viktiga resolutioner. Man har påverkat frågan om undersökningskommission. Men också Mellanösternfrågan visar hur viktigt Sveriges agerande i FN är när vi söker stärka den enda legitima kraft på jorden som på allvar kan bidra till fred och säkerhet.

Det finns också, fru talman, anledning att känna glädje över ett allt starkare utrikespolitiskt och säkerhetspolitiskt samarbete inom den europeiska unionen och att Sverige verkligen aktivt bidrar till det på ett positivt sätt. När jag lyssnar på Vänsterns och Miljöpartiets representanter i den här debatten och även hör deras tilltro till EU, tror jag att vi alltmer börjar få insikten i det svenska samhället att EU är en viktig aktör i det breda FN-samarbetet i världen.

Fru talman! De som drabbas allra hårdast av konflikten i Mellanöstern är de unga människorna. De självmordsbombare som har ställt till med förödelse i Israel är unga människor, inte äldre än våra egna tonårsbarn, desperata ungdomar som lätt blir ondskans offer, som lätt försöker hitta någon annan mening med sina liv än en positiv mening med livet.

Prot. 2001/02:100
23 april

Svar på
interpellationer

Det har skett väldigt mycket ont gentemot de unga som nu växer upp i Palestina. Det drabbar också ungdomarna i Israel väldigt hårt. Vi har i världssamfundet ett gemensamt ansvar för att ge de här ungdomarna hopp. Där spelar Sverige, EU och FN en viktig roll.

Jag tackar utrikesministern för ett bra svar. Jag vet också att mina kamrater Kent Härstedt och Berndt Ekholm kommer att fullfölja debatten från socialdemokraternas sida.

Anf. 12 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Det finns hur mycket som helst att säga i den här debatten. Först skulle jag vilja säga att jag har följt den här konflikten och försoningsförsöken mellan palestinier och israeler i 15 år. Det finns kanske få tillfällen då det funnits skäl att vara så pessimistisk och bekymrad som just nu.

När vi har sett övergreppen och övervåldet från israelisk sida mot palestinierna den senaste tiden har jag kanske särskilt förargat mig över att man hindrat medierna från att oberoende rapportera om utvecklingen i de palestinska områdena och att man därefter förhindrat biståndsarbetare att utföra sitt arbete för att lindra nöd och rädda liv. Detta är helt enkelt inte acceptabelt.

Häromveckan träffades i Rom ett stort antal olika humanitära organisationer, bl.a. Unicef, Röda korset, UNHCR, World Food Program m.fl. Deras ledare protesterade kraftfullt mot att Israel hindrat dem från att bedriva humanitärt arbete i de hårt drabbade palestinska områdena. Hindrandet har lett till onödigt lidande och i vissa fall till dödsfall. Detta är ett klart brott mot grundläggande humanitära principer.

När våldet eskalerar och den humanitära situationen försämras är det barnen, både de palestinska och de israeliska, som tar störst skada. Jag skulle vilja fråga: På vilket sätt har Sveriges regering och utrikesministern protesterat och agerat vad gäller de humanitära organisationernas möjlighet att verka?

Den andra delen av mitt anförande skulle jag vilja fokusera på just barnens situation. Konflikter mellan israeler och palestinier är en katastrof för barnen på båda sidor. Barn blir dödade, skadade och handikappade för livet. De berövas sina rättigheter att vara just barn. Särskilt deras känslomässiga utveckling påverkas på ett dramatiskt och negativt sätt. De palestinska barnen påverkas också påtagligt av den allt sämre situationen, utgångsförbuden, att hindras från att gå till skolan och inte ha möjlighet till hälso- och sjukvård. Sammantaget försätts de palestinska barnen i en mycket allvarlig situation.

Sedan våldsutbrottet för mer än 18 månader sedan har vi fått följa en snabb och dramatisk försämring av levnadsförhållandena för palestinier i de ockuperade områdena. Detta är ett direkt resultat av beskjutning och eldstrider mot eller kring bostäder och skolor. Till detta ska läggas all materiell förödelse och återkommande utgångsförbud.

Det finns skäl att vara orolig över vilka konsekvenser konflikten kommer att få för barnen också på sikt. Sedan den andra intifadans start i september 2000 har bl.a. Unicef återkommande försökt att uppmäna båda parter att skydda barnen från att bli offer i konflikten. Men vi har sett att för var dag tar allt fler barn skada av konflikten. Genom att sammanställa uppgifter från internationella israeliska och palestinska källor har fram

till strax före de senaste veckornas ökade våld över 230 palestinska barn och 50 israeliska barn dödade. Ungefär vart fjärde palestinskt dödoffer har varit barn. Ytterligare ca 7 000 barn har skadats. Till detta kan läggas att ungefär vart tredje palestinskt barn som har dödade har dödade av skott mot huvudet.

Det här är oerhört allvarligt, och jag vill fråga utrikesministern på vilket sätt man ämnar stödja insatser speciellt riktade mot den uppväxande generationen och på vilket sätt man protesterar just mot våldet mot barn.

Anf. 13 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Också jag vill tacka utrikesministern för ett tydligt, klart och välgörande svar.

Min slutsats är att Powells resa till Mellanöstern inte blev någon framgång. Det går knappast att hävda när motparten säger att resan hade motsatt effekt. Efteråt har jag noterat att det har varit dödyst från USA:s sida. Jag har inte hört någonting. Om utrikesministern har något att berätta om var USA står i dag vore det bra.

Det här tyder på att USA har gått på pumpen. Det måste innebära att situationen i Mellanöstern är mycket explosiv. Enligt min åsikt är läget sådant att det kommer att göda terrorismen i världen. När man ställs mot väggen är det terror som återstår. Utifrån det vill jag hävda att världsfreden är hotad. Om världsfreden är hotad är det grund för FN att ingripa. Det är alldeles utmärkt att utrikesministern ansluter sig till Kofi Annans förslag om internationell trupper närvaro på de ockuperade områdena.

Nu gäller det att övertyga USA om att detta är det enda som återstår. De argument som ska användas gentemot USA är att peka på konfliktens möjligheter att göda terrorismen. Om vi nu agerar tillsammans för att angripa världsterrorismen efter den 11 september måste det ingå att inom ramen för detta lösa konflikten i Mellanöstern. Det är kärnan till den terrorism vi ser i världen. Den mesta terrorismen utgår från denna olösta konflikt, och nu har situationen eskalerat kraftigt.

Det är uppenbart att parterna inte längre har möjlighet att reda ut situationen. Den palestinska myndigheten har uppenbart inte lyckats stoppa självmordsbombarna. Skälen till det är många. Det finns en diger bakgrund till detta. En orsak är att man på palestinsk sida inte har gjort upp med synen på martyrskap, som i sin tur stimulerar till självmordsbombningar. Enligt min åsikt har självmordsbombarna förvärrat situationen även för palestinierna.

Nåväl. Israels agerande i den här situationen är som vanligt proportionslöst för att inte säga besinningslöst. Man har naturligtvis genom de åtgärder som har vidtagits omöjliggjort för den palestinska myndigheten att fungera.

Israel är en demokratisk stat och medlem av FN. Men trots det bryter man mot strängt taget alla uppställda regler. Det är minst sagt uppseendeväckande, särskilt mot bakgrund av att det även för Israel måste stå klart att det här är en kontraproduktiv politik som inte kan leda någon annanstans än att det kommer fram fler självmordsbombare. När människor ställs mot väggen, när de inte har något annat val än att offra sitt eget liv, är alltför många beredda att göra det.

Det är uppenbart att israelerna inte inser att ockupationen i sig själv är grunden till den situation som råder, eller att man trots att man inser detta

inte bryr sig. Eftersom parterna inte klarar detta måste det internationella samfundet gå in med internationell trupp, gärna med FN-mandat. Det är också något som Broderskapsrörelsen, som jag tillhör, har krävt. Nu har Broderskapsrörelsen också krävt att vi bör säga upp handelsavtalet mellan EU och Israel – associationsavtalet. Som jag själv ser det bör det göras först om Israel förvägrar internationell trupp tillträde till de ockuperade områdena. Att palestinerna skulle göra det är inte sannolikt eftersom de har begärt internationell trupp. Men förvägrar Israel tillträde för internationell trupp måste vi gå vidare med ett kraftfullt agerande som inrymmer ekonomiska motåtgärder.

Jag skulle gärna vilja höra hur utrikesministern ser på det sättet att agera, dvs. att först kräva internationell trupp och om Israel sedan vägrar tillträde för internationell grupp gå vidare. Då finner vi oss inte i detta, utan världssamfundet måste ta sig an konflikten för att få den till en lösning.

Anf. 14 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Våld föder våld. Om det är någon gång det verkligen ligger någon sanning bakom sådana ord är det i denna konflikt i Mellanöstern. Det är oerhörda tragedier som i decennier har drabbat såväl palestinier som israeler. Det visar också att konflikter aldrig kan lösas med våld. För att komma ur denna fruktansvärda våldsspiral fordras verkliga ledare som med demokratiskt, folkligt, stöd kan lyfta sig över begångna oförrätter och göra ett nytt avstamp. Utan detta handlingssätt kommer konflikten aldrig att lösas, vare sig med terror eller militära insatser. Vad som behövs är hållbara avtal med vilja till fred, samlevnad och försoning.

Demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utgör ofta hörnstenar i vårt sätt att se på sådana frågor. Det gäller självfallet också Mellanösternfrågan. Därför är det viktigt att de resolutioner som har antagits i FN:s säkerhetsråd respekteras fullt ut av båda parterna. Det innebär stopp för allt våld och alla kränkningar av mänskliga rättigheter, på vilken sida de än begås.

Den senaste FN-resolutionen, 1397, som initierats och förhandlats fram utgör ett gott steg i riktning mot en fredlig lösning. Resolutionen tar också upp visionen om en palestinsk stat sida vid sida med Israel. Målet måste vara att främja en utveckling som bidrar till uppbyggnad av en demokratisk palestinsk rättsstat. Något som saknas i området är en utvecklad demokrati. Hade den varit en verklighet hade konflikten aldrig blivit så ödesdiger, om den ens hade uppstått.

Konflikten är svår att hantera därför att det finns ett lager av oförrätter från olika håll. Israel har ofta haft en hård, visserligen ibland begripelig, men inte alltid försvarbar hållning. Arabvärlden har tagit på sig ett stort ansvar därför att man å sin sida i oförsonlighet har förvägrat att tillämpa avtal som skulle föra det hela ur den låsta situationen. Det är att beklaga, fru talman, att det avtal som Barak var med om att förhandla fram inte antogs. Då hade situationen sett annorlunda ut. Därför är det viktigt att se i backspegeln varför det har blivit som det har blivit.

Det har sagts att svensk Mellanösternpolitik under lång tid har präglats av otydlighet. Jag tycker att den har föredömligt nyanserats på senare år. Sverige ska självfallet kraftfullt fördöma både Sharonregeringen och

dess övervåld mot oskyldiga palestinier liksom vi lika kraftfullt måste fördöma den terror som utgår från PLO-styrda områden som drabbar oskyldiga israeler. Det är endast genom att föra en balanserad linje, utan att särskilt favorisera den ena eller den andra parten, som Sverige, EU och USA kan spela en betydelsefull roll.

I det här sammanhanget vill jag säga att jag tycker att statsministern med sitt initiativ häromåret till Förintelsekonferensen, som följs upp i dag med en försoningskonferens med rubriken "Sanning, rättvisa och försoning", är något som borde stå i eldskrift för hela världen eftersom man säger sig eftersträva en fredlig framtidsutveckling.

Det sades i debatten att ockupationen är orsaken. I förlängningen är det så, men bakom ligger massor av oförrätter, låt vara från mer än ett håll. Det gäller att lämna en del bakom sig och komma till förhandlingsbordet. Om inte det sker kommer det vansinnesdåd som nu pågår att fortsätta. Det vore olyckligt för hela världen men framför allt för Mellanösterns folk.

Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är en fruktansvärd situation – därom är vi helt överens. Jag tror också att vi är helt överens när det gäller målet om en israelisk och palestinsk stat sida vid sida och vägen dit, de FN-resolutioner och de fredsplaner som finns. Problemet är att Israels regering hittills har nonchalerat det, trots att vi är överens här i kammaren och i Sverige, trots att vi är överens med andra länder inom EU, trots att vi faktiskt har varit överens inom FN och röstat igenom resolutioner.

Israel har inte bara nonchalerat uppfattningar från det internationella samfundet utan också säkerhetsrådets resolutioner, vilket är mycket allvarligt.

Skälet till att både Sverige och andra EU-länder lägger mycket stor vikt vid samarbete, inte bara med FN utan också med USA, är inte att USA ska ses som opartiskt eller att vi alltid har samma uppfattning som USA. Det är i stället det som Murad Artin framhåller, det faktum att USA alltid har varit Israels allierade, som gör att USA har ett extra ansvar och en skyldighet att i det här läget förmå Israel att agera i enlighet med det internationella samfundets och FN:s krav.

Det är sant att Colin Powells resa hittills inte har gett några resultat. Men jag tror och hoppas att han ännu inte har gett upp de amerikanska försöken att få till stånd ett agerande och ett bättre resultat. Jag kommer att träffa honom på fredag och hoppas då få höra vad USA kommer att göra i fortsättningen. Det är självklart att vi från EU:s och Sveriges sida vill se att USA lägger in starka påtryckningar för att förmå Israel att uppfylla FN:s resolutioner.

Det är bra att FN nu genomför undersökningarna. Ahtisaari, som ska leda undersökningen, har sagt att man räknar med att träffas i undersökningsteamet redan i morgon för att finnas på plats den här veckan. Det är bra att Kofi Annan nu tar upp frågan om internationella observatörer eller internationella styrkor. Det är bara FN som kan ta ett sådant beslut. Man kan, åtminstone teoretiskt enligt FN-stadgans kapitel 7, ta ett beslut även utan Israels medgivande. Men det är klart att det finns stora problem. Det är därför bättre om FN kan ta ett sådant beslut med Israels medgivande.

Prot. 2001/02:100
23 april

Svar på
interpellationer

Det är också viktigt att komma ihåg att EU kan göra en skillnad i arbetet. Även om vi blir starkare när vi agerar gemensamt i kvartetten FN, EU, USA och Ryssland kan det i vissa lägen vara viktigt att EU markerar en särställning. Det gjorde vi t.ex. när USA sade att man skulle isolera Arafat och att alla skulle hindras att ta kontakt med Arafat. Då gick EU i täten och visade att man tog kontakt med Arafat och att man inte accepterade Arafats isolering. Sedan kunde vi också se att amerikansk politik fick ändra sig. Nu besökte Colin Powell självklart Arafat.

Inger Lundberg, Kent Härstedt och flera andra har tagit upp vikten av att ungdomarna i de palestinska områdena har hopp inför framtiden. Det är helt riktigt. Därför är det oerhört allvarligt när den palestinska myndighetens hela infrastruktur, både den rent fysiska och den intellektuella, förstörs genom attackerna. För de palestinska ungdomarna ger det naturligtvis intrycket att en palestinsk stat skjuts ännu längre på framtiden. Därför blir det en mycket större känsla av hopplöshet inför framtiden som är väldigt farlig. Utifrån det får man dock aldrig acceptera självmordsbombare.

Det som Berndt Ekholm tar upp om att komma till rätta med myten om martyrskapet, som är grunden för självmordsbombare, är viktigt. Alla har ett stort ansvar, både länder i regionen och de palestinska grupperna.

Anf. 16 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! I takt med att bosättningarna har byggts ut har situationen för palestinerna blivit alltmer ohållbar. Man har byggt ut bosättningar och säkerhetsvägar som förbinder bosättningarna och skiljer de palestinska byarna och städerna åt. Här är omvärlden ansvarig. Omvärlden har tittat på medan detta har skett. Man har ändrat fakta på marken. Det finns ett syfte med det, och där är Sharon tydlig: Man vill annektera och behålla delar av Västbanken speciellt för staten Israel.

En av ministrarna sade i går att man vill annektera 50 % av Västbanken. Det finns en systematik i den politik som har förts. Det säger även de israeliska fredsrörelserna och de israeliska vapenvägrare som jag har träffat nu i helgen i Israel.

Här har världen ett ansvar. Då är det farligt att ha tillit till USA. Det är bra att utrikesministern säger att USA inte är opartiskt men att man tycker att USA har en otroligt viktig roll. Man tror att USA kommer att gå med på samma mål som jag hoppas att vi i Sverige har, nämligen en palestinsk stat i Gaza, på Västbanken och i östra Jerusalem i enlighet med FN-resolutionerna. Sedan kan parterna komma överens om vissa små förändringar i fråga om vissa landstycken. Men det handlar inte om det. USA är för en vision av en palestinsk stat. Det kan vara om 25 år. Det kan vara halva Västbanken. USA har inte samma mål.

Det är absurt att man kallar ett land som har likviderat – mördat – hundratals människor för en demokrati. Det handlar inte om krigsföring. Man väljer personer som dödas, utan rättegång, av missiler, krypskyttar eller på annat sätt. Anser utrikesminister Anna Lindh att ett land som faktiskt mördar folk på det sättet ska anses vara en demokrati? För det är vad den israeliska staten gör. Det är inte en liten organisation i staten Israel, utan det är staten Israel. Jag vet att Sverige har sagt att det är fel att man gör så. Men Israel har inte lyssnat på det utan fortsatt. Senast i går dödades två personer på detta sätt.

Det som pågår är en systematisk politik som handlar om att ta till sig och vinna mark och ingenting annat. Man är naiv om man tror någonting annat. Här måste omvärlden sluta att bara prata utan faktiskt agera.

Jag undrar en sak när det gäller allt det bistånd som Sverige och EU har gett. Kommer Sverige och EU att begära att Israel betalar tillbaka allt det Israel har förstört? Det borde Israel naturligtvis göra. Kommer Sverige att kräva det?

Jag tror att det är en nödvändighet med en internationell trupp för att skydda palestinierna. Palestinierna är i behov av skydd nu, inte om sex månader, två år eller tio år. Det är nu som människor dödas på löpande band, människor skadas och förs bort. Tusentals och åter tusentals människor är borta, och ingen vet var de är.

Jag anser att man helt enkelt måste agera och det omedelbart. Då är en internationell trupp en nödvändighet, inte bara en möjlighet.

Anf. 17 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Vi pratade om att häva eller frysa EU:s associationsavtal med Israel eftersom det finns en MR-klausul i det. Det går inte heller. Utrikesministern är skeptisk till det.

För det första innebär en frysning av associationsavtalet inte någon bojkott. Handelsrelationerna övergår till att bli som de relationer EU har med andra länder utan associationsavtal. Ett upphävande av associationsavtalet skulle alltså vara en ganska ringa påtryckning på Israel. Men utrikesministern är tydligen skeptisk.

För det andra vill jag ta upp påståendet att motståndarna mot Sharons politik inte begärt åtgärder såsom en frysning av associationsavtalet. Jag tror inte att palestinierna tänker på bojkott nu. De har betydligt svårare saker att tänka på.

Men den israeliska oppositionen mot Sharon – bl.a. fredsorganisationen Gosh Shalom – har förklarat att upphävandet av EU:s associationsavtal med Israel var en logisk följd av den politik som Sharon för mot palestinierna. Man skulle kunna ta reda på om man skulle kunna använda det.

Israel har förbjudit Mary Robinson, FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, att ingå i den FN-grupp som ska till Jenin. Inte heller Terje Rød-Larsen ska ingå. Jag undrar hur man kan tolerera en sådan förolämpning av FN.

Vi vet ännu inte hur många som dött – mördats – i Jenin. En sak är vi säkra på. Chefen för UNRWA, Peter Hansen, har förklarat att många fler människor hade kunnat räddas om man hade fått komma in i Jenin tidigare.

På meritlistan när det gäller mörkläggning finns också de fyra Sida-medarbetare som försökte komma in i Israel men blev utkastade. Det finns flera sådana fall. Jag befärar att Israel vill mörklägga också vad som har hänt i Jenin.

Tyvärr kommer vi att få lägga en massaker till massakrerna i Sabra och Shatila 1982: massakern i Jenin 2002.

Det är inte bara det vi dagligen ser på TV och hör om på radio – rapporterna om olika förbrytelser – som upprör mig, utan det är också den häpnadsväckande flatheten från Sverige, EU och världssamfundet och

bristen på konkreta åtgärder mot en regim ledd av en person som rimligen borde ställas inför internationell domstol som krigsförbrytare.

Anf. 18 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Själv är jag inte riktigt lika kritisk mot regeringen. Jag tycker att man kan dela upp detta i synen på det som skett, synen på det som sker och synen på det som ska ske.

Jag tycker att regeringen har protesterat på ett tydligt sätt. Jag vet att utrikesministern har ett starkt stöd ute i landet och åtnjuter stort förtroende hos många av de människor som är starkt berörda av det som sker i Mellanöstern i dag.

Jag välkomnar att man äntligen har enats om att skicka en delegation till Jenin som kan rapportera om det som har skett.

Det är också viktigt att jag får utrikesministerns svar på den fråga jag tidigare tog upp om på vilket sätt regeringen ämnar protestera eller har protesterat mot att man har hindrat biståndsarbetare att komma in i dessa områden. Det är fullständigt oacceptabelt och emot humanitära principer.

Jag välkomnar självklart också ansträngningarna att försöka finna samförstånd med USA. Jag tror att den rimliga vägen att gå är att försöka finna samförstånd, men går det inte får man i ett senare skede försöka hitta andra vägar att nå framåt.

Slutligen skulle jag vilja säga att svenska regeringen och svensk socialdemokrati genom åren har satsat mycket på unga människor i dessa områden. Det har varit vägen mot försoning och vägen mot fred. I dag är det precis tvärtom. Förstörelsen är bara ett exempel. 165 palestinska skolor har blivit helt eller delvis förstörda. Vi som är vänner av ett Israel och vänner av ett Palestina anser att en ung generation som inte känner något framtidshopp utan snarast desperation är en av fredens fiender. Jag vill fråga utrikesministern vad regeringen tänker göra för att stötta den unga generationen.

Anf. 19 BERNDT EKHOLM (s):

Fru talman! Det är alldeles utmärkt att vår utrikesminister om några dagar ska möta USA:s utrikesminister. Det gör denna debatt mycket intressantare. Därav kommer mina förslag.

För det första: Vi kan inte vänta länge till. Tiden rinner ut. Världsfreden hotas. Vi måste agera nu. Situationen är för allvarlig.

För det andra: EU och Sverige bör göra klart för USA att det handlar om kampen mot världsterrorismen. Ska vi vinna den kampen måste vi lösa konflikten i Mellanöstern. Det är bråttom.

För det tredje: För att kunna göra det i det läge vi befinner oss i nu måste vi ha internationell närvaro. Det är ganska uppenbart att man för sin egen skull måste vara beväpnad. Därmed talar vi om internationell trupp. Som jag ser det ska den helst vara där på FN-mandat, men jag skulle personligen även kunna tänka mig amerikansk trupp, om det är det enda som går.

Om Israel säger nej till detta bör budskapet vara att vi vill in i alla fall. Det är faktiskt inte att placera trupp på Israels mark; det är att placera trupp på palestinsk mark.

Om detta visar sig inte gå är inget annat medel kvar att pröva än olika typer av ekonomiska motåtgärder. Då tycker jag att EU som första åtgärd

ska sammankalla associationsrådet och diskutera brotten mot det som ingår i avtalen – MR-klausulen, att man säljer israeliska produkter på ockuperad mark och några andra punkter som man också bryter mot.

Det är min medicin. Jag kan inte komma på någon bättre. Finns det en bättre medicin är det alldeles utmärkt.

Prot. 2001/02:100
23 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 20 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! I det korta perspektivet är det naturligtvis oerhört angeläget att få stopp på det våld som nu pågår och som är så förödande för de människor på båda sidor som inte har någon möjlighet att påverka skeendet. Det är för övrigt modellen för alla konflikter: Det är inte ledarna utan folket som får illa.

Det var därför jag försökte säga att det som detta område skulle behöva är ett slags demokratiskt genombrott, så att det folkliga inflytandet fick en chans. Det är så många gånger satt på undantag. Det kommer också nu rapporter om att palestinier som vill föra försoningens talan och medverka till uppgörelser med Israel blir väldigt illa behandlade av sina egna landsmän. Detta försvårar situationen, eftersom det inte finns någon gemensam vilja att ställa upp på ett avtalsarbete i stället för på terror och krigskonflikter.

Jag skulle vilja ställa en fråga till utrikesministern. Vi ser att det i kölvattnet av konflikten där nere också i andra länder inom EU och i Sverige uppstår liknande strömningar. Det är t.ex. antisemitism och hot mot judiska synagogor.

Liberala ungdomsförbundet höll en demonstration på Norrmalmstorg i förra veckan. Man ville inte ta ställning för den ena eller andra sidan, utan demonstrationen hölls till stöd för både araber, muslimer och judar. Man konfronterades med en annan grupp som hade en mycket hatisk inställning till att Liberala ungdomsförbundet över huvud taget fanns där och förde ett öppet samtal.

Jag skulle vilja fråga om utrikesministern ser det som ett problem att vi vid sidan av den akuta primärkonflikten också här hemma ser tendenser som vi borde ta tag i.

Anf. 21 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Som jag sade förut är vi överens om målet. Vi är överens om beskrivningen av situationen i dag. Därför är vi väl också överens om att känna oss ganska frustrerade över att det är så svårt att anträda vägen till det gemensamma målet.

Lösningen, tror jag, är inte att försöka splittra det internationella samfundet. Då blir det ännu svårare att komma till målet.

Den enda lösning som Yvonne Ruwaida och Murad Artin egentligen har föreslagit, som inte också jag har föreslagit, är sanktioner. Jag tror att det bara skulle ge en splittring. Trodde jag att sanktioner skulle ge ett resultat hade vi redan föreslagit sanktioner. Det skulle ge en splittring i Israel. Det skulle ge en splittring i det internationella samfundet.

Alla de gånger som vi har arbetat med sanktioner, oavsett om det har gällt Sydafrika eller Zimbabwe, som var fallet ganska nyligen – vi har också haft diskussioner när det gäller t.ex. Vitryssland – har vi diskuterat med oppositionen i respektive land och undersökt vad denna har föreslagit. Vi har låtit oss vägledas av deras rekommendationer och förslag.

Peace Coalition, den största fredsrörelsen med Yossi Beilin som ledare, säger nej till sanktioner och anser att det vore kontraproduktivt i det här läget. Det kan komma ett annat läge, och jag vill inte gå händelserna i förväg, men Berndt Ekholms tankar på att man aldrig i förväg kan utesluta olika ekonomiska insatser kan jag till fullo instämma i. Som läget är i dag menar vi att det inte är aktuellt med sanktioner.

Kent Härstedt har också frågat om Sveriges agerande när det gäller det humanitära läget, men jag hann inte svara på det i det förra inlägget. Vi reagerade väldigt tidigt och väldigt kraftigt på att humanitära organisationer inte släpptes in och kunde arbeta, och att ambulanser angreps. Vi skrev ett brev till Shimon Peres för säkert två månader sedan där vi protesterade just mot detta och krävde att man följer humanitär rätt och folkrätt.

Vi har sedan dess ekonomiskt ersatt många av de sönderskjutna ambulanserna för att man ska kunna få i gång ambulansverksamheten igen. Vi har haft direkta politiska kontakter med den israeliska regeringen och talat om att detta är helt oacceptabelt.

Vi har också försökt att göra insatser för barnen. Häromveckan var ju representanter för det palestinska barncentret här tillsammans med dess chef Cairo Arafat. Tillsammans med Sida tittar vi nu på vilka insatser vi kan göra för framtiden för de barn som har drabbats så fruktansvärt hårt av konflikten. Sverige har också flera gånger protesterat mot att ett biståndsprojekt häromdagen inte fick besökas av biståndsarbetare. Det har resulterat i att de som nu önskar resa tillbaka ska garanteras inresa.

Sverige gör också många insatser rent praktiskt. Förutom det allmänna humanitära stödet, t.ex. stödet till ambulanserna, fick jag alldeles nyss ett besked från mina medarbetare att det nu också är klart med dels tre rättsmedicinare som genast kan hjälpa till i Jenin och utreda vad som har hänt ifall FN behöver det, dels tio personer från Räddningsverket som nu är klara att åka ned för att bistå med all den hjälp som behövs akut i det här läget. De står till UNRWA:s och FN:s förfogande.

Slutligen vill jag kommentera det som Elver Jonsson tog upp om de antisemitiska tongångar och rentav attacker som vi kunnat se de senaste veckorna. Det är så fruktansvärt osmakligt, och inte bara osmakligt utan rent upprörande. Dessutom är det färligt för hela konflikten när gamla antisemitiska fördomar, som man hade hoppats skulle varit nedgrävda i historiens mörker, återigen kommer upp till ytan.

Vi har t.o.m. hört exempel på att judiska barn vid Judiska skolan i Stockholm kan känna sig hotade och utsatta. Vi har alla ett väldigt ansvar att markera att när vi protesterar är det mot det som Israels regering gör – ingenting annat.

Anf. 22 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Jag har träffat ungefär tio fredsorganisationer i Israel. Ingen av dem tycker att Peres i den här frågan går att lita på. Jag undrar om inte Socialdemokraternas problem i Sverige är att de vill lita på sina partner socialdemokraterna i Israel. Det finns Knessetledamöter som tillhör det partiet som tycker att den egna regeringen sviker.

De sitter i en koalition. Likud och Labour samarbetar, och det är inte fråga om någon opposition. Labour är lika ansvarigt för det som händer just nu som Likud.

Det finns en opposition. Den kommer från gräsrotter och från delar av armén som vägrar att tjänstgöra på de ockuperade områdena. De står utanför Sharons residens varje lördag kväll och under sabbaten för att demonstrera mot den politik som förs. De tillhör oppositionen, och de är för sanktioner. De anser att sanktioner är nödvändiga. Att hävda att Labour i dag är opposition tycker jag är absurt.

Det som händer i Mellanöstern bidrar till en ökad våldsspiral både i Mellanöstern och i hela världen. Det bidrar också till ökad intolerans, ökad islamofobi och ökad antisemitism. Vi kommer att få se många problem över hela världen om vi inte tar ansvar för att få stopp på konflikten. Så är det, och jag är väldigt orolig för utvecklingen.

Världen har ett ansvar att gå in och agera. Världen är ansvarig för det som pågår just nu, och det går inte att vänta in ett samråd med USA. Då tror jag att EU och Sverige väljer en väldigt farlig väg.

Anf. 23 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! På en punkt är jag överens med Anna Lindh, nämligen det sistnämnda i hennes senaste inlägg som gällde antisemitism. Självklart ska den fördömas oavsett om det är mot araber eller judar – båda folken är semiter. Det är vi överens om. Men resten av svaret är vi tyvärr inte överens om.

Jag tycker att om man ska kunna stoppa våldet ska Israel självklart lämna de ockuperade områdena och stoppa bosättningarna på dessa områden. Därefter ska staten Palestina skapas och bli en stat för alla palestinier. De ska kunna leva sida vid sida med den israeliska staten.

När det gäller det utrikesministern sade om att alliansen är viktig vill jag säga att för mig är alliansen med USA inte viktigare än det palestinska folket. USA är partiskt i frågan. Alla svar handlar nu om att vänta och se.

Sverige är medlem av EU och gör som EU gör. EU väntar och ser vad FN gör. FN väntar och ser vad USA gör som medlem av FN:s säkerhetsråd. USA är Israels bundsförvant, och alla bara väntar och ser vad andra gör för att hålla ihop alliansen.

För mig är det viktigare att både det israeliska och det palestinska folket ska leva i fred i området, och det måste bli ett stopp på mordandet och slaktandet av det palestinska folket. Detta är oerhört viktigt för mig. Självklart är samarbete med andra länder för att åstadkomma resultat också oerhört viktigt. Men då måste man göra någonting nu. Det är akut.

Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Först vill jag säga till Yvonne Ruwaida att hon får lyssna när jag ger svar på frågorna. Jag har inte talat om Labour som opposition. Självklart är arbetarpartiet Labour, som medlem av regeringen, delansvarigt för det som nu händer. Jag talade om freds rörelsen, Peace Coalition, och dess ledare Yossi Beilin. Dem har vi de stora kontakterna med.

När det gäller Labour har naturligtvis inte minst ledaren för Labour, Ben-Eliezer, som också är försvarsminister, ett stort och djupt ansvar för det vi har sett hända de senaste veckorna.

Till både Murad Artin och Yvonne Ruwaida skulle jag avslutningsvis vilja säga att jag tror att vi alla kan dela er frustration för att inget händer. Problemet är att om vi agerade ensamma – och ni har heller inga förslag

på hur vi ska agera ensamma utom att vi själva ska ha sanktioner – skulle det inte ge något resultat på israelisk politik. Jag tror inte att ni heller tror det.

Enda sättet att försöka få ett resultat är just att vi agerar gemensamt i EU, och att EU tillsammans med FN, USA och Ryssland försöker sätta en press på Israel. Inte heller EU, som agerar ensamt, har den yttersta möjligheten att förmå Israel att leva upp till säkerhetsrådets resolutioner. Enda möjligheten att bli starka är att vi agerar gemensamt.

Som jag sade tidigare är det inte för att USA är neutralt och inte väljer sida och kan medla som vi tycker att USA:s engagemang är viktigt. Det är just för att USA öppet är och har varit en allierad till Israel, och därför inte bara kan påverka Israel utan i det här läget har ett direkt ansvar för att påverka Israels regering att följa internationella resolutioner. Jag räknar med att vi kommer att fortsätta att driva på för att USA ska ta det ansvaret.

Vi får också förutsätta att den fredsrörelse som finns i Israel, alla de fredsvänner som faktiskt finns där, också lyckas få ett gehör i den allmänna opinionen i landet så att vi kan få en utveckling i Israel som bejaktar en palestinsk stat och en fredlig uppgörelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2001/02:358 om TV 4:s fortsatta verksamhet

Anf. 25 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Rigmor Stenmark har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera TV 4 möjligheter till fortsatt verksamhet.

Självklart är det inte så att koncessionsavgiften hotar TV 4:s fortsatta existens. Som Rigmor Stenmark säkert känner till pågår dessutom ett arbete med att anpassa reglerna om koncessionsavgift till förändringarna inom TV-området.

Riksdagen beslutade den 13 juni 2001 om ändrade regler i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område (prop. 2000/01:132, bet. 2000/01:KU26, rskr. 2000/2001:277). Genom riksdagens beslut ändrades skyldigheten att betala koncessionsavgift så att den ska omfatta företag som har tillstånd att sända TV-program med reklam i hela landet med analog sändningsteknik, under förutsättning att företaget är ensamt om denna rätt här i landet. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2001. Tidigare var skyldigheten att betala koncessionsavgift knuten till att programföretag var ensamt om rätten att bedriva rikstäckande TV-sändningar med reklam, oavsett sändningsteknik. Skälet för ändringen var att det numera finns flera programföretag som har rätt att bedriva rikstäckande TV-sändningar med reklam i det digitala marknätet.

I samband med sitt beslut tillkännagav riksdagen att regeringen borde dels skyndsamt utreda den särskilda frågan om koncessionsavgift vid analog utsändningsteknik, dels göra en grundlig översyn av reglerna för koncessionsavgiften.

Den 18 mars 2002 lämnade regeringen en proposition till riksdagen angående vissa frågor om koncessionsavgift på televisionens område (prop. 2001/02:170). I propositionen föreslås att skyldigheten att betala koncessionsavgift begränsas genom att reklamintäkter från unikt digitala programtjänster i marknätet inte ska ingå i underlaget för avgiftens beräkning.

Regeringen har även fattat beslut om direktiv för en översyn av reglerna för koncessionsavgift på televisionens område (dir. 2002:44). Översynen ska avse både avgiftsskyldigheten och avgiftens storlek. Enligt direktiven kan den särskilde utredaren i sin analys bl.a. ta hänsyn till hur de villkor som enligt sändningstillståndet gäller för TV 4 har ändrats under perioden.

Jag vill avslutningsvis poängtera att jag delar Rigmor Stenmarks uppfattning om betydelsen av att goda förutsättningar skapas för lokal TV. Samtidigt vill jag inte föregripa den utredning som ska se över frågan om koncessionsavgiften.

Anf. 26 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack för det här tillfället, kulturministern, att diskutera kring demokratifrågor, som det egentligen är fråga om, ur synpunkten av massmediernas möjligheter att följa lokala frågor. Det är mot den bakgrunden som jag har ställt den här frågan.

Alldeles nyss fördes här i kammaren en mycket het aktuell debatt om vad som händer ute i världen. Sådant är vi naturligtvis beroende av. Det angår oss, och vi har möjlighet att följa det via massmedierna. Men när det så att säga gäller hemmamarknaden, lokala frågor, kan det ibland synas vara sämre beställt.

Svaret från kulturministern ger mig dubbla signaler. Å ena sidan inleder kulturministern med en försäkran: "Självklart är det inte så att koncessionsavgiften hotar TV 4:s fortsatta existens." Å andra sidan vill kulturministern inte föregripa den utredning som ska se över frågan om koncessionsavgiften.

För det kan jag ha viss förståelse, men visst finns det väl ändå ett samband mellan ekonomi och verksamhet. Det är därför som jag känner mig lite undrande över hur kulturministern kan försäkra mig om att TV 4:s och det som jag tycker är det viktigaste, de lokala TV 4-redaktionernas, existens även i framtiden är säkrad. Den bild som man har fått i medierna och även i signaler från lokala TV-redaktioner är att om det ska dras ned någonstans, är det i första hand de lokala redaktionerna som kommer i farozonen.

Jag skulle därför vilja få ytterligare synpunkter från kulturministern på möjligheterna till fortsatt existens för de lokala redaktionerna runtom i landet.

Jag har i min fråga berört förhållanden i mitt hemlän, Uppsala län, där TV 4 med sin lokala redaktion många gånger speglar det som händer och är aktuellt på länsnivå. Jag har också följt rapporteringen från andra län och tycker att man där har motsvarande situation.

Det kan inte sägas att det finns många andra TV-kanaler som tar upp aktuella C-länsfrågor. Även om vi har ABC-nytt handlar det där mycket om A-nytt, dvs. Stockholmsnytt, och om AB-nytt, nyheter från Stockholms län. Förlåt om jag låter lite som lillasyster som är rädd för store-

bror, men lite grann så är det. Uppsala tillhör mer och mer Stockholmsregionen, och vi kan klart märka att det är de stora riksomfattande tidningarna och televisionskanalerna som konkurrerar om konsumenterna.

Dessvärre gör detta att de lokala frågorna, som är speciellt viktiga för många människor ute i bygderna, vardagsfrågorna, belyses mer sällan. Jag tycker att det är viktigt med mångfald och valfrihet och även med tillgång till lokala TV-kanaler. Det behöver kanske inte vara TV 4-kanaler utan kan också vara något annat, men det bör finnas lokala TV-redaktioner.

Kan kulturministern garantera att det blir så också i fortsättningen?

Anf. 27 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag delar helt Rigmor Stenmarks uppfattning att mediefrågor är demokratifrågor. Det är därför synd att vi som är engagerade i de frågorna är lite för få. Jag förstår precis den situation som råder i Uppsala, där man ju har en monopoltidning, UNT, som man får sig till livs på morgnarna. Där finns i och för sig regional radio och regional television, men TV 4 är naturligtvis ett väldigt viktigt komplement till den *public service*-television som finns där.

Jag tycker inte att det är så svårt att förstå sambanden mellan ekonomi och verksamhet. Den koncessionsavgift som TV 4 betalar för att företaget har och under lång tid haft ett monopol på att sända reklam i marknätet är en sak.

Den andra viktiga ekonomiska axeln att ta hänsyn till är att det är ett reklamfinansierat företag. TV 4-koncernens reklamintäkter varierar. År 2001 uppgick reklamintäkterna till nästan 2 miljarder kronor, och under 2000 var de ännu högre, nämligen 2,3 miljarder kronor. Minskningen från 2000 till 2001 uppgick till 14 %. Det här är naturligtvis ett problem för TV 4. Dessutom har TV 4 haft stora engångskostnader. Man har haft engångseffekter bl.a. genom premiepensionsreformen och andra inslag i den förändrade konjunkturbilden som har påverkat företaget.

Det sambandet mellan ekonomi och verksamhet finns naturligtvis för all kommersiell medieverksamhet vare sig det handlar om television, radio eller dagstidningar. Koncessionsavgiften är däremot en annan sak. Den uppgick år 2000 till sammanlagt 548 miljoner kronor, och den ändrades år 2001 till ca 200 miljoner kronor.

Vad gäller sändningstillståndet ska TV 4 så länge företaget sänder i marknätet enligt de villkor som vi har kommit överens om mellan TV 4 och staten sända och producera program i minst samma antal områden och i minst samma omfattning som 1996. Sändningstillståndet slår alltså fast det som TV 4 gjorde alldeles frivilligt vad gäller regionala sändningar innan företaget fick skyldigheten att göra det 1997. Från regeringens sida har vi ingen avsikt att göra några förändringar i tillståndet på den punkten.

Men detta gäller naturligtvis så länge TV 4 inte väljer att lämna marknätet. Vi valde att i samband med skyldigheten att sända regionalt besluta också om ändringar i annonsbestämmelserna som gynnade TV 4. Vi har försökt underlätta för dem på olika sätt för att de ska kunna bedriva regionala sändningar.

Med detta vill jag tydligt markera att de regionala sändningarna naturligtvis är viktiga och har varit en viktig del i avtalet mellan staten och TV 4.

Prot. 2001/02:100
23 april

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack så mycket! Jag skulle naturligtvis vara nöjd med att man säger att det är viktigt med regionala TV-sändningar, men jag är inte riktigt det, för jag är inte riktigt garanterad att det verkligen kommer att få vara så i framtiden, och det är det som jag är lite orolig för.

När det gäller tidningsmonopol i Uppsala för UNT är det ändå så att t.o.m. den tidningen har lokala redaktioner. Man märker att det är mycket lokala frågor som tas upp i de bitarna. Det visar ytterligare att det är viktigt att det finns lokala redaktioner i alla massmedier.

Det gäller ju även i Stockholmsområdet. Jag fick höra häromdagen, när jag diskuterade det här med en annan person, att det inte är unikt just för Uppsala, utan förekommer i Stockholm också. På sina håll börjar man i ytterkanterna att producera sina egna lokala tidningar bara för att belysa lokala vardagsfrågor som angår människor. Det tycker jag att kulturministern ska ha med sig och titta lite extra på.

Jag sade i mitt förra inlägg också att det är de riktigt nära frågorna som berör folket som alltför sällan berörs i de s.k. stora massmedierna. Då kan man fråga sig om man ska sätta stämpeln ”stor” på massmedier som glömmer bort att belysa stora delar av befolkningens intresse, som inte tycker att vardagsfrågor är nyheter eller som alltför ofta bara belyser det som är riktigt eländigt. Är det riktigt eländigt – det blir en katastrof i ett människoliv eller ett företag t.ex. – *då* är det väldigt intressant. Då speglar man en omvärldsbild som väldigt många människor inte riktigt känner igen sig i – tack och lov.

Jag antar att kulturministern har hört sådana kommentarer förr. Det skulle naturligtvis vara väldigt intressant att även diskutera innehållet i TV-kanalernas utbud och den inverkan som massmedier har på oss alla, inte minst på barn och ungdom. Det var ju inte riktigt det som jag berörde i min direkta fråga till ministern, men det finns där bakom.

Jag tycker, som kulturministern, att de här frågorna borde vara mer diskuterade och borde belysas ur demokratiaspekten. Vi vet att när det är kris i samhället så är vi också väldigt beroende av just detta med lokala redaktioner, vare sig det är TV 4, radion eller tidningarna. Ta bara, återigen i mitt län, radions möjligheter att snabbt gå ut med varningar, t.ex. vid en kärnkraftsolycka – om det nu skulle hända – en trafikolycka eller vad som helst.

Därför vill jag återigen trycka på detta: Var aktsam om de lokala redaktionerna, och se till att vi får behålla dem i fortsättningen.

Anf. 29 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det är kolossalt viktigt att olika verkligheter och hela landet speglas i vårt medieutbud, och vi vet att vi har en koncentration på mediemarknaden som gör att det ibland går åt fel håll. Samtidigt är det viktigt att vi mot den bakgrunden har *public service*-radio och *public service*-TV, som ju har väldigt hårda krav på sig att spegla hela landet. 55 % av utbudet ska t.ex. vara producerat i andra delar av landet, alltså

inte i Stockholmsområdet, där huvudkontoret och huvudproduktionen finns.

Presstödet är lika viktigt för att se till så att lokala tidningar kan överleva, helst två tidningar på så många orter som möjligt, och dessutom ett särskilt stöd till s.k. fådagartidningar, som ju är kolossalt viktigt för att lokala tidningar ska kunna existera. Där har vi också ett mycket gammalt gott samarbete mellan just Centerpartiet och Socialdemokraterna om att slå vakt om att vi ska ha ett välutvecklat presstöd. Det här är inslag som är viktiga för mångfalden.

När det gäller att garantera just TV 4:s regionala spridning tror jag att det är viktigt att på olika sätt försöka stötta alla aktörer på TV-marknaden som har höga ambitioner när det gäller programinnehåll och lokal spridning. Jag tycker att vi från Kulturdepartementet har en god dialog med TV 4. Det finns ett förtroende mellan oss. Samtidigt går det ju inte att garantera någonting när det gäller ett privat företag som TV 4, som ju har ägare som kräver avkastning på insatt kapital. Den typen av garantier kan vi inte skaffa oss. Men så länge vi har ett förtroendefullt samarbete och det finns avtal skrivna mellan staten och TV 4 tror jag att vi kan garantera att det kommer att vara en spännande konkurrenssituation mellan TV 4 och *public service*, och också en lokal spridning av TV 4:s redaktioner.

Anf. 30 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! *Public service* – ja! Presstöd – ja! Vi i Centerpartiet är naturligtvis beredda att stå fast vid det vi har sagt om de här frågorna. Det är också därför vi tycker att det är väldigt angeläget att på nytt puffa för dem, helt enkelt. Det är viktigt att kulturministern också ger väldigt positiva signaler ut i våra bygder, så att hela landet har den här möjligheten.

Det handlar ju också om veckotidningar, dvs. den typen av veckotidningar som är nyhetstidningar. Det finns många sådana tidningar också – små tidningar som kämpar för sin existens. Vi har t.ex. Upplands Nyheter hos oss, som verkligen är en lokal tidning men som är en veckotidning.

Jag tackar för att jag fick ha den här debatten och att kulturministern tog sig tid. Jag önskar verkligen lycka till med att hålla liv i detta. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellationerna 2001/02:368 om maktkoncentration i medierna och 370 om digital radio

Anf. 31 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av det material som utredaren av digital radio presenterar. Han har också frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att tillåta mångfald inom rikstäckande radio.

Den 19 april 2002 överlämnades delbetänkandet *Digital radio – kartläggning och analys* (SOU 2002:38) till regeringen. Enligt direktiven

(dir. 2001:88) var utredarens uppgift att i ett första steg kartlägga och analysera situationen för den digitala distributionen av radio i Sverige och i utlandet. Utredaren har i enlighet med kommittédirektiven bl.a. behandlat frågor som rör den tekniska utvecklingen, programutbud, frekvensfördelning, ekonomiska aspekter och andra distributionsmetoder för digital ljudradio än DAB.

Genom det nyligen överlämnade delbetänkandet har det första steget av utredningsarbetet avseende den digitala radion redovisats. Av direktiven framgår att utredaren i ett andra steg ska analysera den digitala radions framtidsförutsättningar. Kartläggningen och analysen som redovisas i delbetänkandet kommer att vara utgångspunkten för det fortsatta arbetet. Betänkandet kommer även att remitteras. I det andra skedet av utredningsarbetet kommer parlamentarisk medverkan att krävas. Regeringen avser att återkomma i frågan om uppdragets omfattning och inriktning samt om kommitténs sammansättning.

När det gäller radiosändningar till hela landet innebär den begränsade tillgången på sändningsfrekvenser att endast ett fåtal tillstånd kan meddelas. Av bl.a. detta skäl har tillstånd för rikstäckande ljudradiosändningar endast meddelats Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB. I sina sändningstillstånd är dessa bolag ålagda att bl.a. iaktta opartiskhet och saklighet samt att sända ett mångsidigt programutbud. Villkorens efterlevnad övervakas av Granskningsnämnden för radio och TV. Verksamheten inom SR och UR är finansierad och organiserad på ett sådant sätt att programföretagen står fria från såväl staten som andra offentliga eller privata makthavare. Genom att fyra sändarnät disponeras för verksamheten finns möjligheter att bedriva en programverksamhet med både bredd och djup och därigenom tillgodose ett brett spektrum av önskemål från lyssnarnas sida.

Radio är en viktig medieform och de kommersiella aktörerna är bra för radion även om det stundtals kan finnas motsättningar mellan olika intressen, t.ex. avseende utrymmet för *public service* respektive privata företag. Sedan den 1 juli 2001 gäller nya bestämmelser för den privata radion enligt radio- och TV-lagen. Avsikten med de nya reglerna är att stärka yttrandefriheten, öka mångfalden och den lokala förankringen i syfte att varje programföretag ska få en oberoende ställning med självständig programverksamhet. I december 2001 beslutade Radio- och TV-verket om elva nya tillstånd enligt de nya reglerna.

Jag tror och hoppas att vi på sikt kommer att se en ökad mångfald inom hela radioområdet vilket leder mig tillbaka till det pågående utredningsarbetet som rör den digitala radion. Teknikutvecklingen innebär nya möjligheter för radio i sin helhet. I det nyligen överlämnade betänkandet om digital radio förs som jag tidigare nämnt en rad frågor fram som rör den fortsatta hanteringen av marksänd digital radio. Vad detta arbete kommer att leda fram till är för tidigt att säga.

Anf. 32 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Jag ska börja med att tacka statsrådet för svaret. Det är utförligt vad gäller frågan om den digitala radion men inte lika utförligt vad gäller frågan om maktkoncentration i medierna.

Digital radio i marknätet liknar lång färd mot – ja, vadå? Den digitala radion startade sina sändningar 1995. Hittills har Sveriges Radio lagt ut

runt 300 miljoner kronor på sändningarna. Man har sänt utan att några kunnat lyssna, därför att inga mottagare har funnits ute på marknaden. Det har funnits kanske 1 000–2 000 mottagare. Sedan årsskiftet sänds digitalradio eller DAB-radio bara i storstadsområdena.

För drygt ett år sedan, under vårvintern 2001, diskuterade *Public service*-beredningen behovet av en skyndsam utredning för att se över digitalradion. Det blev också så småningom riksdagens beslut i juni 2001, om jag inte minns fel. Det är beklagligt att statsrådet har dröjt så länge med att tillsätta utredaren och att ha en så lång hantering av utredningen. Jag tror inte att någon i *Public service*-beredningen trodde att ordet ”skyndsamt” skulle innebära att produkten skulle bli klar runt årsskiftet två år senare. Statsrådets politik har lett till fortsatt miljonrullning för Sveriges Radio utan möjlighet för människor att lyssna på programmen.

Som jag skrev i min interpellation finns det två grundproblem för den digitala radion. Det är dels dyra mottagare, dels det mycket smala utbudet. Det är i praktiken bara Sveriges Radios sändningar man kan lyssna på. Statsrådet stängde effektivt ute de kommersiella aktörerna. Det fanns ett förslag till fördelning från Radio- och TV-verket, men det kom inget beslut från statsrådet. Jag skulle därför vilja fråga statsrådet: När räknar statsrådet med att utredandet ska vara klart? När kan en eventuell lagstiftning träda i kraft?

Jag vill upprepa min fråga om maktkoncentration i medierna: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att tillåta mångfald inom rikstäckande radio? Det är ett problem att det i praktiken bara är tillåtet för en aktör – om man räknar med Utbildningsradion är det två aktörer – att sända rikstäckande radio. I statsrådets svar försvaras monopolet och maktkoncentrationen med att monopolet disponerar så stort utrymme. Det skulle Berlusconi i Italien också kunna ställa upp på. I och med att han disponerar så många nät och kanaler skulle det vara ett argument för att den maktkoncentrationen är bra.

Åter till frågan: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att tillåta mångfald inom rikstäckande radio eller, annorlunda uttryckt, är mångfald bra inom riksradio, ja eller nej?

Anf. 33 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! I det här parlamentet är det Ola Karlsson som spelar rollen som Silvio Berlusconi.

DAB-radion infördes på försök. Sveriges Radio fick möjlighet att bedriva försöksverksamhet från 1995. Det riksdagen uttalade då var att verksamheten skulle utvärderas när lyssnarna väl hade kunnat bilda sig en uppfattning om DAB-radion. Det bestämdes ingen tidpunkt. Åren har gått och vi har sett vilka problem DAB-radion har i Sverige och i andra länder där det finns för få mottagare och för litet intresse. Vi har från regeringens sida därför ingripit i förhållande till det tidigare fattade riksdagsbeslutet. Det är vi som har tagit initiativet. Vi har sagt att vi måste tillsätta en utredning, trots att försöksperioden inte har pågått så länge att lyssnarna kan ha några synpunkter på utbudet. Den utredningen arbetar nu.

Det stod ”skyndsamt” i *public service*-propositionen. Den antogs av riksdagen ganska sent förra året. Mycket snart därefter tillsattes den DAB-radiokommitté som nu är klar med sitt första delbetänkande. Jag

tycker att det är ett skyndsamt agerande. Det är viktigt att det parlamenta-
riska inslaget nu kommer in i utredningen och att alla får en möjlighet att
göra en bedömning av den digitala radions framtid. Från regeringens sida
har vi tydligt markerat att anledningen till att vi vill ha denna utredning
är att vi känner osäkerhet kring framtiden. Dessutom har *public service*-
beslutet i denna kammare blivit restriktivt när det gäller de medel som
Sveriges Radio tills vidare får använda för denna verksamhet.

Det är ett problem att vi inte har utrymme för mer av rikstäckande
kommersiell radio. I praktiken är det fem rikstäckande nätverk som står
för den kommersiella radion. Vi har en *public service*-radio. Vi har en
sammanhållen kommersiell radio som inte bidrar till mångfalden. Det
gör däremot *public service*, som har sina speciella uppdrag. Jag hade
gärna sett att den kommersiella radion var med i den utvecklingen av
digital radio. Det hade varit mycket bättre för att kunna göra en rimlig
utvärdering. Det beklagliga var att man från den kommersiella radion
valde att hoppa av precis när vi skulle fatta beslut om tillstånd.

Anf. 34 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Det är genom statsrådet Ulvskogs politik som det inte har
kommit fler lyssnare till den digitala radion. Tillåter man inte fler än
Sveriges Radio att sända digitalt blir intresset för att skaffa den dyra
mottagaren mycket begränsat. Vem skaffar en dyr mottagare bara för att
kunna lyssna på Sveriges Radios kanaler? Det är en mycket berättigad
fråga som lyssnarna har att ställa sig.

Resultatet blir att det inte blir några lyssnare. Därmed är det svårt att
göra en utvärdering. Så kan man förhala och fortsätta miljonrullningen år
efter år.

Radio- och TV-verket överlämnade ett förslag till fördelning av
sändningstillstånd till regeringen 1995, om jag inte minns alldeles fel.
Några år efteråt, när det inte hade blivit något, drog de kommersiella
kanalerna tillbaka sina ansökningar därför att det regelverk som statsrå-
det föreslog inte tillgodosåg de kommersiella kanalernas intressen.

Det är otvetydigt att statsrådets politik har bidragit till den mycket då-
liga utvecklingen för digital radio och att den mycket långsamma proces-
sen med utredandet kommer att leda till att det dröjer innan de kommer-
siella kanalerna får möjlighet att vara med.

Sedan åter till frågan om mångfald inom rikstäckande radio. Kan inte
statsrådet ändå avge ett principalsvar? Är det bra med mångfald inom riks-
radio i form av flera aktörer, ja eller nej? Är det bra med mångfald, eller
är värnandet om Sveriges Radio viktigare än att öppna för fler aktörer?

Ett sätt att få fart på den digitala radion vore att säga att statsrådet är
beredd att öppna för fler rikstäckande kommersiella kanaler. Är statsrå-
det beredd att ge en sådan signal?

Man försvarar monopolen och maktkoncentrationen genom att säga:
”Genom att fyra sändarnät disponeras för verksamheten finns möjligheter
att bedriva en programverksamhet med både bredd och djup och därige-
nom tillgodose ett brett spektrum av önskemål från lyssnarnas sida.” Det
skulle Berlusconi också kunna skriva under på i sina mediekoncerner i
Italien.

Åter till frågan digital radio. När räknar statsrådet med att utredandet ska vara klart? När räknar statsrådet med att en lagstiftning kan föreläggas riksdagen för ett ikraftträdande?

Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ola Karlsson talar strunt. När det gäller den kommersiella radion var vi från regeringens sida mycket intresserade av att få med den i den digitala utvecklingen. Jag har en god dialog med Radioutgivarförbundet. Jag är angelägen om att upprätthålla den goda dialogen.

Problemet för den kommersiella lokalradion är det regelverk som den borgerliga regeringen riggade för de kommersiella lokalradiotillstånden i början av 90-talet. Auktionsförfarandet innebar att dessa bolag drog på sig väldigt höga koncessionsavgifter. Det var pengarna som skulle avgöra om man kunde få ett tillstånd, och man bjöd över varandra. Nu sitter man med denna jätterygsäck. Det är klart att det är ett problem för den kommersiella radion när man ska tänka på framtiden.

Jag för gärna diskussioner med den kommersiella radion om detta. Men det var nog inte huvudproblemet när man blev av från den digitala utvecklingen vid ett tidigare tillfälle. Får vi bara fortsätta att resonera med varandra utan att Ola Karlsson kommer med sina konstiga blandningar av äpplen och päron tror jag att det kommer att gå ganska bra i slutändan.

Jag tycker att det är väldigt viktigt med mångfald. Vi har en mediekoncentration i detta land som till varje pris försvaras av Ola Karlsson. Han vill ha privata monopol när det gäller distribution och också utbudet. Det vill inte jag. Den kommersiella radion har en plats i framtiden. Vi kan inte trola fram frekvensutrymme i den gamla tekniken. Det är mycket besvärligt. Men vi för diskussioner med radion om detta.

Anf. 36 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Statsrådet säger att jag pratar strunt här i kammaren. Det är väl mycket möjligt. Jag kan konstatera att jag i så fall är i mycket gott sällskap. Jag är inte alldeles ensam t.ex. i den här debatten.

Statsrådet säger att skälet till att den kommersiella radion inte har kommit med i de digitala sändningarna var det regelverk som den borgerliga regeringen riggade. Men det var inget auktionsförfarande för att utse vilka kommersiella kanaler som skulle få vara med i de digitala sändningarna. Det var i stället den traditionella Ulvskogska politiska skönhetstävlingen – eller då Margot Wallströms. Auktionsförfarandet var borta när det handlade om att utse de kommersiella kanalerna till de digitala sändningarna. Då fanns inget auktionsförfarande. Det var den traditionella socialdemokratiska skönhetstävlingen.

Återigen: När räknar statsrådet med att en ny lagstiftning ska kunna träda i kraft? Vilken är signalen till de kommersiella aktörer som vill vara med? Är det den 1 januari 2004, den 1 januari 2005 eller 2006? Ungefär vilken tidshorisont tänker sig statsrådet för en kommande lagstiftning?

Sedan till frågan om maktkoncentration i medierna. Det enda område där vi i dag har monopol är Riksradien. Det monopolet kämpar Marita Ulvskog med näbbar och klor för att försvara för Sveriges Radio.

Anf. 37 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ola Karlsson får väl ta ett samtal med Carl Erik Hedlund, den moderat som är ordförande i ägarstiftelsen för *public service*-bolagen, så får de snacka om vad de menar med monopol.

En radio och television i allmänhetens tjänst som inte behöver ge avkastning på kapital till sina ägare tycker jag är en mycket värdefull radio och television. Det betyder icke att jag tycker att den kommersiella radion inte har en viktig plats. Jag kommer att fortsätta diskussionen med den kommersiella radion om framtiden.

Det som gjorde att den kommersiella radion klev av den digitala satsningen förra gången och inte ville vara med hela vägen när vi från regeringens sida var på vippen att fatta beslut om tillstånden kan möjligen ha haft sina alldeles speciella skäl.

En viktig fråga i botten som var av saklig natur var att man hade bundit upp så mycket av sina pengar i att betala dessa utauktionerade tillstånd. Det gjorde att man hade väldigt höga koncessionsavgifter. Det var en tung ryggsäck att bära. Då har man svårt att ha råd också med digitala radiosändningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:100

23 april

---

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 2001/02:369 om digitala mottagare

Anf. 38 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ola Karlsson har frågat om jag avser att föreslå några åtgärder med anledning av förslagen om storskalig utdelning av digitala mottagare för television.

Remisstiden för Digital-TV-kommitténs slutbetänkande har nyligen löpt ut. Betänkandet bereds i Regeringskansliet med sikte på att en proposition ska kunna läggas fram för riksdagen under senare delen av år 2002. I det sammanhanget kommer regeringen att ta ställning till olika förslag som har förts fram.

Anf. 39 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Låt mig först tacka för det mycket korta svaret. Låt mig sedan också konstatera att riksdagen är den plats där man ska kunna föra intressanta principdiskussioner om utvecklingen på medieområdet. Det borde öppna för möjligheten att få en principdiskussion om det ändå ganska stora förslag som har förts fram.

Förslaget om ”folkbox”, eller ”Maritalåda”, som det också har kallats i en tidning, har förts fram som ett remissvar på Digital-TV-kommitténs betänkande. Det är få utredningar som så brutalt har slaktats och strimlats som den utredningen. Den enda parallell jag kan komma på är Lokalradiokommittén.

Flera av de riktigt tunga remissinstanserna har sågat utredningen jäms med fotknölarna eller strax under det. Statskontoret, Riksrevisionsverket och SVT har konstaterat med något olika ordvändningar att utredningen inte kan ligga till grund för ett politiskt ställningstagande.

En av de modeller som har förts fram av remissinstanserna är gratis-distribution av enkla mottagare. Det är framför allt SVT och Teracom, som har mycket nära kontakter med departementet, som har fört fram de idéerna.

Jag förstår att statsrådet inte kan gå in på detaljer när ett beredningsarbete pågår, men det borde ändå finnas utrymme för en principdiskussion.

Jag slår gärna fast att det finns vissa statliga intressen i det här. Jag tycker att staten måste hjälpa till att skapa utrymme för att SVT ska kunna få lägre sändningskostnader. Staten ska också hjälpa till så att alla ska kunna se TV, dvs. statliga insatser är eller kan vara befogade där distribution eller mottagning är mycket dyra.

Jag tycker också att det är viktigt att teknikskiften sker frivilligt. De ska komma som en följd av att konsumenterna uppfattar erbjudandet som bra – inte därför att de påtvingas det uppifrån av staten. Det är också viktigt att SVT:s distribution är teknikneutral.

Med detta sagt tycker jag att det är rätt så lätt att komma fram till att staten inte ska skjuta till miljardbelopp för att subventionera TV-mottagare. Det måste finnas många, många andra områden som ligger mycket högre på en prioriteringslista. Det kan inte vara en statlig uppgift att med miljardbelopp subventionera mottagare, även om jag förstår det mot bakgrund av de mycket stora problem som bolaget Boxer har i dag. I dagsläget lär ökningstakten vara ungefär netto 1 000 boxar mer – i alla fall var det så i februari månad. Ska man uppnå det mål man har satt så tar det alltså ytterligare 650 månader, eller lite drygt 55 år, innan man har nått målgruppen.

Jag vill ändå fråga statsrådet: Är det en statlig uppgift att skjuta till miljarder till att subventionera TV-mottagare? Väljarna har rätt att få höra ett principalsvar före valet.

Anf. 40 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tackar för Ola Karlssons remissynpunkter på den utredning som han själv var ledamot av, dvs. Digital-TV-kommittén. Han har också skrivit ett särskilt yttrande.

Det måste kännas lite trist att ha suttit i en utredning som, som Ola Karlsson själv framställer det, i stort sett har blivit sågad jäms med fotknölarna. Jag kan trösta honom. Fullt så illa är det inte, Ola! Det finns en hel del positiva synpunkter. Det är faktiskt en enda remissinstans som står för förslaget om ett teknikskifte där man överger det analoga marknätets digitalisering, nämligen Viasat som ju är ett MTG-företag och har andra intressen.

Det är alltså inte så farligt, Ola Karlsson. Vi analyserar remissvaren. Upp med mungiporna – det här kommer att gå bra! Vi kommer att göra en ordentlig genomlysning av alla de förslag som finns. Vi ska inte hafsa igenom det här genom att innan vi har gjort en grundlig remissammanställning stå i en talarstol och komma med tvärsäkra utsagor om framtiden för detta viktiga demokratiprojekt.

Anf. 41 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Låt mig först som upplysning säga att det var en reservation som jag skrev till Digital-TV-kommitténs betänkande, och inte bara

ett särskilt yttrande. Om statsrådet vänder sig något till vänster så kan hon nog få det bekräftat av sin sakkunniga medarbetare.

Prot. 2001/02:100
23 april

Det borde vara ett bekymmer för statsrådet att den utredning som har legat henne så varmt om hjärtat och som hon tillsatte sin egen närmaste kvinna, som sedan blev generaldirektör i Konkurrensverket, att leda så totalt har slaktats av tunga remissinstanser. De konstaterar att utredningen inte kan ligga till grund för ett ställningstagande.

Jag har full förståelse för att statsrådet inte kan gräva ned sig i detaljer eller olika specifikationer. Men det borde ändå vara möjligt att föra ett principresonemang om statens engagemang i ett teknikskifte och om statens engagemang beloppsmässigt i sådant här. Är det en statlig uppgift att subventionera TV-mottagare med miljardebopp – ja eller nej?

Jag kan förstå problemet för statsrådet Ulvskog med att ge sig ut på valkampanjer och prata om de fyra prioriterade områdena: Vård, skola, omsorg och så Robert. Men jag tycker ändå att väljarna har rätt att få reda på socialdemokratins och kulturministerns principiella inställning till en sådan här stor fråga som kan kosta miljardebopp och som innebär nya åtaganden för staten.

Är det alltså en statlig uppgift att subventionera TV-mottagare med miljardebopp – ja eller nej?

Anf. 42 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ola Karlsson tycker om att framställa allt som sker på medieområdet och som inte handlar om privata monopol som miljardebopp och miljonrullningar med skattemedel. Vi hade en KU-utfrågning tidigare i dag som Ola Karlsson deltog i. Då fick jag anledning att påminna om den KU-granskning som gjordes år 2000 när det gäller det digitala marknätet och Teracoms insatser där. Hittills har icke en enda skattekrona gått till detta projekt – något som konstitutionsutskottet kom fram till i sin granskning för två år sedan.

Jag har stor respekt för de sju partier som satt med i Digital-TV-kommittén, där Ola Karlsson var en ensam ropande röst i öknen tillsammans med Folkpartiets representant. De andra fem partierna står ju bakom detta teknikskifte från analog till digital teknik, inte för att vi ska få så många kanaler utan för att vi också i framtiden ska kunna få television till rimlig kostnad oberoende av var vi bor, dvs. i princip i hela landet. Det är det som det handlar om. Jag har alldeles för stor respekt för dessa partier och för denna fråga för att göra den till något konstigt inslag i valrörelsen. Fem partier över blockgränsen står bakom tanken på detta teknikskifte. Det ska grundligt gås igenom med de andra partierna och med remissinstanserna. Sedan ska vi komma fram till en proposition. Jag är inte beredd att skjuta i väg några skott i den viktiga diskussionen i en interpellationsdebatt med Ola Karlsson.

Anf. 43 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Det är intressant att statsrådet inte kan ge besked i en sådan här viktig fråga. Det som två mycket tunga remissinstanser, SVT och Teracom, har föreslagit är att man i praktiken ska dela ut gratis TV-mottagare till hushållen. SVT vill att det ska ske genom att man tar pengar från företagets distributionskonto, och Teracom säger rätt ut att staten ska betala detta direkt.

En enkel mottagare per hushåll borde pengamässigt landa någonstans mellan tre och fem miljarder kronor. Är detta en riktig prioritering för staten? Är det riktigt att staten ska lägga mellan tre och fem miljarder på att subventionera TV-mottagare? Jag tycker inte det. Jag tycker att det borde vara ganska lätt att säga att teknikskiften ska ske frivilligt genom att konsumenterna uppfattar erbjudandet som så pass intressant att de är beredda att betala för vad en normal TV-mottagare kostar.

Statsrådet vägrar att ge besked trots att statsrådet tänker ge sig ut i valrörelsen och begära väljarnas förtroende för att fortsätta bedriva politik – kanske inte kulturpolitik men väl politik. Vad kommer statsrådets svar till väljarna att vara när de frågar i valrörelsen?

Anf. 44 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag är glad över att jag och Ola Karlsson äntligen är överens på en punkt, nämligen att det här teknikskiftet är en viktig fråga. Det gör att det blir väldigt enkelt. Då kan man säga att så viktiga frågor ska man inte avhandla utan en grundlig demokratisk process. Jag skulle aldrig drömma om att ge mig ut i valrörelsen och tala å fem partiers vägnar – fem partier som dessutom befinner sig på båda sidor av blockgränsen – i en så viktig fråga. Detta är något som vi ska ägna hösten åt och återkomma med en proposition.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2001/02:351 om EU och svensk flyktingpolitik

Anf. 45 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att – som han skriver – till andra medlemmar i EU förmedla alla positiva erfarenheter av den unikt lyckade asyl- och flyktingpolitik Sverige sedan länge för. Bakgrunden är att, som Sten Andersson skriver, svenska regeringsledamöter och partiledare efter det senaste folketingsvalet i Danmark framträtt i medier ”där man unisont förkastade utgången av det danska valresultatet”.

Av interpellationens formulering drar jag slutsatsen att det också avser integrationspolitiken.

Det har tydligen undgått Sten Andersson att de planer på förändring av ”utlänningslagstiftningen” som den danska regeringen har aviserat har mött både oro och kritik inte bara från Sverige utan från många andra länder. Också FN:s flyktingkommissariat har framfört sådan kritik.

Själv har jag och två kolleger från den belgiska och franska regeringen i ett öppet brev till den danska social- och jämställdhetsministern uttryckt vår oro över dessa ändringar. Mot den bakgrunden har vi därför i ett brev föreslagit en konstruktiv dialog för att få klarhet i den danska regeringens avsikter.

Avsikten är givetvis inte att på så sätt tvinga på något land den politik som finns i något annat land. Däremot är det av största vikt att alla EU:s medlemsländer också i praktiken håller fast vid de åtaganden om grund-

läggande värderingar som hela den europeiska unionen bygger på. Som Sten Andersson möjligen känner till finns dessa åtaganden upptagna både i den europeiska stadgan för grundläggande rättigheter samt i de två direktiv som syftar till att främja likabehandling och motverka diskriminering som ministerrådet antog år 2000.

Det är om de värderingar som ligger till grund för dessa åtaganden – och det sätt som de kan komma att reflekteras på i den föreslagna danska lagstiftningen – som vi vill ha en diskussion med den danska regeringen.

Under andra halvåret i år kommer Danmark att vara ordförandeland i EU. Den danska regeringen har meddelat att den då kommer att driva bl.a. integrationsfrågor. De ska tas upp till diskussion både vid en konferens och vid ett därefter kommande möte med ministerrådet. Det blir då tillfälle att länderna emellan diskutera integrationsfrågorna utifrån erfarenheterna i varje enskilt land. Från svensk sida kommer vi då att med kraft markera att integrationsfrågorna inte får bli ett slagträ för främlingsfientliga krafter.

Om Sten Andersson inte delar de grundläggande värderingar som jag pekat på, så må det vara hans sak. Men han får finna sig i att vi som tror på dem också i fortsättningen kommer att verka för att de upprätthålls både i Sverige och i andra länder.

Anf. 46 STEN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag ska givetvis slåss för att alla som tror på sin sak ska kunna driva den. Det vore skam annars.

Jag tycker att det i dag finns en oroväckande tendens inom EU att lägga sig i resultaten av allmänna och fria val i andra länder. För något år sedan var det Österrike. Det blev en katastrof när det gäller EU:s trovärdighet. Det kommer aldrig att upprepas igen enligt EU:s högsta ledning. Senast var det Danmark som efter det senaste valet fick kritik av ministrar från tre EU-länder.

Jag förstår inte varför det blev ett öppet brev. Det berodde väl antagligen på att man trodde att det agerandet skulle ge bäst medial effekt. Man kan fråga sig vad de här tre länderna, Belgien, Frankrike och Sverige, har att skryta över när det gäller flykting- och integrationspolitik.

Fru talman! I dag finns det också länder där det gungar häftigt. I Tyskland har nu f.d. förbundskanslern Helmut Schmidt, socialdemokrat, skrivit en memoarbok där han är starkt kritisk till omfattningen av den tidigare förda tyska flyktingpolitiken. I Storbritannien har man en mycket hård debatt om flyktingpolitiken. Jag behöver inte nämna Italien och Spanien. Sedan har vi Norge som i och för sig inte är medlem av EU, men där den norska regeringen nu lägger fram mycket skarpa förslag. Arbetarpartiet i Norge börjar närma sig den danska linjen.

Fru talman! Jag vet inte varför Finland alltid kommer undan i de här sammanhangen. De har ju ingen flyktingpolitik alls. De får aldrig något brev från andra länders ministrar.

Statsrådet refererar till FN:s flyktingkommissarie som också lär ha kritiserat Danmark. Jag har en artikel här från Jyllands-Posten den 30 december i fjol, dvs. dagen före nyårsafton. Där kritiserar FN:s *flygtningehøjkommissær*, som det heter på danska, detta, och det är alltså Hollands f.d. statsminister som också är socialdemokrat. Han säger att Danmarks flyktingpolitik, varken den nuvarande eller den föreslagna, skiljer sig i

någon större omfattning från den inom EU. Jag undrar varifrån statsrådet får sina uppgifter, eller så ljuger medvetet några tidningar.

Fru talman! Till sist undrar jag när ett antal ministrar i EU:s medlemsländer kommer att skicka protestbrev till Finland och be att de omprövar sin i dag faktiskt minimala asyl- och flyktingpolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:100
23 april

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 2001/02:360 om antisemitism och islamofobi

Anf. 47 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Yvonne Ruwaida har frågat hur jag avser att agera för att dels stödja de institutioner, samfund, organisationer och personer som utsätts för antisemitiska och islamofobiska hot, dels motverka antisemitism och islamofobi i Sverige.

Jag delar helt Yvonne Ruwaidas oro över de uttryck för islamofobi och antisemitism som i ökande grad förekommer i Sverige efter den 11 september och som en följd av utvecklingen i Mellanöstern. Som Yvonne Ruwaida påpekar behövs det kraftiga åtgärder för att motverka dessa företeelser och ge stöd till personer och organisationer som utsätts för hot.

Som så ofta framhålls måste allt arbete för att motverka intolerans och värna demokratiska och humanitära värderingar bygga på ett brett engagemang från hela samhället. Det är också i högsta grad fallet när det gäller denna frågeställning.

Det är en fråga för polisen att ge skydd till personer, organisationer eller institutioner som utsätts för hot om våld eller andra övergrepp eller som kan bedömas löpa risk för sådant. Kampen mot brott med rasistiska och främlingsfientliga motiv är sedan flera år ett högt prioriterat område inom polisen. Detta gäller givetvis också i fortsättningen.

Regeringen har ett särskilt ansvar för att motverka intolerans och värna demokratiska och humanitära värderingar. Därför görs också många insatser. Låt mig redovisa några av dem.

När det gäller det breda och långsiktiga arbetet mot islamofobi, antisemitism och annan intolerans har det i stora delar redovisats i den handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet m.m. som regeringen antog i februari 2001.

Vad gäller sådana åtgärder som särskilt riktas mot islamofobi och antisemitism, vill jag nämna några trots att jag är väl medveten om att Yvonne Ruwaida känner till dem.

År 1997 tog statsministern initiativ till informationssatsningen Levande historia. Den 1 januari 2003 inrättades Forum för levande historia. Med utgångspunkt i Förintelsen ska verksamheten syfta till att stärka människors vilja att aktivt verka för lika värde, och främja arbete för tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt från Förintelsen och från svensk nutidshistoria.

Jag vill också här peka på att regeringen i regleringsbrevet för Integrationsverket avseende detta budgetår uppdragit åt verket att redovisa hur arbetet med att förebygga och motverka rasism och främlingsfient-

lighet har bedrivits samt vilka resultat man har uppnått. Mot bakgrund av terroristattacken i USA ska situationen för muslimer i Sverige belysas särskilt.

Jag vill också nämna boken *Jalla! Nu klär vi granen – möte med den muslimska kultursfären*, som ges ut av Utrikesdepartementet, trycks i 250 000 exemplar och distribueras till alla elever i årskurs 1 och 2 i gymnasieskolorna samt till bibliotek och ungdomsorganisationer.

Slutligen vill jag nämna den översyn som nu genomförs inom Regeringskansliet, där man har initierat formerna för och organisationen av det framtida antirasistiska arbetet. Åtgärder mot islamofobi och antisemitism ingår uttryckligen i detta arbete.

Sammanfattningsvis: Det är mycket viktigt att personer som av etniska eller religiösa skäl utsätts för, eller riskerar att utsättas för, våld eller andra övergrepp också fortsättningsvis ges det skydd de behöver. Det pågår härutöver ett långsiktigt arbete för att motverka alla former av intolerans.

Regeringen kommer att noga följa utvecklingen för att bedöma om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Andre vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.22 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § Svar på interpellation 2001/02:364 om rättssäkerhet i skolan

Anf. 48 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Helena Bargholtz har frågat om jag är beredd att verka för ökad rättssäkerhet för eleverna i samband med betygssättning genom inrättande av en prövnings- och ansvarsnämnd för skolan. Helena Bargholtz har även frågat på vilket sätt jag vill ge föräldrar och elever ökad trygghet gentemot lärare som begått tjänstefel.

Att betygssättningen är korrekt och upplevs rättvist av eleverna är en mycket viktig fråga. Det är avgörande för betygens trovärdighet och betygssystemets legitimitet att betygssystemet grundar sig på en likvärdig bedömning. Statens skolverk har i olika sammanhang pekat på att bedömningen av elevernas kunskaper tycks variera. Regeringen gav därför i december 2001 Statens skolverk i uppdrag att planera för en kompetensutveckling för lärare i grundskolan, gymnasieskolan och

gymnasial vuxenutbildning i frågor om kunskapsbedömning och betygssättning.

Skollagskommittén (U 1999:01) har bl.a. i uppdrag att utreda och föreslå hur en ökad rättssäkerhet för eleverna kan åstadkommas. Enligt vad jag har erfarit pågår arbete i kommittén inom området betygssättning i anslutning till detta. Kommittén ska redovisa sitt uppdrag senast den 16 december 2002, och jag vill inte föregripa detta arbete.

Helena Bargholtz utgår från att inrättande av en central prövnings- och ansvarsnämnd för skolan, utöver prövning av betygssättning, skulle kunna höja läraryrkets status och också vara en instans dit elever och föräldrar kan anmäla lärare som begått tjänstefel.

Läraryrkets status är en aktuell fråga som diskuteras mycket i olika sammanhang. Jag har, liksom tidigare statsråd med ansvar för skolan, starkt betonat betydelsen av läraryrket och de insatser som lärarna gör. Att arbeta med unga människors kunskapsbildning och personliga utveckling är ett av de viktigaste och samtidigt mest stimulerande arbeten man kan ha. Det handlar i grunden om att bidra till Sveriges fortsatta utveckling.

Ett led i arbetet för läraryrkets utveckling och professionalisering är den nya lärarutbildningen med dess tonvikt på ämnesmässig kompetens, fördjupade kunskaper om lärandeprocesserna och didaktiska frågor liksom läraryrkets forskningsanknytning. Ingen ska tvivla på regeringens inställning och ambition när det gäller läraryrkets ställning och status. Jag vill dock samtidigt framhålla att det mest framgångsrika arbetet för läraryrkets professionalisering och status måste bäras av lärarna själva. Professionalitet kan bara utvecklas av de professionella själva. Jag vet att det pågår intensiva diskussioner om detta inom båda lärarförbunden, t.ex. frågan om auktorisation av läraryrket och etiska regler för lärare.

Svenska Kommunförbundet har som lärarnas arbetsgivarorganisation en mycket viktig roll när det gäller läraryrkets status. Löner och andra anställningsvillkor och möjligheter till utveckling i yrket är av avgörande betydelse i detta sammanhang.

Sverige har en väl utbildad och engagerad lärarkår. Jag känner inte till att tjänstefel bland lärare är ett frekvent problem. Om en lärare har agerat på ett sätt som kan vara att bedöma som tjänstefel eller annars har agerat på ett olämpligt sätt är det naturligtvis viktigt att en sådan händelse hanteras på ett bra sätt.

Det finns redan flera instanser som har till uppgift att ta hand om den typen av problem. Det kan vara en fråga för arbetsgivaren, dvs. vanligen kommunen, att vidta åtgärder inom ramen för det arbetsrättsliga regelverket eller andra tillämpliga bestämmelser. Statens skolverk, liksom riksdagens ombudsmän (JO), har i egenskap av myndigheter som utövar tillsyn ett ansvar för att uppmärksamma t.ex. fall då en lärare inte följt gällande författningar. Om det uppstår misstanke om att en lärare gjort sig skyldig till något som kan vara straffbart som tjänstefel är det naturligtvis en fråga för polis och åklagare.

Mot bakgrund av vad jag anfört är jag inte beredd att nu verka för inrättande av en prövnings- och ansvarsnämnd för skolan eller vidta några särskilda åtgärder i frågan om lärares eventuella tjänstefel.

Prot. 2001/02:100
23 april

Svar på
interpellationer

Anf. 49 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Thomas Östros för svaret på min interpellation.

Vi är ju båda mycket besjälade av att öka rättssäkerheten när det gäller betygssättningen för elever. Vi har väl båda, kanske på olika sätt, upplevt hur hemskt det är för elever som upplever att de har blivit drabbade av orättvisa betyg och hur maktlösa elever känner sig. Det är vid få tillfällen som jag har känt så starkt för unga elever som när de känner att de inte råår på betygssättningen.

Jag har ett konkret förslag på hur man ska kunna komma till rätta med detta. Jag har föreslagit att man skulle ha en prövnings- och ansvarsnämnd. Det skulle vara en central nämnd i varje kommun dit elever skulle kunna vända sig när de anser att deras betyg är orättvist satta. Jag vill betona – och jag upptäckte nyss att det faktiskt inte framgår av min interpellation – att det handlar om slutbetyg. Det är ju slutbetygen som är de viktigaste för eleverna. Där känner man ett extra behov av att kunna få rätt om det har gått fel.

Detta avvisar statsrådet rakt av. Han menar att det inte ska vara någon prövnings- eller ansvarsnämnd. Statsrådet hänvisar i stället till Skollagskommittén, som lär ha fått i uppdrag att titta på frågan om rättvis betygssättning. I svaret på interpellationen sägs att kommittén ska komma med ett förslag i december i år. Det är väl bra, men jag befärar att Skollagskommittén kanske inte alls klarar av den här frågan.

Väldigt många svåra och tunga frågor begravs i utredningar. När en utredning inte klarar av en viss fråga bollas den vidare till en ny utredning, och så kanske till ännu en utredning osv. Min direkta fråga till statsrådet är då: Hur länge är statsrådet beredd att vänta innan han kan avslöja hur han vill ha de här rättvisa betygen? Hur många utredningar och remissrundor ska få diskutera detta? Det vore väl skönt om man kunde komma med ett konkret förslag.

Fru talman! Om jag nu inte får något gehör för mitt förslag om en särskild prövnings- och ansvarsnämnd skulle jag vilja att man tittar på andra möjligheter. Det handlar då naturligtvis om att man har en ordentlig granskning utifrån av slutbetygen. Man kan tänka sig att man har skolinspektörer, förstås. Man kan ha utomstående examinatorer. Jag kom faktiskt att tänka på gamla tiders studentexamen, som jag har upplevt. Då hade man en censor, och det var faktiskt en väldigt bra kontroll av att studentbetygen blev tämligen rimligt satta. Det var ju inte bara censorn som avgjorde betygen, utan de avgjordes av läraren och censorn i kombination.

Jag måste säga, fru talman, att ju äldre jag blir, desto mer positiv blir jag till min egen skoltid. Då var det i alla fall ordning och reda, förefaller det, i jämförelse med i dag. Vem vet, vi kanske kommer tillbaka till gamla skolformer igen.

Fru talman! Lärarna gör bedömningar som är väldigt viktiga för elevernas framtid. De kan vara avgörande för vem som kan bli läkare eller advokat och för vem som inte kan bli det. Men de kan alltså inte överprövas. Därför har jag velat ta upp den här diskussionen med statsrådet för att se om man inte kan hitta nya infallsvinklar för att öka rättssäkerheten för elever.

Anf. 50 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag hoppas att jag inte gör Bargholtz besviken om jag säger att vi inte ska tillbaka till den gamla skolan. Däremot kan man inte avvisa allt som gjordes i den gamla skolan. Det finns ett värde i att också ta med sig det bästa av det gamla in i framtiden.

Elevers rättssäkerhet är en viktig fråga. Där har vi samma uppfattning. Jag uppfattar det också som en starkt engagerande fråga bland eleverna, naturligtvis. Betyg är ju någonting som de i många fall vill ha men också drabbas av. Det är en myndighetsutövning som de utsätts för, och man vill naturligtvis känna att den är rättssäker i grunden.

Det som interpellationen gäller – möjligheterna att ompröva betyg och att överklaga betygssättning – är frågor som diskuteras i Skollagskommittén. Jag är inte alls beredd att avvisa kommitténs resultat innan den ens är färdig med sitt arbete. Jag har mycket goda förhoppningar om att Skollagskommittén kommer att kunna lämna intressanta och användbara förslag på det här området. I och med att kommittén nu arbetar med detta vill jag se vad man kommer fram till. Det är en viktig utredning, och detta är en viktig del av elevers rättssäkerhet.

Jag vill gärna själv säga att jag tycker att det är en intressant frågeställning. Men det ska vägas mot att vi inte samtidigt vill få en effekt som gör att undervisningen snävas in – att lärarna drar sig för att pröva nya metoder eller att man går tillbaka till något slags standardiserade prov i stället för att pröva nya sätt att testa kunskaper.

Den här avvägningen måste göras mellan överklagningsrätten och den pedagogiska utvecklingen. Det finns också andra sätt att stärka den här processen. Ett kan vara att oerfarna lärare får stöd från erfarna lärare när det gäller just betygssättning. Ytterligare ett kan vara att öka lärares kompetens inom detta område, att satsa resurser också på vidareutbildning när det gäller betygssättning, allt för att öka också elevernas känsla av rättssäkerhet i ett system där de har all rätt att kräva detta.

Anf. 51 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att ställa en fråga till statsrådet om något som jag faktiskt inte är riktigt säker på. Vad sägs i direktiven till Skollagskommittén när det gäller betygen? Det kanske jag kan få höra i statsrådets nästa inlägg.

Jag tänkte också ta upp frågan om prövnings- och ansvarsnämnden ur en annan aspekt. Som framgår av min interpellation är det en instans dit elever och föräldrar kan anmäla lärare som begått tjänstefel. En lärare som upprepade gånger anmälts och prickats ska inte få fortsätta att undervisa. Detta ökar också tryggheten för elever och föräldrar. Nu har statsrådet i svaret på min interpellation sagt att man ska använda andra möjligheter. Men jag tror att detta är en mycket bra möjlighet att använda därför att den är klar och tydlig, och då vet elever och föräldrar att det är till denna kommunala ansvarsnämnd som de kan vända sig när de anser att lärare är olämpliga.

Vägen till högre status för läraryrket kan ofta gå via offentliga bedömningar som kan överklagas. Vi har från Folkpartiets sida talat en del om lärarlegitimation. Vi anser att om en lärare inte sköter sig ska lärarlegitimationen kunna dras in för den läraren. Vi anser att lärarna liksom eleverna har allt att vinna på detta. Då kommer elever och föräldrar att

kunna upptäcka att lärare precis som läkare normalt gör rättvisa bedömningar utifrån det underlag som finns. Men insynen i bedömningen, hur denna bedömning görs, ökar både elevers och föräldrars förståelse för lärarnas uppgifter, vilket i sin tur kan förbättra samarbetet mellan hem och skola. Vi från Folkpartiet gör bedömningen att lärarkåren då blir kompetentare, mer överens och tryggare, då man delar detta ansvar med föräldrar och elever. Detta ökar också, som jag har sagt, rättssäkerheten för eleverna. De känner att de har en annan situation gentemot lärarna än de har i dag. Precis som med betygen är ju eleverna väldigt mycket så att säga i lärarnas händer. Jag tror att det skulle vara väldigt bra att ha denna modell.

Anf. 52 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag förstår att Helena Bargholtz är övertygad om att den modell som hon föreslår är den bästa modellen. Jag vill ändå vänta på Skollagskommitténs betänkande. I kommitténs direktiv står det att man ska se över hur man ska stärka elevers rättssäkerhet. I detta, menar jag, ingår naturligtvis betygsfrågan. Och jag har hört mig för och vet att kommittén också arbetar med frågan om möjligheten till överklagande och omprövning av betyg. I den meningen menar jag att direktivet till Skollagskommittén såvitt jag kan se är tillfyllest.

Jag vill också peka på skolans ledning som väldigt viktig när det gäller också elevernas trygghet inför att läraren är en professionell och klok lärare. Skolans ledning, rektor, har ju ett mycket stort ansvar att vara en pedagogisk ledare och att vara en ledare av verksamheten som också väl känner till utvecklingen i skolan. Det är kopplat till kvalitetsarbetet i den enskilda skolan. Jag menar att detta är en av de viktiga frågorna när det gäller att stärka skolans utveckling. Det gäller att stärka det lokala kvalitetsarbetet i en systematisk form så att man ser hur man ligger till i förhållande till målen, vilka brister man har och hur man ska arbeta för att stärka skolans arbete med de dåliga sidorna. Detta ingår i ledarskapet för skolan, och jag kommer att återkomma till dessa frågor framöver också och hur vi ska stärka kvalitetsarbetet i skolan.

Anf. 53 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag vill i mitt sista inlägg ändå tacka för att jag av Thomas Östros har fått höra att han trots allt är beredd att fundera över detta med överklagningsmöjlighet, om jag uppfattar det hela rätt.

Olämpliga lärare är ett stort problem inte bara för elever och föräldrar utan också för skolledare och för rektorer. Om det fanns en sådan prövnings- och ansvarsnämnd skulle man kanske kunna göra det lättare för en rektor att flytta på en lärare, att få bort en lärare från en skola. I dag är det praktiskt taget omöjligt att få en lärare förflyttad om läraren inte vill det. Det är ett problem i sig.

Anf. 54 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! För att vara tydlig ska jag säga att jag har en öppen attityd till alla förslag som syftar till att stärka elevers rättssäkerhet. Och jag ser fram emot de förslag på detta område som Skollagskommittén kommer att lägga fram. Kommittén arbetar bl.a. med frågan om möjligheter till omprövning av betyg. Här finns också negativa delar i vågskålen om

det skulle finnas risk för att den pedagogiska utvecklingen stannar av eller snävas in. Men rättssäkerhetsfrågorna är så pass viktiga att alla förslag för att konkret stärka elevers rättssäkerhet noggrant måste övervägas.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:100
23 april

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2001/02:377 om undervisning i svenska språket

Anf. 55 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Petra Gardos har frågat vilka initiativ jag ämnar vidta för att alla elever ska uppnå godkända kunskaper i svenska språket. Petra Gardos har också frågat vilka initiativ jag ämnar vidta för att elever med invandrabakgrund ska få de förutsättningar som krävs för att uppnå tillräckligt bra färdigheter i svenska språket.

Jag instämmer i att goda kunskaper i svenska är centrala för elevers framgång både i grundskolan och i gymnasieskolan. Det är dock viktigt att poängtera att det är många och bitvis komplexa faktorer som påverkar elevers studieframgång. Vissa av faktorerna är relaterade till utländsk bakgrund, andra är generella för alla elever. Många av faktorerna beror på omständigheter som inte skolan råder över, t.ex. bostadssegregation och utbildningsnivå hos föräldrarna. Åtgärderna för att förbättra situationen behöver därför vara dels generella, dels specifika för elever med utländsk bakgrund.

Beträffande generella insatser bör först nämnas att regeringen sedan hösten 2001 genomför en mycket stor ekonomisk satsning genom de riktade statsbidragen till personalförstärkningar i skolor och fritidshem. Det främsta syftet med denna satsning är att förbättra måluppfyllelsen. Genom detta riktade statsbidrag kan kommunerna anställa fler lärare och annan personal i skolan och därmed öka kvaliteten på undervisningen. Nivån på statsbidraget höjs stegvis till 5 miljarder kronor per år under en femårsperiod. Jag är övertygad om att vi får se resultat av denna ekonomiska förstärkning framöver.

En annan åtgärd för att öka måluppfyllelsen är ett mer effektivt och strukturerat kvalitetsarbete i kommuner och skolor. Det behövs en mer regelbunden och heltäckande kvalitetsutvärdering av skolorna kombinerat med effektiva insatser för skolor som inte möter kraven. Statens skolverk har fått regeringens uppdrag att rikta insatser mot kommuner med en stor andel skolor där många elever inte når målen. Skolverket ska diskutera med kommunerna vilka åtgärder som behövs för att förbättra måluppfyllelsen. Särskilt viktigt är det att kommuner och skolor sätter in stöd för elever så tidigt som möjligt och även tittar specifikt på åtgärder för att stärka undervisningen i svenska för barn med utländsk bakgrund.

Jag anser att skolorna måste ta ett tydligare ansvar för varje elevs kunskapsutveckling. Varje elev bör ha en framåtsyftande individuell utvecklingsplan, som visar vilka insatser som behövs för att eleven ska nå de nationella målen. Därmed skulle rätten stärkas för eleverna att få det stöd och den stimulans de behöver för att gå vidare, och de överenskommer eller åtaganden som skolan, eleven och föräldrarna gör skulle

få ökad betydelse. Att varje elev får en individuell pedagogisk bedömning är naturligtvis särskilt viktigt för elever med bristande kunskaper i svenska språket och för elever som även i övrigt kan ha behov av särskilt stöd.

Förskolan är det första viktiga steget i utbildningssystemet. Här får barnen en god grund för lärande och språkutveckling. Det är därför mycket betydelsefullt att vi genomför de viktiga reformer som ger fler barn tillgång till förskolans pedagogik; den allmänna förskolan för 4–5-åringar, maxtaxan och rätten till förskola för barn till arbetslösa och föräldralediga.

Lärarna har en nyckelroll i genomförandet av en skola med hög kvalitet. Förutom den nya lärarutbildningen genomför regeringen dessutom en satsning för att ge obehöriga lärare den kompletterande utbildning de behöver för att nå lärarbehörighet. Regeringen genomför också riktade satsningar på kompetensutveckling i specialpedagogik för lärare som stöd bl.a. till elever med läs- och skrivsvårigheter. Detta kommer naturligtvis elever med brister i färdigheterna i svenska till godo.

De nu nämnda satsningarna har som syfte att fler elever ska lämna grundskolan med godkända betyg. Detta gäller alla grupper av elever i alla sorters kommuner. Det finns emellertid andra insatser som mer direkt är riktade till elever med utländsk bakgrund.

Inom ramen för regeringens storstadssatsning genomförs åtgärder för att förstärka utbildningen i storstadsregionerna. Förskoleplats på deltid har erbjudits alla barn mellan tre och fem år som annars stått utanför förskoleverksamheten i de aktuella bostadsområdena. Insatser har också gjorts för att främja barns språkliga utveckling, både i förskolan och i grundskolan.

Värdet av tidiga insatser gäller alla delar av barns och ungdomars utveckling, i synnerhet basfärdigheter som läsning, skrivning och räkning. För barn med utländsk bakgrund är språkutvecklingen central för att de senare ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i alla ämnen. I detta sammanhang måste även modersmålets betydelse framhållas. Goda kunskaper i modersmålet bidrar till utvecklandet av en trygg identitet och underlättar all inläring. Modersmålsundervisning har en viktig funktion genom att den behövs som stöd för utvecklingen både av modersmålet och av svenskan.

Regeringen gav i juni 2001 Skolverket i uppdrag att göra en bred översyn av modersmålsundervisningens ställning och att lämna förslag till förbättringsåtgärder. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 maj i år.

Jag anser att det finns skäl att även i fortsättningen fokusera på att förbättra utbildningsvillkoren för elever i segregerade områden. Erfarenheterna från regeringens storstadssatsning är värdefulla i det fortsatta arbetet. I språkförskolorna, som utvecklats inom ramen för detta projekt, har man strävat efter att integrera svenska barn och barn med annat modersmål. Även organisation av och innehåll och kvalitet i undervisningen i svenska som andraspråk behöver uppmärksammas.

Jag har ofta hört sägas från denna talarstol att det är så bra att man är överens i olika frågor. Thomas Östros säger att han håller med mig om att det är viktigt med goda kunskaper i svenska språket, både i grundskolan och i gymnasiet. Men jag vet inte om vi är riktigt överens, för jag tycker inte att det görs någonting konkret.

*Svar på
interpellationer*

Thomas Östros skyller på en mängd, som han säger, komplexa faktorer. En av dessa komplexa faktorer är relaterad till att vissa ungdomar har utländsk bakgrund. Ja, det är just det som min fråga handlar om. Vad tänker alltså Thomas Östros göra för att barn och ungdomar med invandrarbakgrund ska få de förutsättningar som krävs för att uppnå tillräckliga kunskaper i svenska språket, så att de inte behöver känna sig utanför i det svenska samhället?

Så här säger en flicka, en vanlig grundskoleelev i Fittja:

”Jag har så mycket brytning att jag skäms för att prata framför folk. I min klass gick bara turkar och kurder, inte en svensk ——. Kanske blir jag städerska. Men det vill jag inte! Jag vill vara som vanliga tjejer, jag vill plugga och komma in i gymnasiet och prata bra svenska. Jag är ju svensk.”

Hur tror Thomas Östros att det känns för en ung flicka att behöva uppleva livet som en enda uppförsbacke? Hur tror Thomas Östros att det för samma flicka känns att inte våga prata inför folk därför att hon bryter så mycket på svenska? Hur tror Thomas Östros att det känns för henne att inte se någon framtid på grund av det här? Hur tror Thomas Östros att det känns för henne att uppleva att hon inte har möjlighet att plugga som alla andra vanliga tjejer — som hon själv uttrycker det?

Jag kan stå här i oändlighet och ställa frågor till statsrådet, men frågan är om Thomas Östros har några svar. Thomas Östros, ditt parti går ut med att ni ställer upp på de svagas sida. Men var är ni nu?

Segregation handlar inte om kronor och ören utan om vilka möjligheter människor har att ta det första trappsteget. Kan man inte prata svenska ordentligt är det lätt att snubbla i trappan, och det gör ont!

Vi moderater vill att barn och ungdomar tillsammans med sina föräldrar ska få välja skola och därmed få välja var de kan få ut de bästa möjliga kunskaperna. Barn till föräldrar med invandrarbakgrund är överrepresenterade i friskolorna.

Thomas Östros skyller också på bostadssegregationen. Men kvaliteten och innehållet i den undervisning som sker i skolan ska väl inte påverkas av vilka efternamn de har som bor runtomkring skolan. Detta är ytterligare ett argument för att eleverna själva ska få välja skola — så att kvaliteten på skolan styr, inte vilket område man bor i, och så att de här eleverna kan börja prata svenska på skolgårdarna.

I verkligheten ser det nämligen ut så här — det gäller nu ett citat av en pojke som är ordförande i Turkiska Ungdomsförbundet:

”Det vi ser är Sveriges nya underklass — —. Jag pratade turkiska hemma, turkiska i skolan och obegriplig svensk-turkisk slang med kompisarna. För att lyckas vända denna trend krävs att alla invandrare som svenskar, förstår att: vägen heter utbildning.”

Anf. 57 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vägen heter utbildning. Ja, jag kan helt och hållet hålla med Petra Gardos om den utgångspunkten, men när det gäller allas möjligheter till utbildning skiljer vi oss åt. Om Petra Gardos menar allvar med sitt engagemang i utbildningsfrågorna måste hon börja med att syna sitt eget partis politik.

Jag lyssnade på referatet av kondensatet av det bästa i moderat skolpolitik när ni för någon vecka sedan samlades i Göteborg till en stor träff med nästan alla ledande moderata kommunalpolitiker. Två saker i referatet framstod som era toppfrågor vad gäller skolan:

1. Skolor ska kunna läggas ned.
2. Skolor ska kunna gå med vinst.

Hur dessa två bärande idéer ska bidra till att minska klyftor i Sverige och ge alla lika möjligheter är för mig en fullständig gåta. Hur tänker ni er detta när ni just talar om det här med statlig skolpeng kopplad till individer, inte till behov? Det ska ju vara samma peng till var och en – en marknad för skolor där man väljer och där den skola som är framgångsrik får mycket resurser och den skola som är mindre framgångsrik får tynande resurser?

Skolor måste kunna läggas ned – ja, det är svårt att säga emot det. Man vad är det för process som väntar de barn som går i den skola som hamnar i bakvatten? Det går några år, och man finns kanske just i storstadens utsatta stadsdel i en skola som får allt mindre resurser. I Stockholm har vi exempel på precis detta – skolpengssystem och det faktum att skolor som inte lyckas attrahera eleverna får en allt sämre ekonomi och allt större svårigheter att klara de stora uppgifter som de har. Någon gång kommer väl nedläggningsdatumet när moderaterna jublar. Men hur är det under tiden? Hur många generationer ska gå där och få dålig utbildning, medan en annan skola får möjligheter att gå med vinst?

Detta syntes väldigt tydligt när vi lyckades pressa Folkpartiet i Stockholm att faktiskt satsa mer på skolor med de största utmaningarna. Man går alltså ifrån skolpengssystemet och avsätter några miljoner kronor extra till förortsskolorna. Vem protesterar när vi lyckas pressa Folkpartiet till detta? Jo, Moderaterna. De vill inte frånga skolpengssystemet. Varför ge mer pengar till skolor som har större behov? Pengen ska ju följa eleven.

Detta är ett system som jag menar är djupt osolidariskt och som kommer att skapa ökade klyftor. Jag tvivlar inte ett ögonblick på Petra Gardos engagemang för allas rätt till skola, allas rätt till god utbildning och allas rätt att använda just utbildningen som en möjlighet att växa i samhället. Men det är en konkret politik som ligger bakom det hela och som kan bli förödande för många grupper i samhället.

Jag är övertygad om att det behövs ett större gemensamt ansvar. Det handlar om att bygga på vår tradition av den demokratiska skolan, den gemensamma skolan, där skolan inte är en sak bara för Petra Gardos och hennes familj utan där skolan är allas vår sak och allas vårt ansvar. Det går inte att förena detta med sättet att se på skolan som en marknad, med skolpengen och med de två ledstjärnorna – detta med att lägga ned och

att gå med vinst. Snarare handlar det om det gemensamma ansvarstagandet.

Det handlar om mer resurser till skolan och om ett bättre kvalitetsarbete i skolan. Vi ska öka måluppfyllelsen i skolan, och vi ska också kunna göra särskilda insatser för de skolor som behöver särskilt stöd. Det tror jag är en politik som möter ett mycket större förtroende bland folk än vinst- respektive lägga ned-principen för skolpolitiken.

Anf. 58 PETRA GARDOS (m):

Fru talman! Jag tycker att debattekniken känns igen. I stället för att tala om vad man vill göra klagar man på dem som har andra förslag och som inte ens är i regeringsställning.

Jag tycker att Thomas Östros ska ta sitt ansvar i stället för att skylla på komplexa faktorer.

Jag undrar varför regeringen inte har gjort något åt det faktum att 26 000 elever gick ut skolan med ofullständiga betyg och varför regeringen inte har gjort någonting åt att en av fem elever lämnar grundskolan utan godkända kunskaper i svenska som andra språk. Och varför har inte regeringen gjort något åt att 10,8 %, alltså närmare 11 %, av dem som lämnar grundskolan inte är behöriga till gymnasiet? Den siffran stiger lavinartat. Varför har inte regeringen gjort något åt att det är en så stor mängd elever med invandrarbakgrund som lämnar gymnasiet utan behörighet till högskolan?

Jag tänkte faktiskt utmana Thomas Östros att en gång i veckan kanske läsa svenskläxan eller någonting annat med elever som behöver det. Jag undrar om ministern antar denna utmaning. Då får vi se vad som händer i framtiden med de eleverna. Då kanske man också bevisar att engagemanget är äkta.

Anf. 59 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Petra Gardos! Jag välkomnar massor av olika typer av utmaningar. Men låt mig få tala med många fler om de utmaningarna och inte bara tala just med Petra Gardos om hennes idéer.

Jag besöker skolor väldigt ofta och är ofta ute och pratar med elever. Jag ska faktiskt till en Stockholmsförort och besöka en skola i morgon bitti, så jag behöver inte just den konkreta utmaningen för att komma i väg till skolorna. Den drivkraften har jag inifrån. Men kom gärna med fler roliga idéer om vad vi kan hitta på!

Min första replik handlade om vad vi gör för att förstärka måluppfyllelsen. I min andra replik ifrågasatte jag om Petra Gardos har någon politik över huvud taget för att stärka måluppfyllelsen. Det handlar om att man ska gå med vinst och att man ska kunna lägga ned skolor. Jag tror inte att det är lösningen när det gäller bristande måluppfyllelse i den svenska skolan.

Låt mig i min tredje replik visa på ännu ett konkret exempel där vi skiljer oss åt: storstadssatsningen. Vi har valt att satsa ganska stora resurser under den här mandatperioden på just de utsatta stadsdelarna i storstäderna. Jag var med inledningsvis och skapade den politiken, som skatteminister, för några år sedan och har sedan kunnat följa hur den har utvecklats när andra statsråd har haft ansvaret. En mycket stor del av de resurserna har satsats just på att stärka utbildningen i de här delarna av

städerna. Och det finns mycket goda skäl till det, för utbildning kan vara nyckeln till ökad jämlikhet i samhället. Det är min uppfattning.

Moderaterna har sett det här som utegrillspolitik. Det är sådana citat som vi har fått höra när vi har debatterat de här frågorna, att vi satsar på utegrillar i storstädernas ytterkanter. Men det handlar om utbildningspolitik. Och det ger resultat.

Albyskolan är ett gott exempel där vi har fått en ökning av andelen elever som har fått godkänt i de tre viktiga ämnena svenska, engelska och matematik med tio procentenheter under en mycket kort tid. Det är fortfarande långt kvar till måluppfyllelsen, men det visar att det går att komma åt rätt håll, tack vare sådana insatser.

Det handlar om särskilda satsningar på förskoleverksamheten, för just förskolan kan spela en väldigt stor roll. Ur segregationssynpunkt och ur klassynpunkt spelar språkutvecklingen en central roll i vårt samhälle. Förskolan och den stimulans som förskolan kan ge kan också vara en väldigt viktig del i lösningen på problemet med klyftor som vi ser i Sverige.

Moderaterna har motsatt sig de här satsningarna, för det här ska man inte lägga sig i med offentliga medel och med skattemedel, utan det här ska på något sätt sköta sig själv. Jag tror inte att det är en politik som Petra Gardos själv tror på innerst inne. Det behövs mer resurser till skolan om vi ska klara måluppfyllelsen. Det behövs fler välutbildade lärare. Det behövs ett större engagemang för den gemensamma skolan. Det handlar inte om att se skolan som en marknadsplats.

Anf. 60 PETRA GARDOS (m):

Fru talman! Jag vet inte om Thomas Östros själv förstår svenska om han drar ut två små sentenser ur en hel text och ur sitt sammanhang. Då kan man undra lite.

Statsrådet säger i det här svaret också hur viktigt det är med kvalitetsarbete i kommuner och skolor. Det är mycket bra. Moderaterna har länge sagt att det borde inrättas ett fristående kvalitetsinstitut som ska ha i uppdrag att granska alla skolor, alltså inte bara de fristående skolorna.

Enligt uppgifter i medier kommer Riksrevisionsverket att kritisera Skolverket för att man inte sysslar med rätt saker. Det är för trögt, och det är för byråkratiskt. Tänk då, Thomas Östros, om vi kunde ha en myndighet som lade ned lika mycket energi på att granska de kommunala skolorna som friskolorna! Det kanske skulle vara trevligt.

Sedan tycker jag att det var lite fegt och tråkigt att Thomas Östros inte antog min utmaning, för det skulle inte kosta honom så mycket. Det handlade inte om att besöka skolor, för det förstår jag att en skolminister faktiskt gör.

Anf. 61 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Den sista fråga som Petra Gardos tar upp när det gäller Skolverket och synen på Skolverket är en alldeles central fråga för hur vi ska driva kvalitetsutvecklingen i svensk skola framåt. Jag menar att vi kan hämta lärdomar från den process som vi har haft på högskolans område, för också där hade vi en skarp debatt.

Moderaterna ville inrätta någon typ av fristående stiftelse som skulle vara i stället för Högskoleverket. Men efter det att vi reformerade och

förstärkte Högskoleverkets ställning – man har fått ett mycket tydligt uppdrag att bevaka kvaliteten – har Moderaterna faktiskt närmat sig socialdemokratins och stöttar nu den politiken. Det tycker jag är roligt, och det är ett gott exempel på att det går att få en rörelse även hos Moderaterna när det gäller synen på myndigheter. Myndigheter är fristående – det är vår modell. Det ska inte behöva vara några stiftelser för detta, utan det går bra med den offentliga myndighetsformen. Jag kommer att ta initiativ till att stärka Skolverkets ställning ytterligare.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:100
23 april

Svar på
interpellationer

14 § Svar på interpellation 2001/02:371 om hyreslägenheter utan inredning

Anf. 62 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stimulera byggnation av hyreslägenheter utan komplett inredning för att uppnå lägre hyreskostnader.

Inledningsvis noterar jag att Ulla-Britt Hagström påstår att den svenska hyreslagstiftningen inte torde sätta hinder i vägen för att hyra ut helt eller delvis oinredda lägenheter. Det är givetvis fel. En grundpelare i den svenska hyreslagstiftningen är och har under mycket lång tid varit att en bostadslägenhet ska hålla lägsta godtagbara standard. Det innebär att den ska vara försedd med bl.a. anordning för uppvärmning, toalett, tvättstall, badkar eller dusch, spis, diskho och kylskåp. Vidare ska det i lägenheten eller i ett gemensamt utrymme finnas tillgång till tvättmaskin. Om en lägenhet inte uppfyller dessa krav kan hyresgästen ansöka hos hyresnämnden om att hyresvärden ska åläggas att rusta upp lägenheten så att den uppfyller dessa krav, s.k. upprustningsföreläggande. Det gäller även om parterna har avtalat om något annat. Hyresvärden har å sin sida rätt att rusta upp lägenheten så att den uppnår lägsta godtagbara standard även om hyresgästen skulle motsätta sig det.

Syftet med bestämmelsen om lägsta godtagbara standard är att undvika förekomsten av mindre goda bostäder och att bostadsbeståndet förfaller. Om det inte fanns en bestämmelse om lägsta godtagbara standard skulle det kunna leda till att människor tvingas att bo i undermåliga bostäder utan t.ex. matlagingsmöjligheter och som inte uppfyller grundläggande sanitära krav.

Så sent som under förra hösten uttalade regeringen att möjligheten att meddela upprustningsföreläggande inte bör avskaffas eftersom det på sikt skulle kunna leda till att lägenheter inte håller lägsta godtagbara standard (prop. 2001/02:41). Riksdagen gjorde ingen annan bedömning.

Jag anser självfallet att det är viktigt att det produceras billiga bostäder som kan hyras ut till låga hyror. Det finns åtskilliga exempel i landet, bl.a. i Göteborg, Malmö, Linköping och Skövde, där det visat sig vara möjligt att bygga hyreslägenheter av god kvalitet till låga produktionskostnader. För att stimulera produktionen av hyresbostäder har regeringen vidtagit flera olika åtgärder. Exempelvis infördes förra året ett särskilt investeringsbidrag för nyproduktion av hyresrätter i orter med bostadsbrist. Regeringen har också infört ett investeringsbidrag för anordnande

av bostäder för studenter. Vidare tillsatte vi i februari i år en kommission med uppdrag att föreslå åtgärder som syftar till att främja konkurrens och motverka konkurrensbegränsningar inom bygg- och anläggningssektorn.

Jag anser att de nu nämnda åtgärderna är väl ägnade att stimulera till byggnation av hyreslägenheter med rimliga hyreskostnader. Jag är däremot inte villig att föreslå åtgärder som innebär att man gör avsteg från kravet på att lägenheter ska hålla lägsta godtagbara standard.

Anf. 63 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Lars-Erik Lövdén för svaret på min interpellation. I iveren att skapa en bastrygghet för alla har vi i vårt land ibland skapat en mycket stelbent struktur. Vi ger ut mycket strikta byggregler, såsom Boverkets byggregler från 1994, vilka med jämna mellanrum justeras på punkt efter punkt, och dessutom har vi Boverkets författningssamling.

Jag tolkar dock att vi har en hyreslagstiftning som säger att lägenheten ska vara i sådant skick att den enligt den allmänna uppfattningen på orten är fullt brukbar för det avsedda ändamålet, om inte bättre skick särskilt överenskommits. Det finns i § 18 a inget uthyrningsförbud, och det borde vara okej om hyresgästen är nöjd.

Jag menar inte att vi inte ska ge alla medborgare en bastrygghet. Men jag skulle vilja att det funnes lite mera av flexibilitet. Det är därför jag har skrivit denna interpellation om att stimulera byggnation av hyreslägenheter utan komplett inredning för att uppnå lägre hyreskostnader. Det skulle faktiskt kunna göra hyresrätten attraktivare att hyresgästen kan vara med och bestämma hur exteriören ska se ut.

Fru talman! Efter vad jag förstår av statsrådets ganska tuffa och avvisande svar skulle det inte ens vara möjligt att ett antal intresserade byggherrar bygger ett antal lägenheter – kanske till att börja med 50 stycken – som i princip består av färdiga klimatskal med endast vatten, avlopp, element och el indraget. Där skulle varje hyresgäst själv kunna välja inredningen. Det kan göras i egen takt.

All inredning såsom köksskåp, handfat, duschkabin, fönsterbrädor, garderober skulle hyresgästen själv bekosta. Även målning skulle kunna ankomma på hyresgästen att ombesörja. Då någon flyttar äger man rätt att ta med sig det som är löstagbart. Syftet är att medverka till att de boende själva ska kunna sätta sin prägel på lägenheten och att hyran ska bli lägre.

Olika arkitektkontor arbetar på idéer om bra och billiga basbostäder. Sverige behöver bostäder som folk med normala inkomster har råd att bo i. Jag läste om White-arkitekter som tog fram sex flexibla moduler som kan sättas samman i olika stora lägenheter och sedan kombineras i olika hustyper. Kostnaden minskar genom enklare badrum som levereras helt färdiga från fabrik. Köken har ministandard med spis, diskbänk och kylskåp. Ofärdiga lägenheter med öppna planlösningar ger större utrymme för hyresgästerna att sätta sin personliga prägel på hemmet, säger man.

Fru talman! Statsrådet Lövdén säger i svaret att han inte är villig att föreslå åtgärder som innebär att man gör avsteg från kravet på att lägenheter ska hålla lägsta godtagbara standard. Min fråga till statsrådet är om det verkligen är tummen ner för de försök till baslägenheter som nu är aktuella. § 18 a, som jag läser den, säger att hyresgästen kan gå till hy-

resnämnden och att denna kan förelägga fastighetsägaren om upprustning.

Men hyreslagstiftningen kan inte vara tvingande i den meningen att hyresvärden inte får hyra ut. En överenskommelse där hyresgästen är nöjd och inte väcker talan mot hyresvärden måste väl ändå vara godtagbar.

Prot. 2001/02:100
23 april

Svar på
interpellationer

Anf. 64 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Lagstiftningen lägger inget hinder i vägen för att pröva den typen av modulbyggande som arkitektfirman White eller som andra vill pröva. Man kan pröva att bygga på ett sätt så att byggnationen effektiviseras så att det blir ett mer industriellt byggande. På det viset pressas kostnaderna.

Men jag är inte beredd att stimulera en bostadsproduktion som innebär – och nu utgår jag från 18 § sjätte och sjunde stycket – att kravet på kontinuerlig uppvärmning av lägenheterna eftersätts, att kravet på kontinuerlig tillgång på varmt och kallt vatten eftersätts, att kravet på avlopp för spillvatten eftersätts, att kravet på personlig hygien omfattande toalett och tvättstall samt badkar eller dusch eftersätts, att kravet på försörjning med elektrisk ström för normal hushållsförbrukning eftersätts, att kravet på matlagning omfattande spis, diskho, kylskåp, förvaringsutrymmen och avställningsytor eftersätts. Dessa krav är jag inte beredd att ge avkall på när det gäller nyproduktion av lägenheter.

Det är en ganska naturlig utgångspunkt. Jag tror att inte ens Ulla-Britt Hagström vill ha en lägenhet som inte har någon uppvärmning, ingen spis för matlagning eller en dusch eller ett badkar för den personliga hygien.

Jag är i hög grad för individuella val, att man ska kunna påverka sitt boende. Man kanske vill ha en köksinredning som är av högre standard än den som är gängse eller en spis som är av högre standard. Jag är för ett sådant inflytande när det gäller de individuella valen. Men jag är inte för att vi ska släppa fram en bostadsproduktion som innebär att de grundläggande kraven på boendet inte kan uppfyllas. Man ska kunna laga mat, tvätta sig, duscha eller bada.

Vi ska inte tillbaka till nödbostäder i Sverige, Ulla-Britt Hagström.

Anf. 65 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag talar givetvis inte om nödbostäder, utan jag talar om ytterligare möjligheter till fria val, att den enskilde själv ska kunna inreda sin lägenhet. Men enligt Lars-Erik Lövdén får den enskilde inte någon tid på sig för att göra detta därför att hyreslägenheter ska vara kompletta.

Vi diskuterar nu principer, och jag har jämfört med olika länder. I Tyskland saknar mer än 80 % av hyreslägenheterna vitvaror och garderober. Jag tror inte att tyskarna lever i nödbostäder, utan de har en möjlighet att själva fixa till detta. I Nederländerna äger 80–90 % av hyresgästerna all inredning. I Österrike hyrs fortfarande den största delen av hyreslägenheterna ut utan köksinredning och utan garderober.

Jag vill inte införa detta generellt, men jag skulle vilja se ett försök som innebär att ca 50 personer fick pröva ett sådant system för att se hur det slår ut. Men Lars-Erik Lövdén läser lagen oerhört bokstavligt, så

detta skulle inte vara möjligt. Jag tycker att det är ett sätt att dra undan mattan under fötterna på hyresgästerna i stort.

På hyresgästföreningarnas kongress 2000 beslutade man att det skulle införas ett avsnitt om Boflex i hyresgästprogrammet. Som Lars-Erik Lövdén känner till är det ett system för att anpassa hyresboendet efter hyresgästernas behov och önskemål, både individuellt och lokalt, i trappuppgångar, i huset eller i bostadsområdet.

Boflex innebär att hyresgästerna i betydligt större utsträckning än i dag kan påverka sina boendekostnader genom val av exempelvis utrustning, av nivå på reparationer och underhåll, av vattenförbrukning och värmekomfort, av användning av tvättstuga osv. Boflex kan användas i både kommunalt ägda bostadsföretag och privatägda hyresfastigheter.

Fru talman! Jag har alltså tolkat lagen så att när det gäller lokaler och bostadslägenheter som omfattas av hyresförhandlingslagens regler kan man avtala om sämre skick genom ett kontrakt mellan hyresvärden och hyresgästen. Lägenhetens skick fastställs i regel vid hyresgästens in- och avflyttning och dessemellan vid lämpliga tillfällen, och då upprättas det ett besiktingsprotokoll.

Om hyresavtalet innehåller en s.k. förhandlingsklausul kan man genom en överenskommelse med hyresgästföreningen bestämma att reparationsskyldigheten för värden inte ska gälla för värden enligt 15 § i hyreslagen. När det blir aktuellt att reparera lägenheten kan hyresgästen avstå från erbjudandet och i stället få en hyresreducering, hyresrabatt eller liknande. Så det finns ju några luckor som man skulle kunna titta på.

Det jag frågar är: Hur mycket måste vi styra om hyresgästen alltid kan upphäva avtalet – det kan hyresgästen, för hyresgästen kan alltid vända sig till Hyresnämnden – och om parterna har avtalat något annat? Hyresvärden har också rätt att rusta upp lägenheten till lägsta godtagbara standard, även om hyresgästen motsätter sig det. Hyresgästen får säga upp avtalet, och hyresvärden får säga upp avtalet. Alltså har hyresgästen makt över hyresvärden och hyresvärden makt över hyresgästen. Ändå tycker inte Lars-Erik Lövdén att det räcker. De får inte tillsammans utveckla en minsta gemensam nämnare, utan de måste helt följa byggregler och författningssamlingar.

Anf. 66 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Än en gång, det finns stora möjligheter att påverka nyproduktionen, att bygga den i olika former och se till att man bygger effektivare och mer flexibelt. Det finns stora möjligheter i lagstiftningen att öppna upp för ett boflexsystem som innebär att de boende kan påverka innehållet i boendet betydligt mer än vad man kan i dag i den normala hyresrätten, och jag är anhängare av det. Jag tycker att det är fullt rimligt att man som hyresgäst ska ha stor möjlighet att påverka innehållet i boendet.

Men jag är till skillnad från Ulla-Britt Hagström inte beredd att i nyproduktionen efterge kraven på lägsta godtagbara standard. Det ska finnas uppvärmning, det ska finnas elförsörjning, man ska ha tillgång till varmt och kallt vatten, man ska kunna tvätta sig och det ska finnas möjligheter att laga mat. De kraven är jag inte beredd att efterge vid nyproduktion av lägenheter.

Vi ska vara måna om att upprätthålla en god standard på det svenska lägenhetsbeståndet och inte riskera att försätta oss i situationen att lägenhetsbeståndet faller samman och att människor tvingas bo i undermåliga bostäder. Gärna mer flexibilitet och större inflytande, men tumma inte på kraven om lägsta godtagbara standard.

Prot. 2001/02:100
23 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 67 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Då kanske statsrådet Lars-Erik Lövdén skulle kunna till-sätta en liten konsekvensutredning. Nu har jag inte den nyaste här. Den här är från 1994, men det är den som har byggts på punkt för punkt hela tiden. Ta reda på vilka regler som ger positiva utslag för den enskilde och för samhället ekonomiskt. När finns det regler som ger negativa utslag som är så styrande att de stoppar drivkraften? Det här har inte gått ige-nom, utan det läggs till och läggs till hela tiden.

Vad är lägsta godtagbara standard? Ja, det är det som Lars-Erik Lövdén räknade upp, och det är klart att alla människor behöver detta. Men är det säkert att spisen måste stå på plats, att kylskåpet måste stå på plats, eller skulle jag själv kunna få hämta mig en spis och ett kylskåp att sätta dit?

Vad jag menar är att vi har så mycket kollektiva lösningar och så mycket regelstyrning. Vi behöver det för trygghetsfrågorna och för häl-sofrågorna. För inomhusmiljön behöver vi regler, och vi behöver bygga brottsförebyggande för tryggheten, men vi behöver inte regler för hur stor spisen och kylskåpet ska vara, hur många garderober vi ska ha eller var de ska stå. Där tycker jag att vi skulle kunna ha lite mer av fantasi och flexibilitet.

Vad jag skulle vilja uppmana Lars-Erik Lövdén är att se till att Bo-verkets byggregler och författningssamlingarna går igenom, så att man ser vad som är nödvändigt och vad som inte är nödvändigt för att männi-skor ska kunna bo bra men ändå kunna påverka, och vad som är lägsta godtagbara standard. Är det hur stort kylskåpet ska vara, hur bred sängen ska vara, hur litet köksbordet får vara, eller hur långt ska vi sträcka oss?

Anf. 68 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag citerade ju de krav som ställs på lägsta godtagbara standard, och de är uppvärmning, tillgång till vatten, energiförsörjning, elförsörjning, möjligheter att laga mat, möjligheter att tvätta sig. Jag tycker att det är fullt rimliga krav på lägenheter som gör att vi håller uppe en viss minimistandard på bostadsbeståndet i Sverige.

Jag vill inte ha den situation som Ulla-Britt Hagström beskriver i sin interpellation om hyresgäster i Nederländerna som i de flesta fall äger all inredning, t.o.m. golvet. Bostaden hyrs ut med betonggolv, och hyresgäs-ten får börja med att lägga in ett eget golv. Endast diskbänk, bad och toalett på basnivå finns redan i lägenheten. Men det är ju inte alldeles säkert att alla som flyttar in i en sådan lägenhet har de där pengarna att betala så att de får ett golv i lägenheten. Tycker Ulla-Britt Hagström att de ska nöja sig med att bo på betonggolvet, eller?

Överläggningen var härmed avslutad.

**15 § Svar på interpellation 2001/02:301 om beskattning av alkohol-
drycker**

Anf. 69 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Bengt Silfverstrand har frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att åtminstone kraftigt begränsa marknaden för den oregistrerade spriten och för att återta statens kontroll över alkoholdistributionen samt om regeringen är beredd att i detta sammanhang i kommande budgetproposition lägga fram förslag till sänkning av alkoholskatterna.

På frågor i samma ärende har jag vid ett flertal tillfällen svarat att höjda införselkvoter kommer, om åtgärder inte vidtas, att medföra att gränshandeln med alkohol successivt kommer att öka. Därför följer regeringen utvecklingen noga på detta område. Bl.a. har Centrum för alkohol- och drogforskning, SORAD, i uppdrag att ta fram månadsvis statistik över konsumtions- och försäljningsutvecklingen. Statistiken ska även inkludera det s.k. mörkertalet. Mot bl.a. denna bakgrund uttalade regeringen i den alkoholpolitiska propositionen hösten 2000 att den avser att senare till riksdagen återkomma till frågan om de skattejusteringar som behövs på alkoholområdet.

Regeringen och flera partier i riksdagen har lagt stor vikt vid att alkoholskatterna och Systembolaget ska vara viktiga instrument för att hålla nere alkoholskadorna. Det är en stor framgång att Sverige i många år har varit ett av de länder i Europa som har haft den allra lägsta dödligheten på grund av alkoholsjukdomar och alkoholskador. Det är en position som Sverige vill ha också i fortsättningen.

Riksdagen beslutade i februari 2001 om en nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Syftet med handlingsplanen är att motverka negativa sociala effekter till följd av ökade införselkvoter av alkoholdrycker och att för de närmaste fem åren lägga fast grundvalarna för en alkoholpolitik som leder till minskad alkoholkonsumtion och begränsade alkoholskador. För genomförandet av handlingsplanen disponeras 550 miljoner kronor under tre år. En kommitté, Alkoholkommittén, har fått regeringens uppdrag att samordna insatserna på nationell nivå och att i samspel med kommuner och landsting stimulera insatser enligt handlingsplanen på regional och lokal nivå. I kommitténs uppgifter ingår bl.a. att stimulera kommunerna att utveckla samarbetet med polismyndigheten för att motverka illegal alkoholhantering och att fortsätta den opinionsbildning mot illegal alkoholhantering som Oberoende alkoholsamarbetet, OAS, tidigare inlett.

Jag är mycket väl medveten om, vilket också har framgått av många diskussioner, att vi måste finna en rimlig anpassning av svensk alkohollagstiftning och svenska alkoholskatter till det som händer i vår omvärld. Regeringen har dock för närvarande inga planer på att föreslå några ändringar på alkoholskatteområdet.

Anf. 70 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret på min interpellation.

Det råder uppenbarligen en samsyn oss emellan vad gäller såväl alkoholskatterna som Systembolagets betydelse som instrument för att

begränsa alkoholskadorna. Jag vill också understryka att min utgångspunkt i sakfrågan är ett folkhälsoperspektiv och inte skattesänkningarna som sådana.

De förhållandevis höga svenska alkoholskatterna har länge haft det viktiga syftet att generera återhållsamhet i alkoholförbrukning, en funktion som nu är starkt undergrävd på grund av de alternativa diffusa spritmarknader som vuxit kraftigt under senare år. Dessa marknader håller öppet dygnet runt och har med största sannolikhet betydligt fler leveransställen än det sammanlagda antalet systembutiker och utlämningsställen för systembolagsvaror. Den billiga, lättillgängliga, ofta kvalitativt undermåliga spriten tenderar att bli en allt svårare och alltmer illojal konkurrent till Systembolaget.

Priskänsligheten gör att många, framför allt ungdomar och andra mindre köpstarka grupper, missbrukar och utsätter sig för allt större risker.

Vad kommer den expanderande och okontrollerade spritförbrukningen att kosta i människors hälsa? Det är en fråga som vi med allt större allvar måste ställa oss.

”En vanlig dag i Smuggelsverige... Varje dag smugglas tusentals liter sprit i utflyktsbussar... Tio miljoner borde ha kommit staten tillgodo mellan oktober och januari men bussresenärerna betalade bara 158.000 kronor.”

Detta var bara en av ett stort urval tidningsrubriker på samma tema från skånska dagstidningar de senaste två åren. Jag väckte tillsammans med min kollega Anders Karlsson, Landskrona, en motion i riksdagen under den allmänna motionstiden med förslag om skärpta skatterättsliga sanktioner på punktskatteområdet. Ett av de skarpa förslagen är att de bussbolag som arrangerar spritinköpsresor mellan t.ex. Sverige och Tyskland ska betraktas som skattskyldiga för den del av varorna som vid kontroll påträffas utan ägare.

Stora delar av motionens innehåll och merparten av de skarpa förslagen återfinns i populariserad form i en debattartikel signerad av en riksdagskollega, Systembolagets vd m.fl. i Aftonbladet den 17 april. Återbruk kan uppenbarligen ta sig många former i dessa miljötider.

Låt mig för tydlighetens skull understryka att det varken är skattesänkningar eller särskilda åtgärder i form av sanktioner av olika slag som var för sig löser problemet med alkoholpolitiken och distributionen. I stället är det en kombination av åtgärder som är avgörande för resultaten. Jag ser inte skattesänkning på alkohol som någon patentrösning men som en inte oväsentlig delåtgärd för att styra om till mer kontrollerbar alkoholkonsumtion.

Finansministern säger i sitt interpellationssvar ”att vi måste hitta en rimlig anpassning av svensk alkohollagstiftning och svenska alkoholskatter till det som händer i vår omvärld”. Detta vill jag gärna tolka så att skattesänkningar inte kan uteslutas om länder som Danmark m.fl. genomför de skattesänkningar som man aviserat. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på den frågan.

Anf. 71 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Alkoholpolitiken är kanske det mest publika ämne som vi har i den allmänna debatten. Därför var det med stort intresse jag läste

Prot. 2001/02:100
23 april

*Svar på
interpellationer*

interpellationen. Den har ju fått kraftigt eldunderstöd av ett antal socialdemokratiska riksdagsmän i en DN-artikel, dvs. i en form som i mycket styr den svenska debatten.

Nu säger interpellanten att det inte bara handlar om prissänkning utan om fler saker. Ändå landar han återigen på hur viktigt det är med prissänkning, detta trots att en hög beskattning är det enda instrument som vetenskapligt har bevisats kunna hålla tillbaka konsumtionen.

Det ska väl sedan ändå sägas att det kan vara ett problem om andra länder ligger väsentligt lägre, men den svenska alkoholskatten är ju inte den högsta i världen. Vårt broderland Norge har betydligt högre skatter, vilket väl i och för sig borde leda till en och annan slutsats.

Det finns ju också andra skatter, t.ex. på bränsle. Bensinskatten är på de allra flesta områden relativt sett högre än alkoholskatterna, och det leder till slutsatsen att det folkliga ojandet över de höga spritskatterna som om de vore vårt stora problem är klart överdrivet.

Vad vi skulle behöva göra i stället för att prata om hur vi sänker skatter och därmed riskera en ökad konsumtion är att fundera över hur vi begränsar denna. Låt vara att vi använder också andra instrument, men tyvärr har det ju gått lite i annan riktning.

Finansministern talar i svaret om att det nu är kommunerna som ska gå in mera. Ja, det har sagts så i den här planen, men jag är lite orolig för att det inte kommer att ge det som finansministern och regeringen är ute efter, nämligen att hålla tillbaka konsumtionen. I stället ser många kommuner det här som en servicefråga, en näringspolitisk fråga och en "rättvisefråga", inte som ett socialt viktigt område att ta tag i.

Jag vet att finansministern har en god ambition. Jag har t.o.m. inför socialministern här i kammaren berömt finansministern för det han sade i en annan debatt som var klart socialpolitiskt inriktad. I det här svaret är det dock inte samma offensiv. Svaret är kort. Det är möjligen oklanderligt, men där saknas en offensiv som skulle vara befogad med tanke på den situation som vi har.

Man beräknar att bara i vårt land mellan 5 000 och kanske 8 000 går en för tidig död till mötes i dessa sammanhang. När Brundtland talade här i fjol på EU-konferensen om alkoholfrågor sade hon att i Europa dör varje år 55 000 ungdomar under 30 år i dessa sammanhang. Egentligen borde vi bli omskakade. En och annan lyfter kanske på ögonbrynen och säger: Jaså, är det så! Men vi har ju vår handlingsplan. Handlingsplanen bygger ju, fru talman, på att andra, dvs. kommunerna, ska göra en massa saker. De kan göra en del, men jag upplever att den drivande politiska kraft som tidigare var ett signum för både socialdemokrater och socialliberaler nu inte är tillräckligt stark.

Jag skulle därför vilja att finansministern engagerade sig och stöttade upp socialministern, så att vi fick något av en alkoholpolitisk offensiv. Det håller på att bli väldigt illa både i Sverige och ute i Europa. Varför inte säga att Europas länder bör ta till sig de goda erfarenheterna av svensk alkoholpolitik? Vi bör inte falla undan.

Anf. 72 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Det är bra att vi även i dag får en interpellationsdebatt om alkoholskatterna. Det är angeläget, och vi får säkerligen återkomma till dem ett antal gånger också längre fram.

Jag vill ta fasta på finansministerns svar inte minst i ett avseende, nämligen där finansministern säger "att alkoholskatterna och Systembolaget ska vara viktiga instrument för att hålla nere alkoholskadorna". Jag tycker att det är ett bra besked, för det vittnar om en insikt om att en restriktiv alkoholpolitik är oerhört avgörande. Den har också, som finansministern säger, varit framgångsrik.

Jag skulle direkt vilja fråga Bosse Ringholm vilka konsekvenser den fråga som Bengt Silfverstrand har ställt och dagens interpellationsdebatt får i belysning av frågan om svartspriten. Anser finansministern att det över huvud taget finns möjligheter att hantera svartspriten medelst skattesänkningar? Är det enligt finansministerns synsätt över huvud taget möjligt?

Jag skulle också vilja göra den reflexionen att det är en begreppsförvirring i interpellationen, som det är viktigt att reda ut. Det handlar dels om svartspriten, dels om den legala försäljningen av alkoholdrycker. Jag tror att det är viktigt att titta på hur det ser ut nu.

Vi har en oerhört framgångsrik och duktig forskning om detta i Sverige. Vid Stockholms universitets centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning följer man löpande dessa frågor. Det är också omvittnat både i interpellationen och i interpellationssvaret. Alldeles färsk siffror visar att andelen illegal alkohol under det senaste året har minskat. Det är intressant att göra det konstaterandet. Man kan inte bryta ned siffrorna för en enskilda månad e.d. utan man måste studera ordentliga flöden och perioder.

Systembolagets försäljning tillsammans med försäljning via restauranger och livsmedelshandel står för 70 % av den totala alkoholkonsumtionen. Det är viktigt att se den illegala delens relation till vad som sker i övrigt i Sverige.

Den lagliga resandeförseln svarar för 20 %. Därmed är vi uppe i 90 %. Smuggelsprit och hembränt svarar för ungefär 4 % enligt vår forskning, som är omvittnat duktig. Hemtillverkade alkoholdrycker svarar för ungefär 5 ½ %. Det är viktigt att ha de här relationerna klara för sig.

Samtidigt är det nog så bekymmersamt att vi inhemskt i Sverige har en ökande konsumtion och försäljning av alkohol. De senaste siffrorna visar att Systembolagets försäljning ökar. Den har gått upp med ungefär 10 %. Alla alkoholdryckerna är med i ökningen. Också spritkonsumtionen i Sverige går upp. Jag tror att det är viktigt att ha det här med sig hela tiden, därför att det är nog så allvarligt, menar jag, att den går upp. Men i relation till vad som händer med det som kommer utifrån och det som är svartsprit är det mycket mindre.

Anf. 73 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är utan tvekan så att både interpellanten och de inlägg som har gjorts här visar att det finns en bred samsyn om att den position som Sverige har som det land som har det kanske lägsta antalet alkoholskador och alkoholsjukdomar i Europa är en position som vi ska kunna behålla. Jag håller gärna med om att det är viktigt att vi också kan använda Sverige som en form av föredöme. Inte minst socialministern har gjort det när han har tagit initiativ till att lyfta fram alkoholfrågorna som en del av folkhälsodiskussionen i EU-sammanhang. Det finns tyvärr

många länder i EU där man inte ens kan stava till folkhälsa och ännu mindre göra kombinationen med alkoholpolitiken, och jag tror att det är viktigt att vi tar ett stort ansvar för den debatten också i fortsättningen.

Som jag sade i mitt interpellationssvar måste vi naturligtvis nog följa utvecklingen och vara beredda att använda de instrument vi har, och det handlar – det kan jag säga till interpellanten – om skatteinstrumentet, men också om alla de instrument som finns i övrigt i handlingsplanen mot alkoholsjukdomar som vi vill förebygga på olika sätt. Det är en kombination av olika saker.

När Nils-Erik Söderqvist pekar på att Systembolagets försäljning har ökat under en period där införselreglerna efterhand har blivit mer generösa kan man naturligtvis dra slutsatsen att det i och för sig är allvarligt att konsumtionen ökar. Omvänt kan man också säga att det är ett intressant tecken att det faktiskt motsäger de påståenden och de förhoppningar eller spådomar som gjordes för ett par år sedan då man sade att när vi ändrar införselreglerna kommer Systembolaget att snarast slås ut ganska snabbt. Därför måste man ta till drastiska skattesänkningar för att kunna möta utvecklingen. Det visar sig att det inte har blivit sådana stora omläggningar, och det är också en intressant iakttagelse som man kan göra.

Jag är medveten om, vilket Bengt Silfverstrand tog upp, att det finns en del problem som bör bekämpas med tullinsatser, inte minst när det gäller trafiken över Öresund och i Västsverige. Det är svårt att komma åt en del av den alkoholöverföring som sker, och det är ibland svårt att koppla ihop alkoholen med de personer som säkerligen har köpt den och sedan inte vill kännas vid den när tullen och polisen gör sina insatser. Det finns alltid skäl att fundera på hur vi kan effektivisera tullens arbete och om vi kan utrusta tullen med bättre förutsättningar och resurser för att vara framgångsrik i det avseendet också.

Jag tycker att det är bra att vi är fler i den här diskussionen. Jag skulle gärna se att fler engagerade sig, inte minst ungdomsorganisationer och folkrörelser, som ju har varit en del av framgångsnycklarna i svensk alkoholpolitik, så att vi kan få ett brett genomslag för det handlingsprogram som vi ska ha åren framöver. Det är trots allt en ganska ansevärd summa pengar, över en halv miljard, som riksdagen har avsatt för att kunna genomföra den här handlingsplanen. Pengar är en viktig förutsättning, men i sista hand handlar det om den folkliga mobiliseringen och det folkliga intresset också. Jag hoppas att det kan finnas lika brett intresse hos allmänheten som det förhoppningsvis också finns ett brett stöd i den här kammaren för handlingsplanen.

Anf. 74 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag uppfattade det så att Elver Jonsson negligerade de stora pris- och konkurrensskillnader som finns på alkohol i Europa. Sveriges skatt på 40-procentig sprit är 200 kr per liter. Motsvarande skatt i Danmark är ca 130 kr, vilket man överväger att halvera före år 2004. Den tyska skatten uppgår till knappt 50 kr. EU:s minimiskatt för sprit är drygt 20 kr per liter. Av alla EU-länder är det bara Sverige, Finland, Danmark, England och Irland som har en spritskatt på över 100 kr per liter på 40-procentig sprit. Jag tycker att man ska ta dessa förhållanden med visst allvar.

Vi torde alla vara överens om att den oregistrerade spriten sätter människors hälsa på spel och utelämnar samhällets kontroll. Konsekvenserna av en jättelik svart marknad måste sättas in i ett hälsoperspektiv. I Estland avled i höstas ett sextiototal personer av illegal sprit de köpt. Det visade sig vara träsprit. Därtill fick många men för livet. Vi måste med kraftfulla och effektiva medel göra allt för att undanröja en valsituation där människor måste välja mellan det trygga alternativet, Systembolaget, och det otrygga alternativet, gatan.

Det blir förvisso allt svårare att konkurrera med svartspriten, eftersom den hunnit etablera sig. Men skillnaden gentemot det trygga alternativet, Systembolaget, måste åtminstone bli mindre priskänslig om vi vill upprätthålla en sund och ansvarsfull alkoholpolitik.

Av tullen gjorda beslag liksom andra observationer visar att den smugglade spriten ofta är av dålig kvalitet och i vissa fall rent hälsovådlig. Varaktiga alkoholskador riskerar att tränga ned i allt yngre åldersgrupper samtidigt som sambandet mellan alkoholkonsumtion och våld tenderar att öka. Vi kan på ganska säkra grunder anta att den illegala alkoholhandeln kommer att öka ytterligare. Statens skatteintäkter minskar, vilket regeringen också uppenbarligen räknar med. Denna förskjutning av inköp från synlig till osynlig sprit kommer att slå hårt mot Systembolaget och folkhälsan. Det är riktigt att vi den senaste månaden – ett mycket kort tidsperspektiv – har en ökning av den legala spritförsäljningen, men tittar vi på det första kvartalet, januari–mars, som vi har statistik på, så är minskningen 2,3 %.

Om Finansdepartementets kalkyl över minskade intäkter för alkoholskatten är ett framtidsscenario kommer Systembolaget att sälja bara en av fyra eller fem flaskor sprit inom en överskådlig framtid. Vi svenskar riskerar då inte bara att stå utan spritmonopol, utan vi kommer under sådana omständigheter också att ha förlorat ett av våra viktigaste alkoholpolitiska instrument. Det kan väl knappast vara alkoholpolitiskt acceptabelt att en allt större del av marknaden för alkoholdrycker flyttas från Systembolaget till diffusa källor som smuggling, hemtillverkning och privatinförsel. Bara i nordvästra Skåne rapporterades nyligen att det torde finnas minst 500 adresser som man kan vända sig till för att få tag på sprit dygnet runt.

Finansdepartementet beräknade i fjol att få in 4,9 miljarder i skatteintäkter på spriten. År 2004 förväntas denna inkomstkälla ha sjunkit till endast 2,9 miljarder kronor. Inräknat förlorade momsintäkter skulle detta betyda hela 3 miljarder mindre till statskassan. Jag vill fråga finansministern om detta enbart är ett uttryck för konkurrens från ökad införsel, eller om även en skattesänkning möjligen är inkalkylerad i inkomstbortfallet.

Anf. 75 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag nonchalerar verkligen inte prisinstrumentet. Jag sade tvärtom att det är värdefullt. Nu nämnde Silfverstrand själv att vi har både anglosaxare och, som jag sade tidigare, också norrmän med bland dem som har en hög beskattning. Sedan sade Bengt Silfverstrand, om jag får säga det också, fru talman, att det här gäller att välja det trygga alternativet med varor från Systembolaget. Problemet är väl bara att alkoholskadorna inte uteblir bara för att man har en kronstämpel på den flaska

man handlar in. Levercirrosen slår till lika hårt på statsalkohol som på annan alkohol.

Jag tycker att vi ska slå vakt om Systembolaget. Det har visat sig ha styrka på flera sätt. Problemet är väl, som sades här, att konsumtionen ökar om man lägger till annan konsumtion, och det gör att summan blir alldeles för hög och alkoholskadorna ökar.

Samtidigt som vi berömmar Systembolaget för deras insatser måste vi klandra bolaget Vin & Sprit, som till synes är ganska fritt från sociala aspekter på verksamheten. Det skulle vara bra, tror jag, om finansministern, om inte tog bolaget i örat, så i alla fall i annat sammanhang påpekade att ett statligt bolag borde ha större social tåga, även om man är ute för att tjäna pengar.

Sedan tycker jag, om jag nu inte ska vara vänlig längre, att införselfrågan blev för släppt behandlad av den svenska regeringen. Nu går krana upp här. Spritinförseln har ökat med tio gånger på tre år. Vi har bara börjat. Det kommer att forsa på här. Detsamma gällde i frågan om lördagsöppet, där regeringen hade lovat riksdagen att först göra en utvärdering innan något mera skulle göras, men det var bråttom. Jag tycker att regeringen har tappat en del av den sociala ambition som man historiskt har haft och som det finns alla skäl att leva upp till. Verbalt är vi tydligen ganska överens, men sätt fart, herr finansminister!

Anf. 76 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Svartspriten är ett oerhört bekymmer, som Bengt Silfverstrand säger. Den kan vi aldrig nonchalera. Vi kan aldrig acceptera att den finns där. Min poäng i den här interpellationsdebatten är att svartspriten måste ses i relation till den totala konsumtionen. Det är oerhört viktigt.

Om man skulle argumentera för en sänkning av priset på den legala alkoholen och tro att man på det sättet skulle få ned konsumtionen av svartsprit blir det i stället så att den legala alkoholkonsumtionen stiger utan att den illegala nämnvärt minskar. Det vet vi av erfarenhet. Då har vi i stället dragit på oss en kraftigt ökad alkoholkonsumtion.

I stället ska vi se på hur vi kan angripa problemet. Precis som finansministern sade handlar det om att stärka samverkan mellan polis, tull och andra rättsliga åtgärder. Det är så vi gör med narkotika och annan kriminell verksamhet. Det är så vi ska möta det. Det är den framkomliga vägen.

Jag vill ta upp kvoterna för legal införsel av alkohol, som också Elver Jonsson berörde. Ser Bosse Ringholm en möjlighet att på nytt väcka frågan om införselkvoternas storlek? Man får ju ta med sig över gränsen hela årskonsumtionen vid ett tillfälle. Finns det en möjlighet att vi skulle kunna argumentera starkt i EU-sammanhang och få till stånd en sänkning?

Anf. 77 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag börjar med att tacka Bengt Silfverstrand för att han har ställt denna interpellation. Det var med spänning jag gick hit för att höra om finansministern skulle vara lika kritisk, anklagande och fördömande mot sin partikamrat som han brukar vara mot mig när vi har de här debatterna. Jag kan konstatera att han hittills inte har varit det.

Frågan handlar om begränsad tillgänglighet och högre prisnivåer som har varit benen i den svenska alkoholpolitiken. Den första bastionen har fallit och övergetts. Det är tillgängligheten. Snart får vi ta in 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter öl. Nu gäller striden den andra bastionen. Det är alkoholskatterna.

Var och en inser naturligtvis att vi inte kan fortsätta att ha de höga alkoholskatter vi har i Sverige. Det bekräftas i en debattartikel för ett tag sedan i Dagens Nyheter av Bengt Silfverstrand m.fl. Där skriver man att de höga svenska alkoholskatterna som de varit utformade blivit kontra-produktiva eftersom det finns en alternativ marknad. Jag håller med. Det är precis vad det handlar om. Det finns en alternativ marknad som har öppet dygnet runt året runt. Man får t.o.m. hemsändning om man vill ha det.

I interpellationen skriver Bengt Silfverstrand att det är de höga skatterna som har bidragit till denna "osynliga" marknad för sprit. Därför ställer han två frågor till finansministern. Den ena handlar om ifall vi får se förslag till skattesänkningar. Därför blev jag lite förvirrad i början när Bengt Silfverstrand sade att han och finansministern har samma syn. Det tycker jag inte att de har. Det kanske kom fram i slutet av Bengt Silfverstrands första inlägg och även i det andra, där han sade att en inte oväsentlig del för att komma åt problemet är skattesänkningar. Bengt Silfverstrand skriver själv att Riksskatteverket uppskattar att det finns ett klart samband mellan de svenska höga alkoholskatterna och den ökande illegala handeln. Där tycks vi vara överens.

Det har varit åtskilliga debatter om den här frågan. Jag är förvånad över att finansministern den här gången inte kunde komma längre i sitt svar. Fortfarande finns det tvivel om vad man ska göra.

Sverige har nyligen sänkt en alkoholskatt, vinskatten. Det gjordes under galgen, när det fanns hot om att vi skulle dras inför EG-domstolen. Varför, finansministern, går det inte att föra en offensiv politik när det gäller alkoholskatterna? Varför denna defensiva politik, där man hela tiden retirerar? Som jag brukar säga, man hoppar när EU säger "hoppa".

Nu känner jag att det kanske finns ett hopp ändå. Finansministerns syn på alkoholskatten har blivit skjuten i flanken av hans egna partikamrater som också börjar inse att det inte håller i längden. Vi kan inte ha dessa höga alkoholskatter i Sverige. Vi kan inte avvika från omvärlden. Snart kommer förmodligen Danmark att sänka sina alkoholskatter. Då kommer trycket att bli ännu högre på att vi i Sverige måste sänka våra.

Frågan är om vi ska sänka skatten eller inte. Socialdemokraterna måste reda ut internt hur ni vill ha det.

Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det finns en avgörande skillnad mellan Marietta de Pourbaix-Lundin och oss övriga som deltar i debatten. Jag har många gånger haft diskussioner i kammaren med Marietta de Pourbaix-Lundin och tänker inte upprepa dem, för de leder ingenstans. Hon är inte ett dugg intresserad av folkhälsoaspekten. Hon är bara intresserad av en sak: sänkt skatt på alkohol.

Hon säger att hon applåderar om Danmark sänker skatten. Det tycker hon är bra. Jag ser det snarare som ett problem om skatten sänks i vår omvärld. Där har vi helt olika uppfattningar. Det är bara att konstatera att

Moderata samlingspartiet och dess företrädare har en annan uppfattning än de andra partierna i kammaren. Vi kan lämna den diskussionen därhän just nu.

Det är klart att det är ett problem att alkoholkonsumtionen under senare tid har ökat. Det är definitivt ett problem. Det var också ett av skälen till att vi lade stor vikt vid handlingsplanen mot alkohol. Det gäller både förebyggande verksamhet, informationsverksamhet och andra instrument. Vi satsar de närmaste åren över en halv miljard kronor för att försöka förhindra, förebygga och, i sista hand, minska alkoholskadorna. Vi vill bibehålla positionen som det kanske främsta landet i Europa när det gäller att hålla tillbaka alkoholskador. Icke desto mindre ser vi detta som en realitet.

Jag får svara Nils-Erik Söderqvist att jag tyvärr inte tror att det är möjligt med någon reduktion av införselkvoterna. Från den 1 januari 2004 har både Sverige, Danmark och Finland samma införselkvoter som övriga EU-länder. Även om vi agerar gemensamt tror jag inte att det är möjligt att lyfta frågan utifrån den horisonten, med de regler som finns inom EU. Vi får använda de andra instrument som finns. Det finns skäl att försöka fundera över hur vi kan förstärka de instrumenten.

Jag tar gärna upp idén om att effektivisera tullens insatser och arbetsmetoder, vilket är oerhört viktigt för den allmänna lagligheten men också för att förebygga skador inte minst bland ungdomar om det är alltför lätt att ta med sig för stora kvantiteter av alkohol, överkvantiteter utöver det man har rätt att föra in från intilliggande länder.

Möjligtvis i motsats till vad Elver Jonsson sade tycker jag att det inte bara handlar om Systembolaget. Även Vin & Sprit uppträder som en seriös aktör på området. Vin & Sprit är med i en internationell konkurrens. Vi har anledning att se till att vi kan skydda oss från impulser till ett ökat tryck på information och marknadsföring av olika slag från omvärlden. Det vill vi gärna värja oss för. Det är bra att vi har en ordentlig statlig aktör på området utöver Systembolaget. Även Vin & Sprit kan göra goda insatser på det området.

Det är enkelt att sammanfatta diskussionen och konstatera att vi måste föra en konstruktiv diskussion om vi ser att det finns fortsatta och t.o.m. växande hot mot den position vi har när det gäller att hålla tillbaka alkoholskadorna. Vi kan använda handlingsplanen och effektivisera de instrument som nämns där. Det kan handla om vår skattelagstiftning, tullverksamhet, information och utbildningsverksamhet. Det handlar om att engagera våra folkrörelser och skolan. Det handlar också om annan form av upplysningsverksamhet.

Jag deltar gärna i fortsatta seriösa diskussioner både här i kammaren och i andra sammanhang. Men vallgraven är bred mellan oss och dem som i likhet med Marietta de Pourbaix-Lundin inte är ett dugg intresserade av att främja folkhälsan i sammanhanget.

Anf. 79 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Det finns verkligen en samsyn mellan mig och finansministern om dessa frågor. Jag tolkar det som att vi måste hitta en rimlig anpassning av svensk alkohollagstiftning och svenska alkoholskatter till det som händer i vår omvärld. Det är ett tydligt och klart svar på den frågan.

Jag vill gärna att finansministern i sitt sista inlägg kommenterar vilka faktorer man bygger på när man kalkylerar med en kraftig minskning av skatteintäkterna av spriten från 4,9 miljarder kronor i fjol till 2,9 miljarder år 2004.

Jag har tillgång till en alldeles färsk statistik från SORAD. Den är dagsaktuell. Den visar på en kraftig resandeförsel. Om vi tar spriten har införseln under mars månad ökat med 24 % jämfört med samma månad i fjol. Summan för resandeförsel av ren 100 % alkohol har i mars ökat med 31 % jämfört med samma månad förra året. Den sammantagna ökningen av alkoholförseln är 23 % för första kvartalet 2002 i jämförelse med samma kvartal förra året.

Detta ser jag som oerhört allvarligt. Här är det inte tillräckligt med enstaka åtgärder. Det behövs en kombination av åtgärder där skatteinstrumentet är en sådan åtgärd. Olika typer av kontrollåtgärder och sanktionsåtgärder är en annan bit.

Det stora problemet i dag är tillgängligheten. Det är just tillgängligheten som är den stora faran för folkhälsan. Det problemet måste angripas på bred front.

Anf. 80 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag vet inte om jag ska skratta eller gråta. När Bengt Silfverstrand säger sänk skatten är det helt okej, men om jag säger det är jag inte intresserad av folkhälsan. Jag undrar var gränsen går för alkoholskatten för att man ska vara intresserad av folkhälsan.

Ärligt talat, finansministern, om nu alkoholen är så farlig som finansministern står här och säger, varför inte höja alkoholskatten eller rent av förbjuda all försäljning av alkohol i Sverige? Då kanske ni blir trovärdiga. Det förslaget har jag aldrig hört.

Bengt Silfverstrand tolkar finansministerns svar positivt. Jag är inte säker på att man kan tolka det så positivt efter alla de debatter jag haft med finansministern. Jag kan precis som Bengt Silfverstrand konstatera att man i vårpropositionen kan läsa, och man kunde läsa det redan tidigare, att skatteintäkterna från just alkoholskatter sjunker.

Finansministern har tydligen valt metoden att inget göra. Han bara ser dem sjunka, och han gör ingenting. Det är samma metod som en del andra och även statsministern använder. Man bara sätter sig bara ned och väntar, och ser vad som händer. Man kan ju vara lite aktiv och offensiv och sänka alkoholskatterna. Då har man fortfarande en viss kontroll.

Som det är nu har finansministern noll kontroll på det hela. Det kommer att öka. Det är inte bara smuggling och hembränning, utan det är de ökade införselkvoterna som kommer att göra att det ökar. När man kan köpa tio liter sprit från ett annat EU-land och föra in det tror jag inte att försäljningen på Systembolaget kommer att öka, utan den kommer att minska dramatiskt.

Anf. 81 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den dag som någon företrädare för Moderata samlingspartiet eller Marietta de Pourbaix-Lundin interPELLERAR eller ställer frågor i kammaren som handlar om värdet och skyddet av vår folkhälsa och hur vi ska utveckla det finns det en uns av trovärdighet i engagemanget. Men den typen av frågor eller interpellationer har aldrig förekommit. Jag har

heller ingen särskilt positiv prognos om att det skulle finnas ett sådant intresse från moderata företrädare. Det är ett rent och skärt intresse för bryggarkapitalets intressen det handlar om och ingenting annat.

Det är en realitet att om vi har en ökad alkoholkonsumtion måste vi naturligtvis se vad vi kan göra för att ytterligare skärpa de instrument vi har för att kunna skapa en bättre social situation. Det är viktigt, som Bengt Silfverstrand pekade på, att om vi nu har haft en växande konsumtion eller växande införsel under senare tid måste vi också fundera på vilka orsakerna kan vara.

Samtidigt vill jag anbefalla lite grann försiktighet. Tittar man på enstaka månader kan det exempelvis vara så att påsken det ena året kan ligga i första kvartalet och det andra året ligga utanför. Så råkar det var just i år och året dessförinnan. Man måste se på lite längre trender. Men problemet som sådant förtjänar ändå att diskuteras ordentligt.

Som svar på Bengt Silfverstrands fråga kan jag säga att vi i våra prognoser av skatteintäkterna i huvudsak har räknat med att det är ändrade förhållanden som hänger ihop med de nya införselregler vi har, dvs. en ökad legal införsel, som leder till väsentligt lägre skatteintäkter. Det ligger till grund för de prognoser vi har.

Till sist tycker jag att det är bra om vi kan fortsätta en konstruktiv diskussion kring alkoholpolitiken och även skapa ett större folkligt intresse och engagemang också för att få inte minst ungdomar att delta i debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2001/02:331 om schablonbeskattning

Anf. 82 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Marie Engström har frågat mig om jag är beredd att gå vidare för att utforma ett system för schablonbeskattning och om jag i sådana fall är beredd att överväga ett frivilligt system. Bakgrunden till frågan är följande.

Riksskatteverket har sedan lång tid arbetat för att åstadkomma förenklingar i systemet för beskattning av mindre företag. Som ett led i detta arbete har Riksskatteverket i en rapport från år 2000 (RSV Rapport 2000:12) presenterat en genomgång av argumenten för och emot ett schablonbeskattningssystem. I rapporten återges också översiktligt erfarenheterna av sådana system i några andra länder. Slutsatserna i rapporten kan sammanfattas med att det finns många bra argument både för och emot schabloner. Ur förenklingssynpunkt anses schabloner med rätt utformning kunna innebära avsevärda förenklingar. Samtidigt innebär schabloner stora avsteg från i Sverige vedertagna principer för utformningen av beskattningssystemet. Schabloner kan också medföra negativa konsekvenser i form av merarbete för både företagen och skatteförvaltningen på grund av dubbla system samt leda till en försämrad redovisning.

I schablonbeskattningsprojektets etapp två har Riksskatteverket prövat om det är möjligt att utforma ett schablonbeskattningssystem för mindre företag på ett sådant sätt att fördelarna med schablonerna tillvaratas samtidigt som nackdelarna så långt som möjligt undviks.

I budgetpropositionen för år 2002 ansåg regeringen att trots de grundläggande invändningar som kan riktas mot s.k. schablonbeskattning är det angeläget att ett sådant system blir föremål för en djupare analys (prop. 2001/02:1 s. 197). Regeringen avsåg därför att återkomma med en bedömning om schablonbeskattning efter det att Riksskatteverket redovisat sin nya rapport.

Riksskatteverket har i februari i år lämnat en rapport, RSV Rapport 2002:3 *Schablonbeskattning? – en principskiss*, där verket har gett ett förslag till hur en schablonbeskattning skulle kunna utformas. I rapporten tas inte ställning till om schabloner bör införas. Det finns inte några konkreta lagförslag. Någon beräkning av vad ett sådant system skulle kunna få för effekter på de offentliga finanserna är därför inte möjlig att göra.

Regeringen har för avsikt att inom kort sända ut rapporten på remiss. Först när remissutfallet är känt kommer regeringen att ta ställning till om Riksskatteverket ska få i uppdrag att gå vidare med ett sådant projekt genom att bl.a. ta fram konkreta förslag till regelverk. Jag är alltså för närvarande inte beredd att svara på om schablonbeskattning bör införas eller inte.

Anf. 83 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Schablonbeskattning diskuteras alltmer. Riksskatteverket har nu tagit fram rapport nr 2 i ämnet. Man har tagit fram en principskiss där man arbetar med grundvariabler, i det här fallet antalet anställda. Man har också tagit fram en skiss på hur man ska kunna beräkna en normallön branschvis. Man har också gett exempel på hur systemet ska kunna innehålla möjligheter till jämkning.

Man kan uppfatta schablonbeskattningen så att den skulle inkräkta på den likformighet i beskattningen som vi i dag ställer krav på. En schablon innebär ju också hela tiden en mindre exakthet. Men detta måste också ställas emot de vinster som man kan få om man inför en schablonbeskattning. Vi har en stor sektor i dag, framför allt inom den s.k. konstantbranschen, där skatteundandragande tyvärr är väldigt vanligt. Det är just inom den sektorn som Riksskatteverket menar att man ska kunna använda schablonbeskattningen.

Det finns oerhörda vinster att göra om vi så snart som möjligt inför denna typ av beskattning. Man har tittat på andra länder i Europa, där denna beskattning har funnits i ett antal år. Det finns en hel del goda exempel att ta med sig därifrån. I Spanien t.ex. har man i dag ett frivilligt system, och där visar det sig att ganska många företag faktiskt väljer det systemet framför ett vanligt, traditionellt skattesystem.

Detta är också ett led i ett förenklingsarbete som är nödvändigt. Det gäller dels på företagsnivå, dels för skatteadministrationen.

Jag vill ställa en rak fråga till finansministern. Finansministern hänvisar i sitt svar till att denna rapport ska gå ut på remiss. Nu kom rapporten för några månader sedan, och den kanske ännu är ute på remiss – jag vet inte. Men vad tycker finansministern? Tycker finansministern att schablonbeskattning vore en bra lösning på de problem som jag tror att vi

gemensamt skulle vilja ha möjlighet att lösa? Det finns problem både med skatteundandragande och med förenklingsarbetet som måste lösas. Detta kan alltså bli ett led i förenklingsarbetet. Vad säger finansministern?

Anf. 84 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Hela vårt skattesystem är en avvägning mellan behovet av att ha ett system som å ena sidan är rättvist och effektivt, å andra sidan så enkelt som möjligt. Ibland tvingas vi naturligtvis till kompromisser för att kunna hitta denna balans mellan det rättvisa, det effektiva och det enkla.

Jag är glad över att många branscher, inte minst hotell- och restaurangbranschen, har visat stort intresse för denna typ av schablonbeskattning. Från branschen har man också själv studerat exempelvis det som Marie Engström nämner om erfarenheter från Spanien.

Jag vill gärna se ett ännu större sådant engagemang från fler branscher för att få till stånd en diskussion. Om man ska göra en anorlunda inriktning – vilket är vad det handlar om – som försök eller permanent av svensk företagsbeskattning mot den här typen av schablonbeskattning så tror jag nämligen att det fordras ett ganska stort stöd och en stor förståelse från de berörda branscherna själva. Detta är ingenting som man kan trycka in, utan det fordrar ett stort gensvar och ett stort engagemang från de berörda branscherna själva. Därför ser jag gärna en växande diskussion om hur branscherna kan agera i det här läget.

Som svar på Marie Engströms fråga kan jag säga att jag tror att schablonbeskattning är en intressant idé, även om den är främmande för det svenska skattesystemet i många avseenden. Men innan man väl kan ge sig in på ett försök eller en permanentning av ett sådant system så fordras det mycket mer av förberedelser. Risken finns ju att en god tanke, som säkert finns bakom schablonbeskattningen, kan komma att förfelas om den införs utan tillräcklig förankring hos berörda företag, fackliga organisationer, skattemyndigheter och alla andra. Därför tror jag att det är bra att de projekt som Riksskatteverket nu har fått genomföra också genomlysas ordentligt i remissarbete och allt annat.

Jag hoppas alltså att vi kan gå vidare i diskussionen. Innan man slutgiltigt tar ställning till om detta är möjligt att genomföra eller inte så ska vi känna att vi både har förankrat diskussionen ordentligt och fått se alla för- och nackdelar på bordet.

Anf. 85 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Självfallet ska frågor förankras och självfallet måste de genomlysas och diskuteras. Det är helt klart.

Men samtidigt står vi ju i någon mening inför ett vägval. Antingen ska vi lösa detta inom existerande system eller så ska vi inte göra någonting och låta det vara som det är i dag – eller också ska vi lösa det inom ramen för nya system, dvs. radikalt förändra det system som vi har i dag. Det är precis det som den här interpellationsdebatten handlar om. Alternativet att inte göra någonting alls är ju fullständigt otänkbart.

Jag menar att vi i dag står inför en ganska stor uppgift där vi dels måste tänka nytt, dels måste ta till oss t.ex. den senaste undersökning som Riksskatteverket har gjort om unga människors syn på svartarbete

och vilja att acceptera svartjobb eller inte. Detta har radikalt förändrats under de senaste åren. Jag tror att detta är en trend som är väldigt negativ, och jag tror att det är mycket viktigt att vi från politiskt håll ganska snart – kanske helst i kväll – ger signaler åt ett annat håll. Vi måste visa att vi vill komma med kraftfulla åtgärder för att mota denna utveckling och att vi verkligen vill ta itu med svartarbete, svartjobb osv. Jag tror att detta skulle vara ett bra redskap att använda. Därför tror jag också att det vore en viktig signal om finansministern var klar och tydlig och sade att detta är ett bra redskap för oss att använda i kampen mot svartarbete.

Annars hamnar vi i ett läge där vi måste kunna presentera någonting annat. Jag tror att finansministern och jag är överens om att vi inte tänker acceptera situationen såsom den är i dag.

Anf. 86 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag delar självfallet fullt ut det engagemang som Marie Engström visar när det gäller kampen mot svartarbete och bristande moral i hela vår skattebetalning. Jag tycker också att det som Riksskatteverket nu gör, inte minst att diskutera med ungdomar och informera dem om vårt skattesystem, är viktigt. Det måste få ett stöd, och det behövs en bred folklig debatt om detta, som ytterst handlar om våra värderingar och den moral vi har när det gäller synen på vem som ska betala vår välfärd och de insatser som vi har i vårt välfärdssamhälle.

Om man gör en sådan här rätt stor omläggning av vårt skattesystem som schablonbeskattningen ändå handlar om så tror jag att det hela måste vara ordentligt genomlyst, genomdiskuterat och förankrat i alla olika läger. Det gäller naturligtvis i första hand bland företag eftersom det är de som är berörda, men det finns också många andra olika intressegrupper i samhället. Därför tror jag att det finns anledning för oss att lägga ned mycket energi och arbete på att försöka genomlysa de för- och nackdelar som finns.

Tyvärr finns det nästan inget som bara har fördelar bland alla våra skattesystem. Det finns alltid invändningar. Det är bättre att hantera invändningarna på förhand än att när man väl har beslutat om systemet upptäcka att det hade en rad nackdelar som man inte hade analyserat ordentligt. Därför hoppas jag att Riksskatteverket kan gå vidare med sitt arbete och att vi efter remissomgången också får en förnyad prövning av frågan.

Anf. 87 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag hoppas att jag kan tolka det sista som att finansministern i någon mening ändå är positiv till att vi ska kunna införa en schablonbeskattning. Finansministern sade ju att han hoppas att Riksskatteverket ska kunna gå vidare med frågan.

Jag tolkar Riksskatteverket så att verket nu frågar oss politiker. Nu har vi gjort vårt, och nu är det upp till er att avgöra om vi ska gå vidare eller inte, säger man från verket. Man är ju på gång med att vilja göra en tredje rapport, och man säger också att det ganska snart borde tas kontakt med EU-kommissionen när det gäller en eventuell schablonmässig beräkning av momsen.

Apropå temat att förankra så delar jag finansministerns uppfattning om att en sådan här fråga självfallet måste vara förankrad. Jag tycker mig

redan i dag se att det finns ett ganska stort engagemang från framför allt restaurangbranschen. Det gäller inte bara arbetsgiversidan, utan det finns ett engagemang även från restaurangfacket. Till vissa delar har man också tagit ställning för förslaget, och det tycker jag är bra. Det hela måste ju bygga på att det finns en bred acceptans – annars blir det svårt att genomföra ett system som är så olik det skattesystem som vi har i dag.

Jag tror att det finns all anledning att återkomma i den här frågan. Jag kommer att bevaka den.

Anf. 88 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är viktigt att vi gemensamt kan fatta beslut och skicka politiska signaler om hur våra skattesystem ska se ut. Det ska naturligtvis varken Riksskatteverket eller andra tjänstemän ha som uppgift. Det är ju politiska ställningstaganden på det sätt som Marie Engström säger här. Men innan vi gör de här politiska ställningstagandena måste vi kanske också ställa krav på oss att vi ska ha genomlyst frågan ordentligt. Jag är positiv till att fortsätta den här diskussionen, men jag har ännu inte tagit definitiv ställning till om det är möjligt att genomföra det här systemet. Jag känner att det inte är tillräckligt analyserat och genomgånget. Jag vill framför allt diskutera kostnadseffekter och en rad andra frågor som ännu inte är tillräckligt belysta.

Men det är vår uppgift som politiker att se till att vi kan få fram ett sådant underlag med hjälp av Riksskatteverket och andra. Sedan får vi fortsätta den här diskussionen. Marie Engström har rätt i att vi inte ska nöja oss med dagens situation när vi vet att det finns betydande brister i vårt skattesystem och att det inte är tillräckligt effektivt för att vi ska få in de pengar som vi behöver för vårt välfärdssamhälle. Vi kan inte slå oss till ro med dagens situation. Vi ska pröva varje sådant uppslag. Det här är ett konstruktivt uppslag som är värt att gå vidare med.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2001/02:350 om stöd till svensk hästsport

Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att stödja svensk hästsport.

Låt mig först kommentera påståendet om att regeringen skulle ha avslagit ATG:s ansökan om att få anordna internationellt totalisatorspel.

Det har gjorts gällande att lotterilagens främjandeförbud kan utgöra ett hinder för regeringens möjlighet att bevilja ett tillstånd att främja spel på utländska tävlingar och lotterier. Frågan har behandlats av Lotterilagsutredningen i betänkandet *Från tombola till Internet – översyn av lotterilagstiftningen*. Enligt utredningen är det tveksamt om regeringen kan göra undantag från främjandeförbudet i ett tillståndsbeslut. Utredningen föreslår därför en ändring av lotterilagen. Förslaget bereds inom Regeringskansliet och frågan är därför ännu inte avgjord.

När det gäller frågan om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förbättra hästsportens ekonomi har jag erfarit att hästsportens organisationer under våren kommer att se över sin gemensamma organisation och ekonomiska förutsättningar. Vi bör avvakta deras förslag till åtgärder innan jag gör några bedömningar.

Härutöver har regeringen den 22 mars i år överlämnat propositionen *Lotterier över Internet m.m.* till riksdagen i vilken vi redogör för att vi avser att under hösten återkomma med förslag på åtgärder för att förbättra de svenska aktörernas förutsättningar att möta den internationella konkurrensen på lotteri- och spelmarknaden. Vidare tillsatte regeringen i mars år 2000 en särskild utredare med uppgift att kartlägga förutsättningarna för hästrelaterade verksamheter inom landet. Utredaren fick i uppdrag att föreslå lämpliga åtgärder i syfte att stärka den svenska hästsektorn och skapa en samlad svensk hästpolitik. I sitt betänkande presenterade utredaren en rad förslag, och flera av de föreslagna åtgärderna har redan vidtagits. Som exempel kan nämnas att utbildningen av hovslagare i tillräcklig omfattning har säkerställts och att ett arbete med ett auktionssystem pågår på Statens jordbruksverk. Regeringen har också i sin proposition om ändringar i djurskyddslagen föreslagit en rad ändringar som berör hästar och hästhållning i landet.

En annan förbättring är att hästhållare i framtiden får möjlighet att ta del av investeringsstöd inom jordbrukspolitiken. Ytterligare viktiga områden är bl.a. hästrelaterad forskning, säkerheten på våra ridskolor och konkurrenskraftig avelsverksamhet. Beredning av frågan pågår inom Regeringskansliet.

Andre vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

18 § Svar på interpellation 2001/02:366 om avgift för utbetalning av avi

Anf. 90 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Anders Karlsson har frågat mig dels vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att harmonisera reglerna nationellt och mellanstatligt vad gäller post- och banköverföringar, dels vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att stärka post- och bankkundernas ställning så att kunderna slipper betala för att få ut sina egna pengar från posten eller banken.

På bankområdet finns ett EG-direktiv från 1997 om gränsöverskridande betalningar. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (1999:268) om betalningsöverföringar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I den lagen finns en bestämmelse som syftar till att motverka dubbeldebitering, dvs. att någon medverkande bank under utförande av betalningsöverföringen drar av kostnader för sin medverkan från det belopp som ska överföras, trots att beställaren har betalat alla kostnader. I övrigt regleras inte bankavgifter i denna lag som alltså bygger på EG-regler.

I en undersökning som Europeiska kommissionen genomförde i mars 2001 framkom att konsumenterna inte får tillräcklig information om vad

överföringar mellan medlemsstaterna kostar och att de gränsöverskridande betalningarna fortfarande är dyra jämfört med inhemska transaktioner.

I juli förra året presenterade därför kommissionen ett förslag till en förordning om gränsöverskridande betalningar i euro. Förordningen innehåller bestämmelser som syftar till att få ned de avgifter som tas ut för gränsöverskridande betalningar i euro till samma nivå som avgifterna inom en medlemsstat. Förordningen trädde i kraft vid årsskiftet och bestämmelserna om avgifter börjar gälla den 1 juli i år för bankomatuttag och kortbetalningar. Ett år senare kommer även kontantbetalningar att omfattas. Regeringen har nyligen i en proposition föreslagit att EG-förordningens bestämmelser ska omfatta även den svenska kronan.

De regler som jag nu har beskrivit är harmoniserade och gemensamma för samtliga medlemsstater inom EU.

Trots dessa åtgärder som vi nu har vidtagit kan jag tyvärr konstatera att bankerna inte följer lagstiftningen om gränsöverskridande betalningsöverföringar på ett för konsumenterna tillräckligt bra sätt. Jag kan också konstatera att de avgifter bankerna tar ut för gränsöverskridande betalningar fortfarande är alldeles för höga. Regeringen har därför – på mitt initiativ – gett Finansinspektionen i uppdrag att se över bankernas rutiner för bl.a. avgifter och information för betalningsöverföringar inom Sverige och EES. Finansinspektionen har redan redovisat en rapport (2002:2) och ska under året redovisa ytterligare tre rapporter.

Om det visar sig att det krävs ytterligare åtgärder kommer jag att ta fler initiativ till sådana för att snabba på utvecklingen på området.

När det gäller Posten framgår det av lagen om grundläggande kassaservice att det är Posten AB som ansvarar för att alla i hela landet har en möjlighet att verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser. Posten bedriver denna verksamhet genom ett konkurrensneutralt servicenät där alla banker har möjlighet att ansluta sig. I dag har Posten avtal med fyra banker.

Kassaserviceverksamheten finansieras dels genom statsbidrag för att tillhandahålla grundläggande kassaservice i de områden där verksamheten inte är kommersiellt motiverad och det saknas alternativ, dels genom ersättning från anslutna banker och genom direkta kundavgifter. Verksamheten redovisade ett negativt resultat på 324 miljoner kronor för år 2001. Det är således upp till Postens styrelse och ledning att, inom ramen för lagstiftningens krav på enhetliga priser, fatta beslut om avgifternas storlek för de tjänster som bolaget lämnar.

När det gäller avgiften för utbetalningskort är det så att den som står bakom utbetalningen alltid har en möjlighet att ta på sig den avgift som Posten tar ut för sin tjänst.

Anf. 91 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. Jag har fått ett utförligt svar när det gäller de internationella transaktionerna för bankerna. Finansministern säger att man kommer att vidta ytterligare åtgärder om bankerna inte följer EG-direktivet och det beslut som är fattat i riksdagen.

Jag uppehöll mig mycket i min interpellation vid hur det är i Sverige. Postgirot tar t.ex. ut 20 kr av den som hämtar ut pengar på en kontoavi.

Detta kan resultera i att om riksdagen beslutar om en viss storlek på t.ex. barnbidraget får småbarnsföräldrar som önskar erhålla betalningen på postgiroutbetalning betala 20 kr för detta. Jag tycker att det är orimligt när vi samtidigt talar om att bankerna tar ut för höga avgifter och att vi ska se till att de inte kan göra det när vi skickar pengar över nationsgränserna. Då borde vi också se till att om man får en ersättning via en postavi ska man inte behöva betala någonting för att få ut sina pengar.

Finansministern säger här att det är Postens styrelse och ledning som inom lagstiftningen kan fatta beslut om avgifternas storlek och tjänster i bolaget.

Det är klart så, och jag får väl gå vidare till berörd minister och se om man i så fall kan påverka Postens styrelse för att få en ändring på detta. Min principiella inställning är att oberoende av om jag får mina pengar från en postavi eller en bankavi ska det inte kosta mig som mottagare av pengarna någonting.

Anf. 92 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag förstår mycket väl den reaktion som Anders Karlsson ger uttryck för här, att den enskilde som får sitt barnbidrag eller vad det nu kan vara för något tycker att det är en orimligt hög avgift. Det ska rimligen hanteras på det sätt som jag nämnde i mitt interpellationssvar, som Anders Karlsson nu kommenterat. Det är naturligtvis alltid den som står för utbetalningen som har att bedöma och avväga hur den myndigheten eller organisationen ska kunna finansiera den här avgiften. Det får hanteras från fall till fall.

Med de förhållanden som Posten har kan det bli fråga om olika lösningar beroende på vilken typ av betalningssystem man har. Det bör naturligtvis kunna säkerställas att det som vi betraktar som vanliga betalningar, som exempelvis handlar om vårt socialförsäkringssystem, ska kunna tillhandahållas på rimliga grunder för alla oavsett vilka inkomster man har. Det får inte vara ett hinder att man ska lägga en del av den överföring man får på ett alltför högt belopp för en avgift.

Men det måste hanteras av varje enhet eller myndighet som är ansvarig för respektive utbetalning.

Anf. 93 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan bara konstatera vad finansministern har sagt. Vi har i grunden samma uppfattning, men frågan ligger på ett annat plan och inte på riksdagens bord.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2001/02:Fi27–Fi35 till finansutskottet

2001/02:Sk37–Sk39 till skatteutskottet

20 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2001/02: MJU19
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2001/02: AU6
Justitieutskottets betänkande 2001/02: JuU28
Lagutskottets betänkanden 2001/02: LU10 och LU32
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02: SfU14
Utbildningsutskottets betänkanden 2001/02: UbU11–UbU13
Trafikutskottets betänkande 2001/02: TU10

21 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Förslag
2001/02: RR19 Riksdagens revisorers förslag angående statens styrning
av livsmedelstillsynen

Konstitutionsutskottets betänkanden
2001/02: KU30 Förlängd försöksverksamhet vid medborgarkontor
2001/02: KU33 Massmediefrågor

Justitieutskottets betänkanden
2001/02: JuU17 Sveriges samarbete med Internationella brottmålsdom-
stolen
2001/02: JuU23 Kallelser av barn och ungdomar till domstolssamman-
träde, m.m.

Utrikesutskottets betänkande
2001/02: UU14 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska
gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska repu-
blikens Makedonien

Socialutskottets betänkanden
2001/02: SoU16 Behandling av ofrivillig barnlöshet
2001/02: SoU17 En förstärkt Barnombudsman
2001/02: SoU18 Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna
arvsfonden under budgetåret 2001

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 23 april

2001/02:397 av *Sten Andersson* (-) till justitieminister Thomas Bodström
Skyddet för mötes- och demonstrationsfriheten

2001/02:398 av *Björn Leivik* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisen i Västra Götaland

2001/02:399 av *Anna Kinberg* (m) till statsrådet Britta Lejon
Myndigheter och propaganda

2001/02:400 av *Willy Söderdahl* (v) till finansminister Bosse Ringholm
Ideella ungdomsorganisationer i skattelagstiftningen

2001/02:401 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Assyrier/syrianerna i Turkiet

2001/02:402 av *Per Bill* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Overheadkostnader

2001/02:403 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Mona Sahlin
Postal infrastruktur

Prot. 2001/02:100

23 april

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 april

2001/02:1090 av *Mikael Odenberg* (m) till statsrådet Jan O Karlsson
Migrationsverkets handläggningstider

2001/02:1091 av *Inga Berggren* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Samordning av stranderosionsansvar

2001/02:1092 av *Tasso Stafilidis* (v) till socialminister Lars Engqvist
Myndigheters moraliska värderingar kring sexualitet

2001/02:1093 av *Marianne Andersson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Forskning om elöverkänslighet

2001/02:1094 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Statligt stöd till Gävleregionen

den 23 april

2001/02:1095 av *Per-Samuel Nisser* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Avgifter för utländska studenter

2001/02:1096 av *Per-Samuel Nisser* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Skatt på avfallsförbränning

2001/02:1097 av *Gunilla Wahlén* (v) till försvarsminister Björn von Sydow
Hundskolan i Sollefteå

2001/02:1098 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsminister Björn von Sydow
Könsneutral totalförsvarspikt

2001/02:1099 av *Per-Samuel Nisser* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Permetrinanvändning i Sverige

2001/02:1100 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Förtroendet för rättsväsendet

2001/02:1101 av *Jonas Ringqvist* (v) till statsrådet Lena Sommestad
Transnationella företag

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 maj.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 22 april

2001/02:1020 av *Tom Heyman* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Estonia

2001/02:1033 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Britta Lejon
Konsumentservice

2001/02:1034 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Miljöbalken

2001/02:1038 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till statsrådet Lena Sommestad
Rovdjurscentrum

2001/02:1066 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Nationellt system för radiokommunikation

den 23 april

2001/02:1051 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Frivillig avsättning av nyckelbiotoper

2001/02:1064 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn
Rosengren
Konkurrensutsättning

2001/02:1070 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Länsstyrelserna och de blivande samverkansorganen

2001/02:1072 av *Karin Pilsäter* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Vasallen och Botkyrka flygklubb

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 maj.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 7 § anf. 28 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 18 § anf. 91 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Svar på interpellation 2001/02:330 om Västsahara	3
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	3
Anf. 2 GUNILLA WAHLÉN (v).....	4
Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	5
Anf. 4 GUNILLA WAHLÉN (v).....	5
Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	6
Anf. 6 GUNILLA WAHLÉN (v).....	6
Anf. 7 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	6
6 § Svar på interpellationerna 2001/02:334, 348 och 379 om konflikten i Mellanöstern	7
Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	7
Anf. 9 YVONNE RUWAIDA (mp).....	9
Anf. 10 MURAD ARTIN (v).....	10
Anf. 11 INGER LUNDBERG (s).....	11
Anf. 12 KENT HÄRSTEDT (s).....	12
Anf. 13 BERNDT EKHOLM (s)	13
Anf. 14 ELVER JONSSON (fp)	14
Anf. 15 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	15
Anf. 16 YVONNE RUWAIDA (mp).....	16
Anf. 17 MURAD ARTIN (v).....	17
Anf. 18 KENT HÄRSTEDT (s).....	18
Anf. 19 BERNDT EKHOLM (s)	18
Anf. 20 ELVER JONSSON (fp)	19
Anf. 21 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	19
Anf. 22 YVONNE RUWAIDA (mp).....	20
Anf. 23 MURAD ARTIN (v).....	21
Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	21
7 § Svar på interpellation 2001/02:358 om TV 4:s fortsatta verksamhet	22
Anf. 25 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	22
Anf. 26 RIGMOR STENMARK (c)	23
Anf. 27 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	24
Anf. 28 RIGMOR STENMARK (c)	25
Anf. 29 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	25
Anf. 30 RIGMOR STENMARK (c)	26
8 § Svar på interpellationerna 2001/02:368 om maktkoncentration i medierna och 370 om digital radio	26
Anf. 31 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	26
Anf. 32 OLA KARLSSON (m).....	27
Anf. 33 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	28

Anf. 34	OLA KARLSSON (m)	29
Anf. 35	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	29
Anf. 36	OLA KARLSSON (m)	30
Anf. 37	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	30
9 §	Svar på interpellation 2001/02:369 om digitala mottagare	31
Anf. 38	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	31
Anf. 39	OLA KARLSSON (m)	31
Anf. 40	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	32
Anf. 41	OLA KARLSSON (m)	32
Anf. 42	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	33
Anf. 43	OLA KARLSSON (m)	33
Anf. 44	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	34
10 §	Svar på interpellation 2001/02:351 om EU och svensk flyktingpolitik	34
Anf. 45	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	34
Anf. 46	STEN ANDERSSON (-)	35
11 §	Svar på interpellation 2001/02:360 om antisemitism och islamofobi	36
Anf. 47	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	36
	Ajournering	37
	Återupptagna förhandlingar	37
12 §	Svar på interpellation 2001/02:364 om rättssäkerhet i skolan	37
Anf. 48	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	37
Anf. 49	HELENA BARGHOLTZ (fp)	39
Anf. 50	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	40
Anf. 51	HELENA BARGHOLTZ (fp)	40
Anf. 52	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	41
Anf. 53	HELENA BARGHOLTZ (fp)	41
Anf. 54	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	41
13 §	Svar på interpellation 2001/02:377 om undervisning i svenska språket	42
Anf. 55	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	42
Anf. 56	PETRA GARDOS (m)	44
Anf. 57	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	45
Anf. 58	PETRA GARDOS (m)	46
Anf. 59	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	46
Anf. 60	PETRA GARDOS (m)	47
Anf. 61	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	47
14 §	Svar på interpellation 2001/02:371 om hyreslägenheter utan inredning	48
Anf. 62	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	48
Anf. 63	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	49
Anf. 64	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	50
Anf. 65	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	50
Anf. 66	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	51
Anf. 67	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	52
Anf. 68	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	52

15 § Svar på interpellation 2001/02:301 om beskattning av alkoholdrycker	53
Anf. 69 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	53
Anf. 70 BENGT SILFVERSTRAND (s)	53
Anf. 71 ELVER JONSSON (fp)	54
Anf. 72 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	55
Anf. 73 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	56
Anf. 74 BENGT SILFVERSTRAND (s)	57
Anf. 75 ELVER JONSSON (fp)	58
Anf. 76 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	59
Anf. 77 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	59
Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	60
Anf. 79 BENGT SILFVERSTRAND (s)	61
Anf. 80 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	62
Anf. 81 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	62
16 § Svar på interpellation 2001/02:331 om schablonbeskattning	63
Anf. 82 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	63
Anf. 83 MARIE ENGSTRÖM (v)	64
Anf. 84 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	65
Anf. 85 MARIE ENGSTRÖM (v)	65
Anf. 86 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	66
Anf. 87 MARIE ENGSTRÖM (v)	66
Anf. 88 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	67
17 § Svar på interpellation 2001/02:350 om stöd till svensk hästsport	67
Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	67
18 § Svar på interpellation 2001/02:366 om avgift för utbetalning av avi.....	68
Anf. 90 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	68
Anf. 91 ANDERS KARLSSON (s)	69
Anf. 92 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	70
Anf. 93 ANDERS KARLSSON (s)	70
19 § Hänvisning av ärenden till utskott	70
20 § Förnyad bordläggning.....	71
21 § Bordläggning.....	71
22 § Anmälan om interpellationer	71
23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	72
24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	73
25 § Kammaren åtskildes kl. 20.02.	74

